

Καινοτομία
και Επιχειρηματικότητα
στον Τουρισμό
Φιλοξενία • Τουριστικός προορισμός • Ευεξία και Υγεία

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΔΙΔΡΥΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Θέμα : “Ιστορικός Τουρισμός - Τουρισμός Κληρονομιάς

Μελέτη περιπτώσεων : Μεγάλη Ελλάδα και Μάνη”

“Historical and Heritage Tourism - Case Study :

Magna Grecia and Mani ”

Φοιτήτρια:

Ασημίνα Διονέλλη (ΑΜ:19011)

Επιβλέπων Καθηγητής:

Dr Αριστείδης Παπαγρηγορίου

ΑΙΓΑΛΕΩ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Επιβλέπων Καθηγητής
Αριστείδης Παπααργυρίου
Υπογραφή

Επιτροπή καθηγητών
Δημήτριος Δαλούμης
Υπογραφή

Πέτρος Καλαντώνης
Υπογραφή

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Ασημίνα Διονέλλη του Αναστασίου, με αριθμό μητρώου 19011 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών "Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό" - "MSc in Tourism Entrepreneurship" του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι :

"Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή."

Η δηλούσα

ΑΣΗΜΙΝΑ ΔΙΟΝΕΛΛΗ
ΤΕ17 - Διοικητικό Λογιστικό

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε κατά τη χειμερινή περίοδο του Ακαδημαϊκού Έτους 2020 - 2021, στα πλαίσια του Διδρυματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών “*Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό*” του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Η εργασία πραγματοποιήθηκε υπό την επίβλεψη του κ. Αριστείδη Παπαρηγορίου, Καθηγητή του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του ΠΑ.Δ.Α.

Αντικείμενο της εργασίας αποτελεί ο *Ιστορικός Τουρισμός* και ο *Τουρισμός Κληρονομιάς*, ως γίγαντες του αέναου Πολιτισμού μέσω της πραγμάτωσης ενός ταξιδιού. Η μελέτη εστιάστηκε στις περιοχές των ελληνόφωνων αποικιών της *Μεγάλης Ελλάδας* στην Κάτω Ιταλία και των δήμων της Μεσσηνιακής και Λακωνικής *Μάνης* στην Πελοπόννησο.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ - ACKNOWLEDGEMENTS

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Οφείλω να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες, προς τον επιβλέποντα της εργασίας, Καθηγητή κ. Αριστείδη Παπαρηγορίου, για την καθοδήγησή του στην εκπόνηση της διατριβής μου, τον κ. Χρήστο Κακαρούγκα καθηγητή Εναλλακτικού Τουρισμού και Διοίκησης Επιχειρήσεων και την κ. Πολυξένη Μοίρα καθηγήτρια Κοινωνικής Συμπεριφοράς του Τουρίστα του Μεταπτυχιακού Προγράμματος για τις πολύτιμες διαλέξεις τους. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη συνάδελφο μεταπτυχιακή φοιτήτρια κυρία Χριστιάνα Αρβανιτάκη για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε στο τελικό στάδιο παρουσίασης της διπλωματικής μου. Θερμά ευχαριστώ επίσης το εξυπηρετικό προσωπικό στο φιλόξενο περιβάλλον της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον Παναγιώτη Θ. Κουγιούφα, επιχειρηματία Μηχανολόγο, για την έμπνευση που μου δίνει και την αμέριστη ηθική συμπαράστασή του. Ακολούθως ευχαριστώ την Απόφοιτο ΕΚΠΑ Καθηγήτρια Αγγλικών Βασιλική Χρ. Γούσια για το χρόνο και τις γνώσεις της στην Αγγλική Γλώσσα.

Ευχαριστώ θερμά *τη μητέρα μου* Μιχαλίνα Κ. Διονέλλη για τη δύναμη που μου κληροδότησε.

Τέλος θα αναφερθώ από καρδιάς *στα παιδιά μου*, Άννα Λεμονιά, Φοιτήτρια της Σχολής Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και Αναστάσιο Λεμονιά τελειόφοιτο Γ Λυκείου με κατεύθυνση στις Θετικές Επιστήμες, για την κατανόηση, την αγάπη και την έμπρακτη συμπαράσταση που έδειξαν ολόκληρη την περίοδο της εκπόνησης της εργασίας αυτής.

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Θα ήθελα να αφιερώσω τη διπλωματική μου εργασία στον εκλιπόντα πατέρα μου Αναστάσιο Ε. Διονέλλη, Πλοίαρχο Εμπορικού Ναυτικού διατλαντικών ταξιδιών, τον οποίο στερήθηκα στη νεαρή μου ηλικία λόγω του επαγγέλματός του καθώς η θάλασσα και τα ταξίδια τον κρατούσαν μακριά μου για πολλούς μήνες.

Οι αφηγήσεις και οι εμπειρίες του πότισαν την ανάγκη μου να ασχοληθώ με τις μεταπτυχιακές σπουδές στον Τουρισμό, ώστε να καλύψω το κενό της απουσίας του, μελετώντας τρόπον τινά τη σταδιοδρομία του. Δε θα ήθελα να παραλείψω εδώ τα εφόδια οικονομικής φύσης που μου πρόσφερε για να ολοκληρώσω το Μεταπτυχιακό μου, ακόμα και όταν εκείνος είχε φύγει πια από κοντά μας.

Το Μπάρι, το Πρίντεζι, της Κάτω Ιταλίας, το Τούνεσι, η Μπαρμπαριά, της Αλγερίας και της Τυνησίας, το Σκυλλαίον στη Μεσσήνα, το Ταίναρο στην Κάτω Μάνη, είναι λιμάνια, περιοχές, πορθμοί και ακρωτήρια, στα οποία θα αναφερθώ στην εργασία, αλλά και που τα άκουσα για πρώτη φορά στα παιδικά μου χρόνια από τον πατέρα μου.

Ευχαριστώ για όλα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Καλωσορίζουμε τον αναγνώστη με την γκρεκάνικη διάλεκτο λέγοντας : *Calosirthete*.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία μελετήθηκε η διαχρονική αξία της ιστορίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς και ειδικότερα οι κοινοί πυλώνες ιστορίας της Μάνης στην Πελοπόννησο και της Μεγάλης Ελλάδας στην Κάτω Ιταλία.

Χτίστηκε αρχικά **το θεωρητικό υπόβαθρο** αξιολογώντας τις ιστορικές αξίες επετείων, μνημείων και ευρημάτων ως κίνητρα θεματικού τουρισμού. Η έρευνα για το θεματικό τουρισμό πολιτισμού, παραδόσεων, λαϊκών μύθων και τοπικών συνηθειών έγινε υπό το πρίσμα της αιεφορίας και της καινοτομίας των τοπικών κοινοτήτων ώστε να επιτευχθεί ευρωστία.

Λέξεις κλειδιά γι' αυτή τη μελέτη είναι η κουλτούρα, η άυλη πολιτιστική κληρονομιά, η *Agenda 21*, τα Ευρωπαϊκά προγράμματα υποστήριξης πράσινου ταμείου, η παραδοσιακή αρχιτεκτονική, *slow tourism* και το *Regional Branding*.

Στη συνέχεια η εργασία περνάει στο **ερευνητικό πλαίσιο** των περιπτώσεων μελέτης που επιλέχθηκαν, δηλαδή τη Μάνη και τη *Magna Grecia*. Η επιλογή τους έγινε εξαιτίας της ιστορίας που τις ενώνει. Έγινε όμως και επειδή ένιωσε η συγγραφέας την ανάγκη να αγγίξει έναν παρεξηγημένο λαό, τους Μανιάτες και έναν λαό γείτονα και αδερφό, τους Ιταλούς, που περνάει ιδιαίτερα τραγικές στιγμές την εποχή της πανδημικής υγειονομικής κρίσης που διανύουμε.

Ιστορικά ευρήματα **στην πρώτη περιοχή μελέτης** αναφέρουμε το Ταίναρο, τον Ταΰγετο, την πλατεία 17ης Μαρτίου όπου ξεκίνησε την Ελληνική επανάσταση ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, τα κανόνια του Λάμπρου Κατσώνη στο Πόρτο Κάγιο.

Σημεία που καθηλώνουν **στη δεύτερη περιοχή** είναι η ελληνική βρύση στην Καλλίπολη, η πηγή της Αρεθούσας στην Ορτυγία, ο ναός της Ομόνοιας και η Κοιλάδα των ναών στον Ακράγαντα, τα χάλκινα αγάλματα αυθεντικά δείγματα της Ελληνικής τέχνης του 5ου αιώνα π.Χ.στο Ρήγιο.

Μέσα στη μελέτη συμπεριλαμβάνονται, επίσης, όσων αφορά τη Μάνη κάποιες **βασικές έννοιες**, όπως των πατριών, της ευνομίας της ιδιαίτερης διοικητικής της διαίρεσης. Όσων αφορά τη Μεγάλη Ελλάδα της Κάτω Ιταλίας η γκρεκάνικη διάλεκτος που ακούγεται έως σήμερα από τους κατοίκους στην καθομιλουμένη αλλά και στα τραγούδια τους, η ταραντέλα, οι μύθοι του Ομήρου μέσα από το Σκύλλαιον της Μεσσήνας και όχι μόνο.

Σκοπός λοιπόν αυτής της μελέτης είναι αρχικά, ο αναγνώστης της εργασίας και γνώστης της κληρονομιάς αυτής **να αποβάλει** την παθητική προσκόλληση και την απλή αναπόληση στο παρελθόν. Αυτόματα συμπεραίνουμε μέσα από τις γραμμές που γράψαμε, την πολυτιμότητα των ιστορικών πόρων της Ελλάδας που διευρύνονται ως την Κάτω Ιταλία και τη Μεγάλη Ελλάδα.

Σκοπός είναι τελικά, οι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς του τουρισμού **να ενεργοποιήσουν** τεχνικές marketing οι οποίες θα προωθήσουν την προσέλευση ταξιδιωτών σε σημεία και περιοχές που έχουν διαμορφώσει την Ελληνική υπόσταση.

ABSTRACT

We wish to welcome the reader with the “Grico” expression : Calosirthete.

In this dissertation we examine the all-time great history and cultural heritage, and particularly the correlation between the history of two places; the city of Mani in the Peloponnese, Greece and Magna Grecia in south Italy.

First and foremost, there was a study over the historical value of national anniversaries, monuments and findings, which can constitute motivation for thematic tourism. The study of the culture, traditions, myths and legends and local customs was conducted in the regard of sustainability and innovations of the local communities in order to attain wealth and ease.

Emphasis was given on the culture, the cultural heritage, the Agenda 21, the European programs which promote green funds as well as the traditional architecture, slow tourism and the regional branding.

Furthermore, the dissertation proceeds with the research on the topics selected; Mani and Magna Grecia. They were not only chosen as they present similarities in their historical background but also because the writer would like to refer to the misconceived people, the locals of Mani, and the neighbouring Italians, who are in a tragic situation due to the pandemic crisis we are being through.

In the first part of the study the historical findings mentioned are Tainaro, Taygetus, the 17th March square, where Petrobeis Mavromihalis started the Greek Revolution, and the Petrobeis Mavromihalis cannons. In the second part of the study, there are mentioned places, such as, the greek fountain in Kallipolis, the water source in Ortigia, the Omonia temple and the valley of the temples in Akraganda, the copper statues, which are authentic samples of Greek art in the 5th century, situated in Riggio.

Additionally, there are included some essential principles referring to Mani; the rule of law. Regarding Magna Grecia in the south Italy, the “Griko” dialect, which the locals are still using today, even in some songs, the traditional dance “Tarantella”, the Omiros myths in the Skyllaion, in Messina, etc.

The main aim of this study is to stimulate the reader to reject their adherence and reminiscence to the past. Automatically, we realise how precious the historical Greek background is, elements of which may be found in South Italy and Magna Grecia.

Finally, the point is for the public and private bodies, in the realm of tourism, to apply innovative marketing policies, which will promote and attract tourists in places with a traditional and historical identity.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
---------------	----

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

CULTURE

1.1 Ο σύγχρονος όρος του Πολιτισμού - <i>Modern Terms of Civilisation</i>	16
1.2 Η Κουλτούρα - <i>Culture o Cultura</i>	17
1.3 Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά.....	18
1.4 Κοινός πυλώνας Πολιτισμού Ελλάδας και Ιταλίας - <i>Common Pillars of Culture</i>	18
1.5 Πολιτιστική Κληρονομιά Μεγάλης Ελλάδας και Μάνης- <i>Cultural Heritage</i>	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

HISTORICAL & HERITAGE TOURISM

2.1 Ειδικές Μορφές Τουρισμού - <i>Special Forms of Tourism</i>	23
2.2 Έννοια και Αρχές Θεματικού Τουρισμού - <i>Thematic Tourism</i>	24
2.3 Ιστορικός Τουρισμός - <i>Historical Tourism</i>	25
2.4 Προσφορά Ιστορικού Τουρισμού στη Μάνη και τη Μεγάλη Ελλάδα.....	26
2.5 Κατηγορίες Τουριστών.....	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

3.1 Είσοδος της Αειφορία στην Ελλάδα.....	28
3.2 Αειφορία - Τουρισμός - Καινοτομία.....	29
3.3 Προγράμματα ενίσχυσης Πράσινου Τουρισμού.....	30
3.3.1 Πράσινο Ταμείο - <i>Green Funds</i>	30
3.3.2 Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης - <i>Environmental Education Centers</i>	31

3.3.3 Οι Δρόμοι της Ελιάς - <i>Olive Routes</i>	32
3.3.4 Πρόγραμμα EU Life.....	32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΙΚΟΝΑ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

REGIONAL BRANDING

4.1 Ο Ορισμός.....	34
4.2 Η Στρατηγική του Regional Branding.....	35
4.3 Πολιτιστικές Περιοχές στο επίκεντρο του Regional Branding.....	36
4.4 Events Ομοιογενούς Branding στη Μάνη και τη Μεγάλη Ελλάδα.....	37

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

MAGNA GRECIA

5.1 Η Ίδρυση.....	39
5.2 Οι Ελληνικές Αποικίες στην Κάτω Ιταλία.....	40
5.3 Γλώσσα Γκρίκο ή Γκρεκάνικα.....	41
5.4 Πληθυσμός.....	44
5.5 Οι Περιφέρειες της Κάτω Ιταλίας.....	44
5.5.1 Περιφέρεια Σικελίας.....	46
5.5.1.1 Συρακούσες.....	46
5.5.1.1.1 Ορτυγία.....	47
5.5.1.1.2 Παντάλικα.....	48
5.5.1.2 Μεσσήνα.....	48
5.5.1.2.1 Ταορμίνα.....	49
5.5.1.3 Πάνορμο.....	49
5.5.1.4 Τραπάνι.....	50
5.5.1.4.1 Σελινούντας.....	50

5.5.1.5 Ακράγας.....	50
5.5.2 Περιφέρεια Καλαβρίας.....	51
5.5.2.1 Ρήγιον.....	53
5.5.2.1.1 Γαλλικιάνο.....	53
5.5.2.2 Κοζέντσα.....	55
5.5.2.2.1 Χωριό Τσιβιτά.....	55
5.5.2.3 Κοτρώνας.....	56
5.5.2.3.1 Λακίνιο Άκρο.....	56
5.5.2.3.2 Καστέλλα.....	56
5.5.3 Περιφέρεια Μπαζιλικάτα.....	56
5.5.3.1 Ματέρα.....	57
5.5.3.1.1 Σάσσι.....	57
5.5.3.1.2 Σάσσο Μπαριζάνο.....	58
5.5.4 Περιφέρεια Απουλία.....	58
5.5.4.1 Μπάρι.....	59
5.5.4.1.1 Αλμπερομπέλο.....	60
5.5.4.2 Λέτσε.....	60
5.5.4.2.1 Καλλίπολη.....	60
5.5.4.2.2 Χωριό Καλημέρα.....	61
5.5.4.2.3 Λέουκα.....	62
5.5.4.3 Τάρας.....	62
5.5.4.4 Μπρίντιζι ή Μπρίντεζι.....	63
5.5.4.4.1 Στενό του Οτράντο - Αρχαία Υδρουντα.....	63
5.6 Αιολίδες Νήσοι.....	63
5.6.1 Λίπαρι.....	64
5.6.2 Σαλίνα.....	64
5.6.3 Βουλκάνο.....	65
5.6.4 Στρόμπολι.....	65
5.6.5 Φιλικούντι.....	65
5.6.6 Αλικούντι.....	65
5.6.7 Παναρέα.....	66
5.6.8 Μπαζιλούτσο.....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΜΑΝΗ

COUNTRY OF MAGNA/MANI

6.1 Προέλευση Ονόματος.....	67
6.2 Οι Πύργοι της Μάνης.....	68
6.3 Η διαπαιδαγώγηση.....	69
6.4 Τα μοιρολόγια.....	70
6.5 Ταΰγετος-Το αρσενικό βουνό.....	71
6.6 Το Διοικητικό Σύστημα της Μάνης.....	71
6.6.1 Οι Πατριές.....	71
6.6.2 Η Ευνομία.....	73
6.7 Το Άνοιγμα της Μάνης στον Επισκέπτη Τουρίστα.....	73
6.8 Παλιές Συνήθειες και Έθιμα.....	74
6.9 Διοικητική Περιγραφή - Νομοί Ενδιαφέροντος.....	76
6.10 Δήμοι Βάση Ν.3852/2010 του Καλλικράτη.....	76
6.10.1 Δυτική Μάνη.....	76
6.10.2 Ανατολική Μάνη.....	77
6.11 Γεωφυσική Θεώρηση- Τοπικές Ονομασίες βάση Γεωγραφίας	78
6.11.1 Μεσσηνιακή Μάνη- η Έξω Μάνη - Η Βορειοδυτική Αποσκιαδερή (Αποσκερή).....	79
6.11.1.1 Αλμυρός - Τείχος της Βέργας.....	79
6.11.1.2 Καρδαμύλη.....	81
6.11.1.3 Στούπα.....	82
6.11.1.4 Ανδρουβίστα - Εξωχώρι ή Ξωχώρι.....	83
6.11.2 Λακωνική Μάνη - η Μέσα Μάνη - Η Νοτιοδυτική Αποσκιαδερή (Αποσκερή).....	84
6.11.2.1 Αρεόπολη.....	85
6.11.2.2 Οίτυλο.....	87
6.11.2.3 Σπήλαιο Διρού.....	87
6.11.2.4 Λιμένι.....	88
6.11.2.5 Γερολιμένας.....	89

6.11.2.6 Βάθεια.....	89
6.11.2.7 Μέζαπος - Ακρωτήρι Τηγάρι.....	90
6.11.3 Κάτω Μάνη - Η Ανατοική Προσηλιακή.....	90
6.11.3.1 Γύθειο.....	91
6.11.3.2 Ακρωτήρι Ταίναρο.....	92
6.11.3.2.1 Μύθοι & Ιστορίες για το Ακρωτήρι Ταίναρο.....	93
6.11.3.3 Μαρμάρι.....	94
6.11.3.4 Πόρτο Κάγιο.....	94
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	95
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	97

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΑΡΤΩΝ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΠΙΝΑΚΩΝ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ και ΛΟΙΠΩΝ ΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

ΧΑΡΤΕΣ

1. Magna Grecia, Γέροντα.....	39
2. Περιφέρεια Σικελίας.....	46
3. Περιφέρεια Καλαβρίας.....	52
4. Περιφέρεια Μπαζιλικάτα.....	56
5. Περιφέρεια Απουλία.....	58
6. Αιολίδες Νήσοι.....	64
7. Μεσσηνιακή και Λακωνική Μάνη.....	76
8. Έξω - Κάτω - Μέσα Μάνη.....	78
9. Έξω Μάνη.....	79
10. Μέσα Μάνη.....	84
11. Κάτω Μάνη.....	91

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. Υπόδειγμα αειφόρου ανάπτυξης, Khan.....	28
--	----

ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Πληθυσμός Κάτω Ιταλίας.....	44
2. Περιφέρεια Σικελίας.....	44
3. Περιφέρεια Καλαβρίας.....	45
4. Περιφέρεια Μπαζιλικάτα.....	45
5. Περιφέρεια Απουλίας.....	45
6. Αιολίδες Νήσοι.....	45
7. Δημοτικές Ενότητες και Τοπικές Κοινότητες Δυτικής Μάνης.....	77
8. Δημοτικές Ενότητες και Τοπικές Κοινότητες Ανατολικής Μάνης.....	77

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

1. Σκεπτόμενη Αθηνά.....	19
2. Guido Cadorin.....	19
3. Άγιος Πέτρος, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος.....	20
4. Santa Veronica con il velo, Mattia Preti.....	20
5. Η πηγή της Αρεθούσας στην Ορτυγία.....	47
6. Ο πορθμός της Μεσσήνας (Σκύλλαιον).....	48
7. Η κοιλάδα των Ναών στον Ακράγαντα.....	50
8. Ο ναός της Ομόνοιας.....	51
9. Καλαβρία.....	52
10-11. Warriors του Ρήγιο.....	53

12. Ταραντέλα.....	54
13. Sassi di Matera	57
14 Σάσσο Μπαριζάνο.....	58
15. Μπάρι.....	59
16. Αλμπερομπέλο.....	60
17. Η ελληνική βρύση στην Καλλίπολη.....	61
18. Λίπαρι.....	64
19. Παναρέα.....	66
20. Τοίχος σπιτιού στη Μάνη.....	68
21. Ο Μανιάτης.....	69
22. Η Βέργα του Αρμυρού.....	80
23. Το τείχος της Βέργας του Αρμυρού.....	81
24. Καρδαμύλη.....	81
25. Καζαντζάκης - Ζορμπάς.....	83
26. Αρεόπολη 1950, Καλαποθαράκος.....	86
27-28. Αρεόπολη 2020, Προσωπικό Αρχείο.....	86
29. Οίτυλο.....	87
30-31. Λιμένι 2020 Προσωπικό Αρχείο, 1935 Κολονάρος.....	88
32. Ο Πύργος των Μαυρομιχαλαίων στο Λιμένι.....	89
33. Βάθεια.....	90
34. Ταίναρο.....	92
35. Η ναυμαχία στο Ταίναρο το 1941, Μηχανή του Χρόνου.....	92
36-37. Margariparadise, Μαρμάρι 2020 Προσωπικό Αρχείο.....	94

ΛΟΙΠΑ ΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

1. Οι δρόμοι της Ελιάς, Council of Europe.....	32
2. Η σημαία της Μεγάλης Ελλάδας.....	40
3. Pos matome Griko.....	43
4. Ξενοδοχεία στην Ταορμίνα.....	49
5. Galliciano Calos irthete.....	53
6. Οδοί στο Galliciano.....	55
7. Η σημαία της Μάνης Ή Ταν ή επί Τας.....	67
8. Η Τραπέλα.....	74
9. Ο σοφράς.....	75
10. Το φούρνισμα.....	75
11. Δήμος Δυτικής Μάνης.....	76
12. Απόσπασμα οπλαρχηγών της Σπάρτης.....	80
13. Σύγγραμμα του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.....	85
14. Το λιμάνι της Καλαμάτας το 1900 καρτ ποστάλ.....	93

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Έλληνες είναι ένας λαός που ακόμα και στην πανδημική κρίση του 21ου αιώνα έγραψε ιστορία με το ήθος και τις αξίες της. Τα ξένα Μέσα Ενημέρωσης εξύμνησαν το ότι στάθηκε ενωμένος και υπάκουος στο κοινωνικό καθήκον. Η Ελλάδα πάντα θα ξαναχτίζει ακόμα κι όταν γύρω υπάρχουν χαλάσματα. Στην Ιταλία, που πέρασε δια πυρός και σιδήρου στο πρώτο κύμα της πανδημίας, ζουν αδέρφια μας άποικοι στη *Magna Grecia*. Έτσι γεννήθηκε η ανάγκη να δημιουργηθεί αυτή η διπλωματική εργασία.

Στόχος σε αυτή τη διπλωματική εργασία είναι να καταγραφεί η Ελλάδα ως μια **ζωντανή πολιτιστική βιομηχανία ήθους και κουλτούρας**.

Μηχανές της *πολιτιστικής βιομηχανίας* θεωρούμε τους πολέμους και τους διωγμούς σε μια χώρα που στέκει στο πιο νευραλγικό και κλιματικά πρόσφορο σημείο της Μεσογείου όπως επίσης τις εσωτερικές διαμάχες και τις πολιτικές φιλοδοξίες των ελλήνων ηγεμόνων με έκρυθμο, εξωστρεφές χαρακτήρα. Πάνω σε αυτές τις μηχανές γράφτηκαν ποιήματα και έπη, φιλοτεχνήθηκαν πίνακες, αγάλματα και γλυπτά. Μελοποιήθηκαν στίχοι και δημιουργήθηκαν αριστουργήματα που μιμήθηκε η Ευρώπη και η Αμερική.

Την αποκαλούμε *ζωντανή* διότι η ιστορία ενός τόπου - όπως η οικογένεια ενός ανθρώπου - σκιαγραφεί την εν γένει κουλτούρα του. Όπως είπε ο *Οδυσσεύς Ελύτης* "...ο πολιτισμός μας περνάει όπως το ιώδιο πάνω στις πονεμένες περιοχές για να τις γιάνει, έως ότου κάποιος καινούργιος τραυματοποιός παρουσιαστεί κι επαναληφθεί η ίδια ιστορία...". Η πανδημία ήρθε ως νέος τραυματοποιός. *Το χθες* είναι έκδηλο στις ιστορικές πλατείες, τους οικισμούς και τα σοκάκια ενός τόπου αλλά είναι και *το σήμερα* στα τραγούδια, την ντοπιολαλιά και τη συμπεριφορά του λαού του.

Μέσα από αυτό το πρίσμα επιλέχθηκε το θέμα της εργασίας που πραγματεύεται την ιστορία και τον πολιτισμό της Ελλάδας ως πολύτιμη κληρονομιά αλλά και εφόδιο για το σήμερα.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται θεωρητική ανάλυση των εννοιών του πολιτισμού, της κουλτούρας, της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και των κοινών πυλώνων πολιτισμού της Ελλάδας και της Ιταλίας. Εισάγεται ο αναγνώστης στις ιδιαιτερότητες και τη μακρινή συγγένεια που προκύπτει στις περιοχές της Μάνης και της Μεγάλης Ελλάδας. Στη συνέχεια τίθεται ο τουρίστας που επιλέγει το ελληνικό στοιχείο για προορισμό του ταξιδιού του ως "ευεργετημένος εξερευνητής". Ο επισκέπτης που έχει κίνητρα Θεματικού Τουρισμού, τον πολιτισμό και την παράδοση, εισάγεται σε μια διαδικασία ενδοσκόπησης μέσα από την οποία θα νιώθει πιο ολοκληρωμένος. Ανατρέχει η συγγραφέας στη θεωρία του Ιστορικού Τουρισμού για να φτάσει στο σήμερα και την προσφορά των περιοχών ενδιαφέροντος της Πελοποννήσου και της Κάτω Ιταλίας, ως προς αυτόν. Αναγκαία θεωρήθηκε η αναφορά στην Αειφόρο Ανάπτυξη και στα Προγράμματα

ενίσχυσης του Πράσινου Τουρισμού. Κατόπιν δίνεται ο ορισμός και η στρατηγική μάρκετινγκ βάσει του regional branding. Ακολουθούν παραδείγματα της Ευρώπης, για να καταλήξει το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, στο ομοιογενές branding που ακολουθείται στη Μάνη και στη Μεγάλη Ελλάδα.

Στο δεύτερο μέρος - της ερευνητικής μεθόδου - εξετάστηκαν εκτενώς σε μικροοικονομικό και ιστορικό επίπεδο οι περιοχές της *Country of Magna* και της *Magna Grecia*. Ως μεθοδολογική αρχή εφαρμόστηκε η περιπτωσιολογική μελέτη. Η συγγραφέας “βουτάει” στην ιστορία και τις παραδόσεις των δύο αδερφών λαών και τις καθιστά **υποκείμενα μελέτης**.

Για τη συλλογή των στοιχείων έγινε αναζήτηση τόσο σε παλαιότερες μελέτες που ανακαλύψαμε σε συγγράμματα του κ. Καλαποθαράκου, του κ. Μπόφου- Πυργουλάκου όσο και σε σχετική βιβλιογραφία για την Κάτω Ιταλία. Αντλήθηκαν μελέτες, δημοσιεύσεις και αναφορές από το διαδίκτυο, ελληνικό και ιταλικό. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία από διαλέξεις καθηγητών του Μεταπτυχιακού προγράμματος.

Με χαρά, θα σας παρουσιάσουμε ιδιόχειρα σημειώματα του Μανιάτη Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη.

Με συγκίνηση, αναφερόμαστε στο άρθρο της Φωτεινής Τομαή το Φεβρουάριο του 2009 στο ΒΗΜΑ :

“... σε φάκελο του έτους 1958 περιέχεται η συγκινητική αλληλογραφία του δημάρχου της πόλης Καλημέρα, Τζιοβάνι Απρίλε, με την ελληνική πρεσβεία στη Ρώμη προκειμένου ...«να τους σταλεί έστω και μια πέτρα από την Ελλάδα, για να 'χουν κάτι κοντά τους από την προγονική πατρίδα»....

Τα ερευνητικά ερωτήματα που γεννήθηκαν και αναζήτησαν απάντηση ήταν **εάν** :

- η ιστορία και ο πολιτισμός ενός λαού **προάγει στον τουρίστα τον αναστοχασμό** ?
- οι μύθοι και οι παραδόσεις μιας περιοχής αποτελούν **αναντικατάστατα *souvenir*** (γαλλικά : μνήμη), αναμνηστικά, για τον επισκέπτη που θα “φέρει” μαζί του για την υπόλοιπη ζωή του ?
- πρέπει να θεωρηθούν ως **γνήσιες εμπειρίες** ο ήχος των κυμάτων στο Λιμέني της Μάνης ή δύο Γραικοί που σε χαιρετίζουν στην Καλλίπολη της Απουλίας.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

1.1 Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ (CIVILISATION)

Στην Ευρώπη τον πολιτισμό τον συναντάμε ως *Civilisation*. Η λέξη αυτή έχει την ρίζα της στην λατινική λέξη *civis* (πολίτης), από εκεί προέρχεται και η *civitas* (κοινωνία). Η πόλη στα Γαλλικά αποκαλείται *cite*, από την οποία πάλι προέρχεται η βαρυσήμαντη έννοια *citoyen* (πολίτης) και στα Ιταλικά την πόλη τη συναντάμε ως *cita'*, όλα κατά μία έννοια προερχόμενα από τον όρο *Civilisation* .

Από γλωσσολογική άποψη η λέξη Πολιτισμός προέρχεται πάλι από τον πολίτη. Εδώ όμως γίνεται διαχωρισμός συγκεκριμένα από τον τρόπο ζωής του κατοίκου της πόλης και εκείνον του κατοίκου της επαρχίας όπου ο πρώτος - ήδη από την αρχαιότητα - αποτελεί μια πιο εξελιγμένη και εκλεπτυσμένη εκδοχή.

Ο κλάδος της Κοινωνιολογίας προτείνει έναν μάλλον πιο συγκεκριμένο ορισμό, σύμφωνα με τον οποίο : Πολιτισμός είναι το σύνολο των γνώσεων και των επιδεξιοτήτων, τις οποίες απέκτησε ο άνθρωπος στην διαδικασία της εξέλιξης, μέσω των οποίων μπορεί αυτός να επιλύσει με ειδικό τρόπο τα υπάρχοντα προβλήματα. Αναφέρονται πρωτίστως:

- ο Τεχνικός Πολιτισμός,
- ο Οικονομικός Πολιτισμός και
- ο Επιστημονικός Πολιτισμός.

Ο Αριστοτέλης στα *Πολιτικά* του (1253a3) ισχυρίζεται ότι ο άνθρωπος είναι από τη φύση του *ζώο έλλογο*, δηλαδή ότι διαθέτει από τη φύση του το λόγο (ομιλία) και τη λογική. Σημαντικά χαρακτηριστικά του ανθρώπου, όπως η γλώσσα, είναι και η δημιουργικότητα, ακόμα η ευφυΐα και η δημιουργικότητα. Στα πλαίσια λοιπόν της επιβίωσης και της συμβίωσης με άλλα όντα δημιουργεί κώδικες επικοινωνίας και ηθικής, όπως επίσης ζει στην κοινωνία υπακούοντας στους νόμους της.

Πέρα από τις βασικές και πρακτικές αυτές ανάγκες ο άνθρωπος παράγει πολιτισμό, φτιάχνει πόλεις, δημιουργεί τέχνη, επιστήμη, φιλοσοφία, τεχνολογία. Δημιουργείται έτσι το κοινωνικό φαινόμενο του “πολιτισμένου” ανθρώπου.

Ο πολιτισμός είναι ανώτερος από την “καλλιέργεια” και την “παιδεία”. Από τη συμπεριφορά απέναντι στο συνάνθρωπο έως το περιβάλλον καλαισθησίας που τον περιβάλλει ο “πολιτισμένος” άνθρωπος δεν αυτοπροσδιορίζεται πλέον μόνο από γνώσεις και πτυχία.

1.2 Η ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ - CULTURE ο CULTURA

Γλωσσολογικά, η λέξη *cultura* προέρχεται από το *cultus* και αυτό από το ρήμα *colere* με την αρχική σημασία της καλλιέργειας και περιποίησης του εδάφους και των φυτών (*Agricultura*) μεν, αλλά ήδη στην αρχαιότητα την χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι και για τους ανθρώπους υπό το νόημα του καλλιεργημένου και εξευγενισμένου ανθρώπου με εκλεπτυσμένους τρόπους συμπεριφοράς (*Georges, Latein-Deutsches Handwörterbuch, Leipzig 1890, S. 457, 640*). Ιδιαίτερος ο Cicero (Κικέρων) έχει εφαρμόσει μεταφορικά αυτήν την λέξη επί της ψυχής του ανθρώπου (*“cultura animi”* :“ καλλιέργεια της ψυχής” μέσω της φιλοσοφίας (*Cicero, Tusc. II 13*)).

Εως τον 18ο αιώνα έχει ερμηνευτεί η έννοια *Cultura* ως διάπλαση των σωματικών, ψυχικών και πνευματικών ικανοτήτων και αρετών του ανθρώπου (*J. Mittelstraß (Edit.), Enzyklopädie Philosophie und Wissenschaftstheorie, Band 2, Stuttgart/ Weimar, 2004, S. 508*)

Η Φιλοσοφία περί τον όρο Πολιτισμό έχει πολλαπλές - αν και όχι τόσο σαφείς - απόψεις:

- ★ Γίνεται ταύτιση του Πολιτισμού με την Κουλτούρα? Η Κουλτούρα είναι ευρύτερη από τον Πολιτισμό ή και αντίστροφα? Είναι γεγονός, ότι η διαφοροποίηση μεταξύ του Πολιτισμού και της Κουλτούρας έλαβε χώραν τον 19ο αιώνα στην Γερμανία. Σύμφωνα με αυτήν την νεότερη αντίληψη, η διαδικασία του Πολιτισμού επιδρά επί της Κουλτούρας, η οποία εμπεριέχει πρωτίστως πολιτισμικά και πνευματικά στοιχεία (*W. Fuchs-Heinritz et alt. (Edit.), Lexikon zur Soziologie, Opladen 1995, S.757*).

1.3 ΑΪΛΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Μέχρι το 2002 η πολιτισμική κληρονομιά περιγράφεται ως «παραδοσιακός και σύγχρονος λαϊκός πολιτισμός». Στο Νόμο 3028/2002 “Περί Προστασίας των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς” (ΦΕΚ 153/Α’/28.6.2002) εντάσσεται η έννοια των άυλων πολιτιστικών αγαθών. Πρόκειται για τα πολιτιστικά αγαθά χωρίς ύλη αλλά με **αδιαπραγμάτευτη ΟΥΣΙΑ** :

- Ιστορία,
- Πολιτισμός,
- Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική,
- Μνημεία στο Φυσικό τους Περιβάλλον.

Έτσι, ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά, σύμφωνα με τη Σύμβαση της *UNESCO* για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003), ορίζονται «οι πρακτικές, αναπαραστάσεις, εκφράσεις, γνώσεις και τεχνικές – καθώς και τα εργαλεία, αντικείμενα, χειροτεχνήματα και οι πολιτιστικοί χώροι που συνδέονται με αυτές και τις οποίες οι κοινότητες, οι ομάδες και, κατά περίπτωση, τα άτομα αναγνωρίζουν ότι αποτελεί μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς τους» (άρθρο 2. παρ. 1).

1.4 ΚΟΙΝΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΑΣ -

COMMON PILLARS OF GREEK AND ITALIAN CULTURE

Ευρωπαϊκός Πολιτισμός είναι η κοινή πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά που προέρχεται από τον αρχαίο ελληνορωμαϊκό πολιτισμό, τον Χριστιανισμό, τον Ιουδαϊσμό, την Αναγέννηση και τον Ανθρωπισμό, την πολιτική σκέψη του Διαφωτισμού, και τη Γαλλική Επανάσταση.

Η Ελλάδα και η Ιταλία, συμπορεύονται με κοινό παρονομαστή τις πολιτιστικές τους αξίες, την ιστορία, τη θρησκεία και την τέχνη. Έδωσαν το στίγμα στο ευρωπαϊκό πεπρωμένο κάνοντας εκκίνηση σχεδόν μαζί και ίσως από το ίδιο εφαλτήριο για να “θριαμβεύσει” ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός.

Το έτος 2014 έγινε διαδοχική ανάληψη της Ευρωπαϊκής Προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τις δύο χώρες. Ένα συμβολικό συναπάντημα στο στάδιο του Πολιτισμού που επισφράγισε το κοινό τους Πεπρωμένο. Την ίδια χρονιά πραγματοποιείται η Έκθεση “*Classicita ed Europa*” (Κλασικότητα και Ευρώπη) στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Μία ευτυχής συγκυρία που έδωσε τη δυνατότητα στους λάτρεις της Τέχνης και του Πολιτισμού να θαυμάσουν έργα όπως :

- Το ανάγλυφο της “Σκεπτόμενης Αθηνάς”, που βρέθηκε στις ανασκαφές της Ακρόπολης το 1888.

Μια ευκαιρία να ανακαλύψουμε τη διαχρονικότητα και την επίκαιρη διάθεση των μεγάλων αριστουργημάτων. Ο σκεπτικισμός της Αθηνάς αναπόφευκτος στους σημερινούς καιρούς που η Ευρώπη δέχεται με μεγάλη συχνότητα και με ακραία βαρβαρότητα τρομοκρατικά χτυπήματα.

Φωτογραφία (1) «Σκεπτόμενη Αθηνά»

- Έξι καμβά για το χάος των αξιωματικών από τον Βενετσιάνο Guido Cadorin Vincent -γεννημένος το 1892 -που ζωγραφίστηκαν στη διάρκεια του Α Παγκοσμίου Πολέμου.

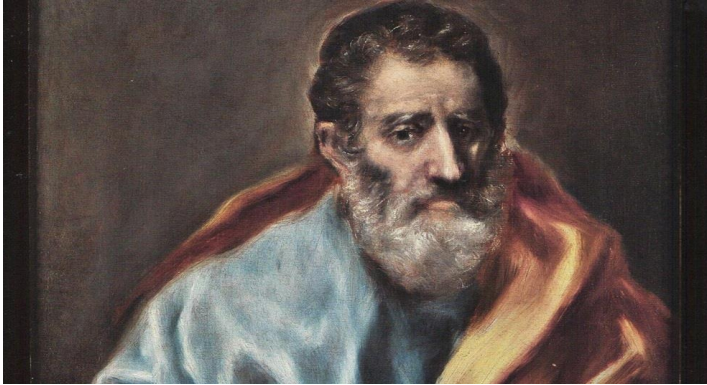
Πολλά είναι τα Ιστορικά μηνύματα που λαμβάνουν οι πολεμοχαρείς ηγέτες του πλανήτη παγκοσμίως από τον στρατιώτη, την τίγρη, τους πολιτικούς που χαίρονται πίσω από τις κουρτίνες για την κατάκτηση των φιλόδοξων σχεδίων τους.

Φωτογραφία (2) Guido Cadorin

- “Ο Άγιος Πέτρος”, έργο του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, που αγοράστηκε 8 Ιουνίου του 1995 έναντι 290 εκατομμυρίων δραχμών - το ποσό συγκεντρώθηκε από προσφορές ιδρυμάτων, καλλιτεχνών και πολιτών.

Στην Ελλάδα βρίσκονται ελάχιστα έργα του μεγάλου Κρητικού καλλιτέχνη, που έγινε γνωστός με το χαρακτηριστικό όνομα «El Greco». Απόδειξη ότι η Ελλάδα ενίοτε πρέπει να “πληρώσει” για εκείνα που της ανήκουν. Ευχή μας εδώ να μη χρειαστεί να διεκδικήσουμε στο Αιγαίο από τους γείτονες μας εκείνα που δικαιοματικά μας ανήκουν.

Φωτογραφία (3) Άγιος Πέτρος, Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1600-1607

- Η εικόνα της “Santa Veronica” του Mattia Preti. Το τρυφερό βλέμμα που αφήνει τα δάκρυα στα μάγουλα της Αγίας η οποία κρατάει πανί με σημάδια από το ματωμένο πρόσωπο του Χριστού.

Σήμερα - δυστυχώς - στο όνομα της “ελευθερίας της λατρείας” ως Συνταγματικού Δικαιώματος, έχουμε γίνει μάρτυρες στην Ευρώπη και την Αμερική, κακώς νοούμενου φανατισμού με θυσίες ανυποψίαστων ανθρώπων.

Φωτογραφία (4) Mattia Preti, “Santa Veronica con il velo.” olio su tela del 1655-1660

1.5 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΜΑΝΗΣ - CULTURAL HERITAGE

“Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ιστό νοηματοδότησης βάσει του οποίου οι άνθρωποι ερμηνεύουν τα βιωμάτα τους και καθοδηγούν τη δράση τους” Geertz (1957:33-34)(1). Ως “σπάνια ευρήματα” ιστορίας και πολιτισμού για τις περιοχές ενδιαφέροντος που ασχολείται η Εργασία νοούνται :

- ❖ οι κοινωνικές πρακτικές, οι τελετουργίες και οι εορταστικές εκδηλώσεις (εκφράσεις, δραστηριότητες):

Στη *Magna Grecia* θα γιορτάσει κάποιος την Αργκία του Ιωάννη του Βαττιστή και θα δει γκυναικε τραγουδάουσι με πολύ καρδιά τσε πορπατούσι τσε βάλουσι δυνέριας στην κορδέλλα τη ντυπλώνει το σώμα του Αγίου.

Στη Μάνη θα γνωρίσει ο επισκέπτης από πού προέρχεται ο γδικιωμός ή η βεντέτα.

- ❖ γνώσεις και πληροφορίες που αφορούν τη φύση και το σύμπαν (μύθοι, έθιμα, προφορικές παραδόσεις):

Στη *Magna Grecia* και συγκεκριμένα στο Στρόμπολι, άνοιξε - όπως αφηγείται ο Όμηρος - ο ασκός του Αιόλου.

Στη Μάνη, στο Ακροταίναρο είναι το Ψυχοπομπείο του Κάτω Κόσμου - έτσι θέλει η παράδοση. Εκεί επίσης θέλει να ακούγεται η λύρα του Ορφέα ακόμα για την Ευριδίκη.

- ❖ οι τέχνες του θεάματος, ή ορθότερα οι επιτελεστικές τέχνες (χοροί, δρώμενα, μουσική, τραγούδια):

Στη *Magna Grecia* χορεύουν την Παραδοσιακή Ταραντέλα και γράφουν υπέροχη μουσική και τραγούδια στα Γκρεκάνικα.

Στη Μάνη γεννήθηκαν τα μοιρολόγια και οι καλύτερες μοιρολογίστρες.

- ❖ η τεχνογνωσία που συνδέεται με παραδοσιακές δεξιότητες ή τεχνικές (μαρτυρίες του παραδοσιακού, λαϊκού και λόγιου πολιτισμού):

(1)Γαλάνη-Μουτάφη.(2002).

Στη *Magna Grecia* θα γνωρίσει τον πολιτισμό και τα έθιμα των Σιτσιλιάνων ή των Συρρακουσίων.

Στη Μάνη ο τουρίστας μαζί με τον ντόπιο συμμετέχει στην Τραπέλα, τρώει σε σουφρά, μαθαίνει το φούρνισμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

2.1 ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - SPECIAL FORMS OF TOURISM

Τις Ειδικές Μορφές Τουρισμού τις συναντάμε και ως Εναλλακτικές Μορφές ή Τουρισμό Ειδικών Ενδιαφερόντων. Η ζήτηση γι' αυτές αφορά μερίδες ανθρώπων που υποκινούνται από ένα κυρίαρχο κίνητρο για να ξεκινήσουν ένα ταξίδι. Αξίζει εδώ να σημειώσουμε ότι ο *Thomas Cook* - τορναδόρος στο επάγγελμα - μπήκε στο χώρο του Agency (μετακίνηση, διαμονή, σίτιση) από ένα αντιαλκοολικό ταξίδι 500 ατόμων που οργάνωσε από το Leicester στο Loughborough της Αγγλίας, καθώς θεωρούσε το αλκοόλ μεγάλη αμαρτία.

Στην κλίμακα της ταξιδιωτικής σταδιοδρομίας (*travel career ladder*) του *Pearce*, ο θεματικός τουρισμός εξυπηρετεί την κάλυψη προσωπικής επιβεβαίωσης του ατόμου και καλύπτει ανώτερου επιπέδου ανάγκες. Ο τουρίστας είναι αντισυμβατικός, θέλει να γνωρίσει τον τόπο, την κουλτούρα του, τον κόσμο των ντόπιων και τη γαστρονομία του.

Ο θεματικός τουρισμός είναι ήπιος και ενταγμένος στο περιβάλλον ακολουθεί τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης. Σύμφωνα με το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (*sustainable development*), άρθρο 6, παράγραφος Δ, του Υπουργείου οι Ειδικές Εναλλακτικές Μορφές τουρισμού :

- Προάγουν την αναβάθμιση του μουσειακού, μνημειακού, αρχαιολογικού και λαογραφικού κεφαλαίου της χώρας.
- Αναδεικνύουν και διατηρούν την αρχιτεκτονική κληρονομιά αλλά και τα ιδιαίτερου σχεδιασμού κτίρια.
- Εξασφαλίζουν την προσβασιμότητα ώστε να είναι δυνατή η όσο μεγαλύτερη επισκεψιμότητα των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων. Αυτό διασφαλίζεται με την επιδότηση κατάλληλων έργων υποδομής και την ένταξη τους σε τουριστικά δίκτυα.
- Δημιουργούν μουσεία και θεματικά πάρκα για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και των ιδιαιτεροτήτων της κάθε περιοχής.
- Ενισχύουν δράσεις για τη δημιουργία πολυχώρων ψηφιακής αναπαράστασης ιστορικών, μυθολογικών και άλλων πολιτιστικών σεναρίων (σύνδεση καινοτομίας-πολιτισμού).
- Καθιερώνουν και προβάλλουν φεστιβάλ ή πολιτιστικούς θεσμούς και άλλες εκδηλώσεις, που αναπτρώνουν το ενδιαφέρον για την περιοχή.

- Προωθούν το γαστρονομικό τουρισμό εντάσσοντας βιολογικά, μοναδικά ή με πιστοποιημένη αξία σκευάσματα στην κατηγορία των τουριστικών προϊόντων ... Αριστοτέλης : “Μία από τις παραδοσιακές αισθήσεις μας είναι η γεύση”

2.2 ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - THEMATIC TOURISM

Ως θεματικός τουρισμός νοείται κάθε ειδική μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που σαν στόχο έχει να ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση του επισκέπτη - τουρίστα με το φυσικό περιβάλλον , τον ανθρώπινο παράγοντα, τις περιφέρειες, τους δήμους και τις κοινότητες. Αυτός είναι και ο “δρόμος” για να προωθηθεί η οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα της εκάστοτε περιοχής μέσω :

- της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης,
- της ευημερίας των πολιτών,
- της προστασίας του περιβάλλοντος - παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές,
- της διατήρησης των ιδιαίτερων πολιτισμικών στοιχείων του κάθε τόπου.

Ο Θεματικός Τουρισμός θεσπίστηκε με Νόμο του Κράτους (Ν.4582/2018) και αποτελεί Ειδική Μορφή Τουρισμού. Ο σκοπός και οι αρχές του συμπεριλαμβάνονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (Φ.Ε.Κ.) με Αριθμό Φύλλου 208/11 Δεκεμβρίου 2018, Τεύχος Πρώτο.

Εκεί συναντάμε τον πολυδιάστατο σκοπό του Θεματικού Τουρισμού:

“...Μέσα από την ανάπτυξη, την οργάνωση και την εποπτεία των δραστηριοτήτων αναψυχής και επιχειρηματικότητας οφείλεται να επιτυγχάνεταιη ικανοποίηση των επισκεπτών- τουριστών μέσα από αυθεντικά βιώματα και εμπειρίες θεματικού τουρισμού,.....η αύξηση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας του εγχώριου τουριστικού προϊόντος,.....η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου,η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.....με στόχο την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη.”

Το συγκεκριμένο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως απαριθμεί το πλαίσιο των βασικών αρχών επίτευξης του στόχου αυτής της μορφής τουρισμού, οι οποίες είναι :

- ❖ η αειφόρος τουριστική ανάπτυξη (θα ακολουθήσει ανάλυση στο κεφάλαιο 3),
- ❖ η φέρουσα ικανότητα τουρισμού του κάθε τόπου βάσει των εγκαταστάσεων και των υποδομών του,
- ❖ η αρχή της ασφάλειας στον τουρισμό, που έχει κύριο γνώμονα τη σωματική υγεία κατά την άσκηση τουριστικών δραστηριοτήτων,

- ❖ η αρχή της ποιότητας και του υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και την - όπου κρίνεται αναγκαίο - σύμφωνα με τις διεθνείς ή ευρωπαϊκές προδιαγραφές,
- ❖ η αρχή της συνεργασίας των οικονομικών δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών π.χ. αγροδιατροφή και μεταποίηση, με σκοπό τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

2.3 ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - HISTORICAL TOURISM

Μετά από χρόνια - αιώνες στην πραγματικότητα - όταν έχει ξεχαστεί ο θόρυβος των όπλων και έχει καταλαγιάσει η σκόνη από το χαλασμό των πολέμων, είμαστε σε θέση να μιλάμε για “ιστορία”. Σε χρονική απόσταση ασφαλείας αντιλαμβανόμαστε το ενδιαφέρον του τουρίστα που επιλέγει τον Θεματικό Ιστορικό Τουρισμό ή το Ταξίδι αναζήτησης Κληρονομιάς. Θυμίζουμε:

- ★ το έτος της Παράδοσης (1979)
- ★ το έτος Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (1975)

Εδώ αναζητάτε ο περίπατος σε περιοχές που πήραν μέρος σε μεταναστεύσεις, διαμάχες, πολιτικές συγκρούσεις και επαναστάσεις. Η κάθε περιοχή έχει δικό της άρωμα (*scent marketing* - ανεπιτήδευτο), το οποίο διαμορφώνει η φύση αλλά και οι άνθρωποί της. Άλλοι πυλώνες ιστορίας και κληρονομιάς είναι και οι συνήθειες και τα ήθη που έμειναν από τους κατακτητές - επίδοξους και μη - που μεταλλάχθηκαν μες τα χρόνια. Έτσι σε συνδυασμό με την τοπική κουλτούρα έφτιαξαν εντελώς νέες πόλεις και ζωγραφίστηκαν εντελώς καινούργιοι πίνακες για να τους απολαμβάνουν και να ταξιδέψουν μέσα από αυτούς οι εναλλακτικοί τουρίστες.

Η δυναμικότητα του Ιστορικού τουρισμού μέσα από τους στίχους του Σμυρνιού - πρώτου Έλληνα βραβευμένου με Νόμπελ ποιητή μας *Γεώργιου Σεφέρη*:

“...μήτε την προσκόλληση σε άδεια, μήτε το γυρισμό στα περασμένα συμβούλευα ποτέ μου. Η παράδοση για μένα, αποτελεί ένα σπουδαίο μέρος της γνώσης του ανθρώπου....

...Αν ένα μέρος του παρελθόντος δεν το κοιτάζει κάποιος κατάματα, ένα μέρος του παρελθόντος πεθαίνει στη στιγμή...

...Αν πάλι προσκολληθούμε σε αυτό με υπερβολή, κινδυνεύει από την ίδια τη ζωντάνια του...”(1)

(1)(Μπόφος - Πυργουλάκος, Β.Σταύρος.2000)

Σε αυτό το ποίημα του προηγούμενου αιώνα ακόμα διακρίνουμε το πάντρεμα της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού. Η Ελλάδα είναι η μητέρα της δημοκρατίας και του αρχαίου πολιτισμού άρα κατ' επέκταση οι Αποικίες της Κάτω Ιταλίας αποτελούν τα παιδιά της. Άλλη μία “Οικογένεια Ιστορίας” κατοικεί, θα λέγαμε σε παραδοσιακούς οικισμούς της Μάνης και της Μεγάλης Ελλάδας και συμπεριλαμβάνει στην καθημερινότητά της τη μυθολογία, τη φιλοσοφία, τη λογοτεχνία, τη μουσική, το τραγούδι και το θέατρο.

2.4 ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΜΑΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

Η Κάτω Ιταλία και η Μάνη είναι τα σημεία ενδιαφέροντος αυτής της εργασίας τα οποία θα αναλύσουμε εκτενώς στη συνέχεια. Αυτές οι περιοχές - μεταξύ άλλων ανά τον κόσμο - κρατούν αναμμένη τη σπίθα του τουρισμού κληρονομιάς και ιστορίας. Οι δρόμοι τους, οι ονομασίες των δήμων και το αίμα των γηγενών είναι ποτισμένα με βροχή από ιστορία, πολέμους και θυσίες.

Η προσφορά της Μάνης στον Τουρισμό Κληρονομιάς προκύπτει από :

- ❖ Το Τείχος της Βέργας στον Αλμυρό, όπου το 1826 απέκρουσαν οι Μανιάτες νικηφόρα τους Αιγύπτιους του Ιμπραήμ Πασά,
- ❖ Την Πλατεία 17ης Μαρτίου 1821 στην Αρεόπολη, όπου ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση από τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη,
- ❖ Τα κανόνια του Λάμπρου Κατσώνη ως ίχνη πειρατικών στόλων, στο Πόρτο Κάγιο

Το “θυμιατό της ιστορίας” στην Κάτω Ιταλία καίει από πιο παλιά:

- ❖ Από τις τριήρεις - Κορινθιακό πολεμικό πλοίο με τρεις σειρές κουπιών που κοσμεί το 1λεπτο νόμισμα του ευρώ - που βοήθησαν τη μετανάστευση των Ελλήνων στη γείτονα χώρα,
- ❖ Τον Α΄ Μεσσηνιακό Πόλεμο (743 π.Χ.-724 π.Χ.) που ξεκίνησε από την 9η Ολυμπιάδα και τελείωσε την 14η εξαιτίας μιας διαμάχης που ξεκίνησε μεταξύ Μεσσηνίων και Σπαρτιατών κατά τη διάρκεια της γιορτής προς τιμήν της θεάς Αρτέμιδος,
- ❖ Από τους πρώτους κιόλας μήνες της Επανάστασης του 1821, οι εμφύλιες διαμάχες των Ελλήνων ξεκίνησαν μεταξύ Φιλικών- που αποτελούσαν την δημοκρατική πολιτική παράταξη - και των Κοτζαμπάσηδων του Μοριά - εκπρόσωποι της ολιγαρχικής παράταξης- που είχαν κύριο όργανο εξουσίας, την Πελοποννησιακή Γερουσία αλλά και τις τοπικές δημογεροντίες.

2.5 ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Όπως η προσφορά καθορίζει τη ζήτηση έτσι και οι προορισμοί που προσφέρουν θέλγητρα ιστορικά, παράδοσης και κληρονομιάς προϋδεάζουν, ή αν προτιμά κάποιος, προσκαλούν συγκεκριμένους τύπους τουριστών. Οι τοπικές κοινωνίες αυτών των τόπων ιστορίας και παράδοσης υποδέχονται τουρίστες όπως :

- τον εξερευνητή (*explorer*) που έχει ως κίνητρο την ατομική ή σε μικρές ομάδες περιπλάνηση σε τόπους απ' όπου θα αντλήσει πληροφορίες και νέες γνώσεις,
- τον επιλεκτικό (*elite*) που θα επιλέξει τη φύση και τους πολιτιστικούς χώρους αλλά και εξυπηρέτηση σε υψηλή ποιοτική στάθμη αλλά και ιδιαίτερη, π.χ. τη διαμονή σε πύργο,
- τον τουρίστα που πειραματίζεται (*experimental*) και θέλει να έρθει σε επαφή με τον ντόπιο και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του π.χ. να χορέψει ταραντέλα μαζί του,
- το λάτρη της ιστορίας (*cultural heritage*) που θα ήθελε να αισθανθεί μέλος της κοινωνίας ενός παραδοσιακού χωριού και της μοναδικότητας αυτού,
- τον λάτρη του ταξιδιού (*wanderlust*) ο οποίος θα φτάσει στην Κάτω Ιταλία για να ακούσει Γκρεκανικά,
- τον υπαρξιακό (*existential*) εκείνον δηλαδή που ενδιαφέρεται πρωτίστως για τις βιωματικές εμπειρίες και την αυθεντικότητα (*I*),

(1)Γαλάνη-Μουτάφη.(2002).

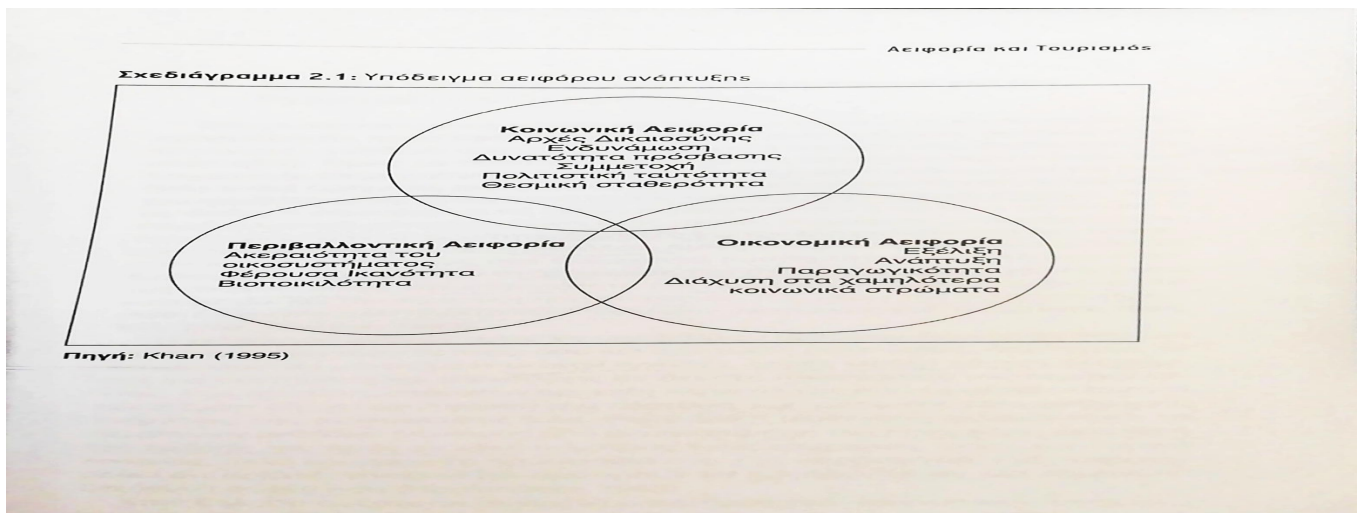
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ- SUSTAINABLE DEVELOPMENT

3.1 ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το 1992 στο Ρίο της Βραζιλίας τέθηκαν οι βασικές αρχές της αειφόρου ανάπτυξης (*sustainable development*) στη Σύνοδο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (*United Nations Conference on Environment and Development –UNCED*), περισσότερο γνωστή και σαν «*Earth Summit*».

Το απόσταγμα της συνόδου αυτής ήταν η «*Agenda 21– Guiding Principles for Tourism*», ένα παγκόσμιο σχέδιο δράσης για την αειφόρο ανάπτυξη. Υπογράφεται από έναν αριθμό χωρών, συμπεριλαμβανομένου της Ελλάδας .

Διάγραμμα (1)(Ανδριώτης,2008)

Στο παραπάνω σχεδιάγραμμα, το οποίο καταρτίστηκε το 1995 από τον Khan, διαφαίνονται περιεκτικά και ουσιαστικά οι κολώνες στις οποίες στηρίζεται μια «ποιοτική» στρατηγική ανάπτυξης. Όταν η κοινωνία, το περιβάλλον και η οικονομία ωφελούνται, συντηρούνται και ανασαίνουν αλληλέγγυα, συμβατά και σαν μέλη του ίδιου σώματος που ονομάζεται τουρισμός, η ανάπτυξη δεν μπορεί παρά να είναι δυνατή, σταθερή και να δίνει ελπίδα για μελλοντική εξέλιξη.

Την ίδια χρονιά στη Μεγάλη Βρετανία, υπήρξε έντονο ενδιαφέρον για την «*Agenda 21*» με Πόρισμα της Κυβερνητικής Ομάδας για τον Τουρισμό και το Περιβάλλον με τίτλο «*Διατηρώντας την Ισορροπία (Maintaining the Balance)*».

Στην Ελλάδα η αναγκαιότητα της προστασίας του οικοσυστήματος, της διατήρησης της πολιτιστικής

ταυτότητας αλλά και η διάχυση σε όλα τα κοινωνικά στρώματα επιβεβαιώνεται από :

- το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (1999) με σχετικές έρευνες των φοιτητών της Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών,
- το ΥΠΕΧΩΔΕ με τη δημοσίευση Δικτύου *Natura 2000* στην Ελλάδα και μοντέλων ανάδειξης αυτών των περιοχών,
- το Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων -ΕΚΒΥ- (2001) με περαιτέρω διάχυση της ενημέρωσης,
- το Υπουργείο Ανάπτυξης (2002) με την υποστήριξη σε δράσεις αειφόρου ανάπτυξης σε προστατευόμενες περιοχές ,
- την Πανελλήνια Ομοσπονδία Επιχειρήσεων Τουρισμού (2002) με ημερίδες ενημέρωσης.

3.2 ΑΕΙΦΟΡΙΑ - ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Ο τουρίστας είναι θα λέγαμε “ο επίσημος ξένος” που επισκέπτεται έναν τόπο. Ο τουρίστας που είναι εξερευνητής ή περιηγητής πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και πνευματικών βιωμάτων χαρακτηρίζεται και μη θεσμικός *non institutionalised* (Cohen 1972). Ο τουριστικός προορισμός που τον φιλοξενεί, υπήρχε και πριν από εκείνον και θα υπάρχει και μετά. Ενδείκνυται για εναλλακτικές ήπιες μορφές τουρισμού. Η ντόπια κοινωνία, ο “οικοδεσπότης”, θα αναθρέψει και θα μεγαλώσει τις επόμενες γενιές εκεί. Ως εκ τούτου το φυσικό περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι, η ανθρώπινη αλλά και η άυλη κληρονομιά οφείλει να θεωρείται το “πράσινο μέλλον” (Woodcock and France 1994) και να τηρούνται οι προϋποθέσεις συνέχισης του.

Στο σημείο αυτό εμπλέκεται και η έννοια των ειδικών ενδιαφερόντων και των ιδιαίτερων κινήτρων εκείνων που επιλέγουν “*slow tourism*” ή “*the antidote to mass tourism*”(1). Ο μαζικός τουρισμός άλλωστε προκαλεί τεράστια πίεση στο ανθρώπινο, φυσικό, και πολιτισμικό περιβάλλον. Αντιθέτως όσοι τουρίστες επιλέγουν να βιώσουν τη ντόπια κουλτούρα και τον παραδοσιακό τρόπο ζωής επιδρούν λιγότερο αρνητικά στην τοπική κοινωνία.(2)

Συνειδητά λοιπόν διενεργείται από τους πόρους του τουρισμού (επιχειρήσεις, κράτος, τοπική κοινωνία) περιβαλλοντικό ή πράσινο *management* για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων προς το περιβάλλον. Η καινοτομία παίρνει τη θέση που της αξίζει στην οικονομία ώστε να προχωρήσει η ανάπτυξη ένα βήμα μπροστά και συγχρόνως να έχουν οι επιχειρήσεις τουρισμού και ένα επιπλέον προβάδισμα καθώς λειτουργούν σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού. Διότι ένα εγχείρημα (*projekt*) αν δεν ανανεώνεται με καινοτομικό, συστηματικό τρόπο σ’ ένα διεθνές περιβάλλον σε λίγα χρόνια θα πεθάνει(3). Ότι δεν τροφοδοτείται με πληροφορία και γνώση ατονεί.

(3)(Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας-Βόλος,2004)

(1)(Moir, Mylonopoulos and Koundouraki, 2017)

(2)(Ανδριώτης,2008)

3.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι ευαισθητοποιημένοι πολίτες, εκλέγουν εκσυγχρονισμένη Τοπική Αυτοδιοίκηση και ενεργό Κράτος. Η μικρή μας χώρα στην Περιφέρεια της Ευρώπης ακολουθεί ένα δρόμο εκσυγχρονισμού με πλούσιο παρελθόν, μακρινό και πρόσφατο στο οποίο εισβάλουν με ραγδαίο ρυθμό στοιχεία σύγχρονης τεχνολογίας. Οι τοπικές και εθνικές δυνάμεις συχνά ενισχύονται από αναπτυξιακά προγράμματα, επιχορηγήσεις και κοινοτικά πλαίσια στήριξης. Η Ελλάδα χρησιμοποιεί αυτούς τους μοχλούς στήριξης ώστε :

- ★ να βελτιώσει τις τεχνικές (προσβασιμότητα, οδικό δίκτυο,χάραξη σε μονοπάτια, υπόγεια γκαράζ κλπ) και κοινωνικές (υγεία, πρόνοια, παιδεία κλπ) υποδομές της,
- ★ να κοινωνήσει το έργο και την προσφορά της “προς τα έξω” στη ζήτηση που επιθυμεί να αυξήσει, αλλά και εσωτερικά να ενεργοποιήσει τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας,
- ★ να σχεδιάσει και να εκπονήσει ένα οργανωμένο σχέδιο αναβάθμισης με ευρωπαϊκά πρότυπα,
- ★ να οργανώσει μηχανισμούς αυτοελέγχου (*follow up*) με έμφαση στην πληροφορική υποστήριξη,
- ★ να συνδέσει τον α΄γενη με τον γ΄γενη τομέα, δηλαδή τα αγροτικά προϊόντα ονομασίας προελεύσεως υψηλής ποιότητας με τις παροχές υπηρεσιών του 21ου αιώνα.

3.3.1 ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ - GREEN FUNDS

Το Πράσινο Ταμείο είναι ένα Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου που ιδρύθηκε με το νόμο 3889/2010. Αποτελεί συνέχεια του «Ειδικού Ταμείου Εφαρμογής Ρυθμιστικών και Πολεοδομικών Σχεδίων» ΕΤΕΡΠΣ. Μέσω των πόρων του Ταμείου χρηματοδοτούνται προγράμματα σε :

- Υπουργεία, όπως το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και εποπτευόμενους φορείς τους,
- Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης,
- Αποκεντρωμένες Διοικήσεις,

- Νομικά Πρόσωπα του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, όπως αυτός οριοθετείται από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 1256/1982,
- οργανισμούς και οργανώσεις νομικών και φυσικών προσώπων.

Ο στόχος είναι η κατάρτιση δράσεων και προγραμμάτων που μπορούν να ωφελήσουν το περιβάλλον ως προς την προστασία, αναβάθμιση ή αποκατάστασή του. Σε κάθε περίπτωση το Κράτος “πρέπει” - **μια λέξη που περιέχει ηθική υποχρέωση** - να επιτηρεί την όσο ορθότερη και δικαιότερη αξιοποίηση των πόρων (Πράσινοι Πόροι) για το δημόσιο συμφέρον.

3.3.2 ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ENVIRONMENTAL EDUCATION CENTERS

Ο θεσμός των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Κ.Π.Ε.) αριθμεί 30 χρόνια παρουσίας, με πρώτο το Κ.Π.Ε. Κλειτορίας Αχαΐας που ξεκίνησε να λειτουργεί το 1993. Το δίκτυο των Κ.Π.Ε. εδραιώθηκε και αναπτύχθηκε περαιτέρω χάρη στα αναπτυξιακά προγράμματα της Ελλάδας (Β΄ και Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης). Ο αριθμός των Κ.Π.Ε. αυξήθηκε σε 53 κέντρα που λειτουργούν σήμερα σε όλη την Ελλάδα από τη Λιθακιά Ζακύνθου μέχρι το Κορδελιό της Θεσσαλονίκης και τα Ανώγεια της Κρήτης.

Πρόκειται για αποκεντρωμένες δομές με στόχο την αειφόρο περιβαλλοντική συνείδηση σε μαθητές αλλά και μεγαλύτερης κλίμακας ηλικίες που ενδιαφέρονται για τη δια βίου μάθηση. Αυτό πραγματοποιείται με :

- την παραγωγή εκπαιδευτικού - υποστηρικτικού υλικού,
- τη διοργάνωση εκδηλώσεων και δράσεων,
- την προώθηση ερευνών,
- τη διάχυση του έργου τους (επικοινωνιακή στρατηγική).

3.3.3 ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΙΑΣ - OLIVE ROUTES

Μοιπά Οπτικά Μέσα (1)

Οι «Δρόμοι της Ελιάς» είναι ένα διεθνές Δίκτυο και Πολιτιστικός Οργανισμός, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και μη κρατικής επιρροής με έδρα την Καλαμάτα, που λειτουργεί από το 1998. Το ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων πραγματοποιείται από μια διεθνή επιστημονική ομάδα σε συνεργασία με μέλη του Δικτύου και συνεργαζόμενους φορείς σε όλες τις μεσογειακές χώρες. Είναι μια “γέφυρα δράσεων και μηνυμάτων” επικοινωνίας και συνεργασίας που χτίστηκε στην Ελλάδα και εκτείνεται σε όλη τη Μεσόγειο.

Οι δραστηριότητές τους εμπερικλείουν :

- ❖ διαδρομές για την ανακάλυψη της Μεσογείου της Ελιάς και την ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης,
- ❖ εκδηλώσεις,
- ❖ σεμινάρια,
- ❖ ενημερωτικές εκστρατείες,
- ❖ έρευνα και τεκμηρίωση για τον πολιτισμό της ελιάς, τις παραδόσεις, τα μεσογειακά προϊόντα και τη γαστρονομία,
- ❖ καινοτόμες δημιουργικές δράσεις για τους νέους κ.α.

3.3.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ EU LIFE

Αναφερόμαστε στο κύριο Χρηματοδοτικό μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον. Το *LIFE* συμβάλλει στην αειφόρο ανάπτυξη και στην επίτευξη των σκοπών της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Μέσω Του Προγράμματος *LIFE* χρηματοδοτούνται μέτρα και έργα για όλα τα κράτη μέλη .

Οι στόχοι του προγράμματος *LIFE* συντίθενται στα κάτωθι:

- Να συμβάλλει προς μια οικονομία η οποία θα είναι αποδοτική μεν αλλά φιλική προς το κλίμα και με χαμηλές εκπομπές άνθρακα για το περιβάλλον.
- Να προστατεύσει το περιβάλλον διατηρώντας τη βιοποικιλότητα, τα οικοσυστήματα και ειδικότερα το δίκτυο *Natura 2000*.

- Να προωθήσει την εφαρμογή των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων στις πρακτικές των κρατών-μελών.
- Να βελτιώσει την περιβαλλοντική και κλιματική διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα.
- Να υποστηρίξει την εφαρμογή του 7ου Προγράμματος Περιβαλλοντικής Δράσης.

Στην περίοδο χρηματοδότησης 2014-2020 τα προγράμματα χωρίζονται σε δύο υποπρογράμματα :

- Περιβάλλον, μέσω του οποίου χρηματοδοτούνται **καινοτόμες δράσεις** στον τομέα του περιβάλλοντος, όπως τον έλεγχο της ρύπανσης των υδάτων, την επεξεργασία αποβλήτων κ.λπ. και
- Κλιματική Δράση, εδώ χρηματοδοτούνται έργα για τη μείωση της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στην αλλαγή του κλίματος, καθώς και έργα διακυβέρνησης και πληροφόρησης για το κλίμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΕΙΚΟΝΑ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

REGIONAL BRANDING

4.1 Ο ΟΡΙΣΜΟΣ

Το *branding* αρχικά αναφερόταν σχετικά με ένα προϊόν, μια υπηρεσία, μια εταιρεία. Σήμερα αποκτά νόημα όταν αναφερόμαστε και σε μια πόλη (*city branding*), ένα έθνος (*nation branding*), μία χώρα (*country branding*) ή - όπως θα επεκταθούμε σε αυτή την εργασία - σε μια περιοχή (*regional branding*).

Εντύπωση, υπόσχεση, ταυτότητα, προσωπικότητα. Τέσσερις λέξεις, οι πιο αντιπροσωπευτικές που μπορούμε να σκεφτούμε από τα ελληνικά - την πιο πλούσια γλώσσα ανά τον κόσμο - για να κατανοήσουμε την έννοια του *regional branding*.

Η εντύπωση, (η αφήγηση, ο μύθος) που σου αφήνει το άκουσμα και μόνο του ονόματος μιας περιοχής.

Η υπόσχεση (προσδοκία) ότι μόνο εκεί θα ζήσει κάποιος αυθεντικά βιώματα.

Η ταυτότητα (*identity*) δηλαδή το μόνο που δεν διαπραγματεύεται κανείς για ένα πολίτη, το ίδιο συμβαίνει και για τον τόπο.

Η προσωπικότητα που αποπνέει ο τόπος από τα αρώματα, τη διάλεκτο, την ιστορία του ολόκληρη.

Ενσωματώνει όμως και πεποιθήσεις για έναν τόπο όπως τοπική κουλτούρα, λαϊκή φυσιογνωμία, γαστρονομία και συνήθειες. Συμπεριλαμβάνει συγχρόνως και γνωρίσματα:

- φυσικά (φυσικό τοπίο, παραδοσιακοί οικισμοί),
- πολιτισμικά (παράδοση, συνήθειες, γλώσσα),
- κοινωνικά (φιλότιμο, φιλοξενία),

που σχετίζονται με την περιοχή και την ιδιαίτερη προσωπικότητά της (*Karavatzis & Ashworth, 2005*)(1).

Το *branding* ως εργαλείο του *marketing* το χειρίζονται οι τοπικές κοινωνίες και οι δημόσιοι φορείς αλλά και οι ιδιώτες / επιχειρηματίες, σύμφωνα με τη φέρουσα ικανότητα κάθε τόπου, για να αυξήσουν το δείκτη τουριστικής ζήτησης. Έτσι προωθούν την εικόνα ενός τόπου έξυπνα και ευκολονόητα ώστε να διαφέρει η περιοχή από οποιαδήποτε άλλη. Άλλωστε όσο μοναδικές οι εντυπώσεις που γεννά το άκουσμα ενός τόπου τόσο ελαχιστοποιείται η δυνατότητα αντιγραφής τους από άλλες περιοχές (δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος).

(1)(*Μητούλα, Καλδής, 2018:24*)

4.2 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ REGIONAL BRANDING

Σύμφωνα με μια προσέγγιση του Π.Ο.Τ. (Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού), τα στοιχεία που συνθέτουν την “παραγωγή πολιτισμού” (Παυλογεωργάτος & Κωνσταντόγλου, 2004 de Blavia, 1998) και στα οποία στηρίζονται οι περιοχές που σηματοδοτούν την Ιστορία και τον Πολιτισμό ως Brand τους, είναι :

- οι εκπαιδευτικές περιηγήσεις,
- οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, ιστορικά μνημεία, παραδοσιακούς οικισμούς,
- η μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος και των καλλιτεχνικών δρώμενων.

Φυσικά πίσω από την τέρψη των οφθαλμών και την ανάταση της ψυχής της ειδικής αυτής κατηγορίας τουριστών, βασίζονται οικονομικά οφέλη και συμφέροντα. Η εξυπηρέτηση αυτών, αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της οικονομίας των περιοχών που στηρίζονται στον Τουρισμό. Συμπερασματικά, τίθεται ως *πρώτο βήμα* αρχικά η συνεργασία τριών μοχλών της Τοπικής Οικονομίας :

1. Διοικητικών και ιθυνόντων,
2. Ιδιωτικού τομέα και Επενδύσεων και
3. Κατοίκων .

Δεύτερο Βήμα αποτελεί η κοινοποίηση της Ταυτότητας της Περιοχής (*Region Identity*). Αυτό γίνεται εφικτό με επαναλαμβανόμενες ετήσιες τακτικές δράσεις, ώστε αρχικά να γίνει προορισμός η περιοχή, να γίνει δηλαδή γνωστή και στη συνέχεια να έχει επισκεψιμότητα καθόλη τη διάρκεια του χρόνου (προς αποφυγή ενός από τους σκοπέλους του τουρισμού που είναι η εποχικότητα-*Seasonality*) .

4.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ REGIONAL BRANDING

Ο σύγχρονος πολιτισμός είναι η καθημερινότητα ενός αριθμού ανθρώπων και η διάθεση του χώρου που τους κληρονομήθηκε με τρόπο που αποπνέει ποιότητα και ιστορική αξία. Η κυρίαρχη εικόνα ενός τόπου σκιαγραφείται ήδη από τις παραδόσεις και τις αξίες που δόθηκαν στο λαό στη διάρκεια ετών. Οι λαοί που ζουν σε περιοχές με επίκεντρο τον πολιτισμό και την ιστορία, είναι έτσι γαλουχημένοι ώστε στη σύγχρονη εποχή να αποπνέουν ήθος .

Η προβολή των πολιτιστικών περιοχών είναι ο ακρογωνιαίος λίθος στον οποίο στηρίζουν οι ιθύνοντες τις μεθόδους marketing. Ακολουθούν παραδείγματα τέτοιων τόπων :

★ Το Prenzlauer Berg, ένα τμήμα της περιοχής Pankow στο βορειοανατολικό Βερολίνο.

Είναι μια πράσινη περιοχή με σχεδόν ομοιόμορφη δόμηση. Οι πενταόροφες πολυκατοικίες έχουν προσόψεις με γύψινο διάκοσμο και είναι στην πλειοψηφία τους ανακαινισμένες. Αυτό κάνει την περιοχή να διαφέρει από την υπόλοιπη πόλη του Βερολίνου, η οποία μετά την καταστροφή του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου παρουσιάζει αρχιτεκτονική ποικιλία και ανομοιομορφία. Η περιοχή διαθέτει πολλά καφέ, εστιατόρια και πολλά καταστήματα. Η σχεδόν ομοιογενή γειτονιά αποκαλείται και ιστορική καθώς διαθέτει τα πιο ιστορικά προστατευόμενα κτίρια με όμορφες προσόψεις, ειδικά γύρω από το Käthe Kolwitz Platz. Πάνω από 300 κτίρια παραμένουν προστατευόμενα ως ιστορικά μνημεία, όπως η δημοτική πισίνα στο Oderberger Straße και τα ζυθοποιεία στις Milastraße και Knaackstraße.

Ανάλογη ομοιογένεια παρατηρούμε στην περιοχή του ενδιαφέροντος μας στη *Μάνη* με τους ιστορικούς πετρόχτιστους Πύργους της, με σημαντικότερο εκείνο του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, όπως και τα δρομάκια της Αρεόπολης με την ιστορική Πλατεία της 17ης Μαρτίου.

★ Το MuseumsQuartier, είναι μια έκταση 90.000 m² στο 7ο διαμέρισμα της πόλης της Βιέννης της Αυστρίας.

Στα ελληνικά σημαίνει το τετράγωνο των μουσείων, είναι ουσιαστικά πολλά μουσεία και πολιτιστικοί χώροι μαζί και βρίσκονται στο κέντρο της Βιέννης. Είναι ένα από τα μεγαλύτερα συγκροτήματα τέχνης και πολιτισμού στον κόσμο. Στο μουσείο *Mumok* ο επισκέπτης βρίσκεται μπροστά σε έργα τέχνης από τον Πικάσο μέχρι τον Andy Warhol, μια μεγάλη συλλογή που ενώνει το παρελθόν με το παρόν. Στο *Kunsthalle* συναντάει έργα μοντέρνας τέχνης και γενικότερα του 21ου αιώνα. Τέλος στους ανοιχτούς χώρους η διακόσμηση αλλάζει συχνά, με διάσπαρτα παράξενα παγκάκια, πρωτότυπες διακοσμήσεις και φώτα.

Άξια ανάλογου ενδιαφέροντος είναι και η “Κοιλιάδα των Ναών” στον Ακράγαντα της Σικελίας της *Magna Grecia* - η άλλη περιοχή ενδιαφέροντος μας - που αποτελεί λόφο με αγάλματα και ναούς όλου του κόσμου. Όπως η Ελληνική βρύση ή η Εκκλησία του Σταυρού στην Καλλίπολη.

Αναγνωρίζοντας τη σημαντικότητα της προβολής του πολιτισμού σε ένα ευχάριστα δομημένο περιβάλλον:

- οι διεθνείς οργανισμοί, όπως το Συμβούλιο, της Ευρώπης, η *Unesco* αλλά και
- οι μεγάλες διοργανώσεις όπως Ετήσια Φεστιβάλ, ο εορτασμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας,

τονώνουν τις περιοχές και συμβάλλουν στην αναζωογόνηση τους. Αυτό επιτυγχάνεται τα τελευταία χρόνια μέσω του προγράμματος Ευρωπαϊκών Πολιτιστικών Διαδρομών (*Cultural Routes of the Council of Europe*)(1). Σκοπός του είναι η προβολή της κοινής ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς και η ενθάρρυνση της συνεργασίας των χωρών μέσω των διασυνοριακών πολιτιστικών ανταλλαγών και της διάδοσης των ιδεών (*Moulin & Boniface, 2001- Moira & Παρθένης, 2011*).

(1)(Μητούλα, Καλδής, 2018:114)

4.4 EVENTS ΟΜΟΙΟΓΕΝΟΥΣ BRANDING ΣΤΗ ΜΑΝΗ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ

Η Μάνη και η Μεγάλη Ελλάδα της Κάτω Ιταλίας χρησιμοποιούν ένα ομοιογενές, η κάθε μία, branding στις εκδηλώσεις τους. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά :

Στην περιοχή της Μάνης οργανώνεται ετησίως η επετειακή εκδήλωση του Αύγουστο της Μάχης του Πολυάραβου, στην ομώνυμη τοποθεσία Πολυάραβο του Ταυγέτου - 26 χιλιόμετρα από το Γύθειο. Η τοπική κοινωνία προσκαλεί επισκέπτες και τουρίστες να τιμήσουν μαζί τους τη νίκη των Μανιατών έναντι των Αιγυπτίων του Ιμπραήμ, όπου απειράει για τρίτη και τελευταία φορά η κατάληψη της Μάνης από τον αιγύπτιο στρατηλάτη. Η μάχη, που κράτησε όλη την ημέρα, έγινε στις 28 Αυγούστου 1826. Είχαν προηγηθεί ήδη δύο απόπειρές του στη Βέργα και τον Διρό.

Στην Κάτω Ιταλία και στα ελληνόφωνα χωριά της, πραγματοποιείται το Φεστιβάλ Φιλοσοφίας της Μεγάλης Ελλάδας (*Festival della filosofia Magna Grecia-FFMG*). Λαμβάνει χώρα, τα τελευταία 4 έτη με τη συμμετοχή Ιταλών μαθητών και με τη στήριξη της Περιφέρειας Αττικής, όταν διοργανώνεται στην Ελλάδα. Το γεγονός αυτό προγραμματίζεται στα μέσα Μαρτίου και δέχεται συμμετοχές συνήθως από Αθήνα, Κόρινθο, Επίδαυρο, Μυκήνες, Μεσσήνη και Λουτράκι. Περιλαμβάνει μια σειρά πολιτιστικών και

παιδαγωγικών δράσεων. Σε συνέντευξη το 2018, ο Ιταλός πρέσβης Efisio Luigi Marras και ο εντεταλμένος περιφερειακός σύμβουλος για θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς Θόδωρος Αγγελόπουλος αναφέρθηκαν στην : “...αναπτυσσόμενη συνεργασία των δύο χωρών στον τομέα του Πολιτισμού και στους σκοπούς της πρωτοβουλίας...” Κοινή συνισταμένη των ομιλητών, ήταν η αναγκαιότητα εξέλιξης και ανάπτυξης ενός Φεστιβάλ φιλοσοφίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΑΔΑ - MAGNA GRECIA

5.1 Η ΙΔΡΥΣΗ

Μια άλλη πατρίδα, μες το Χρόνο και την Ιστορία. Η Μεγάλη Ελλάδα - *Magna Grecia* στα ιταλικά (ή, σπανιότερα, *Grande Ellade*), *Magna Graecia* στα λατινικά, ήταν η επικράτεια των διαφόρων αρχαίων Ελληνικών αποικιών στην Σικελία και τη νότια Ιταλία. Λέγεται πως η Μεγάλη Ελλάδα ιδρύθηκε ήδη από την εποχή του Τρωικού πολέμου από τους Έλληνες. Οι Έλληνες που αποίκησαν τα χωριά της Κάτω Ιταλίας μετέφεραν μαζί τους την κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμα και πάνω απ όλα τον πολιτισμό τους.

Όποιος επισκέπτης ή ταξιδιώτης δώσει στον εαυτό του την ευκαιρία αυτού του ταξιδιού έχει τη δυνατότητα να επιλέξει ανάμεσα σε 500 ελληνικές πόλεις, 50 θέατρα και 150 ναούς (1). Ο τουρίστας που επιλέγει το Θεματικό Ιστορικό Τουρισμό περιηγείται σε μια κληρονομιά άγνωστη για πολλούς και ενδιαφέρουσα για όλους.

Χάρτης (1)
(1) (Γέροντα, 2004)

5.2 ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΠΟΙΚΙΕΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (2)

Η σημαία που παρουσιάζεται είναι η **σημαία της Μεγάλης Ελλάδας**. Στοιχεία για τις ελληνικές αποικίες είχε δώσει ήδη από την αρχαιότητα ο έλληνας γεωγράφος, Στράβων, στο βιβλίο του “Γεωγραφικά”. Πρόκειται για έναν από τους διασημότερους συγγραφείς και ιστορικούς της εποχής του, ο οποίος γεννήθηκε το 63 π.Χ.

Ελληνικές φυλές απ’όλα σχεδόν τα μέρη της μητέρας Ελλάδας εγκαταστάθηκαν στη Νότια Ιταλία και τη Σικελία σε δύο διακεκριμένες και ξεχωριστές περιόδους.

Η πρώτη περίοδος αρχίζει πριν από τα ιστορικά χρόνια και σταματά στον 6ο αιώνα π.Χ. Μέσα σε 50 χρόνια, από το 736 έως το 683 π.Χ. ολοκληρώνεται το πρώτο κύμα μετοίκησης του ελληνικού ατίθασου και πολυμήχανου πνεύματος των Ελλήνων. Το αξιοσημείωτο αυτό ιστορικό φαινόμενο συνέβη γιατί οι Κορίνθιοι κατασκεύασαν τις Τριήρεις. Η επιθυμία περιήγησης και εξάπλωσης σε γειτονικές θάλασσες έδωσε αέρα στα πανιά τους και φόρα στα κουπιά τους. Οι πολιτικές διαμάχες επίσης ανάμεσα στους ολιγαρχικούς και τους δημοκρατικούς έδωσαν σάρκα στην ελπίδα μετοίκησης και αναζήτησης καλύτερης τύχης. Από τότε συναντάμε στην Ελλάδα το φαινόμενο οι εμφύλιες διαφορές να “διώχνουν” τα ίδια τα παιδιά τους.

Τότε και κυρίως το 724 π.Χ. που τέλειωσε ο Α΄ Μεσσηνιακός πόλεμος, οι Μεσσήνιοι από τη μια και οι Σπαρτιάτες από την άλλη - το πνεύμα της Μάνης θα αναλυθεί παρακάτω - οδηγούνται κύματα μετοίκησης προς την Κάτω Ιταλία. Σχεδόν πρώτος απ’όλους αποικείται ο **Τάραντας**. Η πιο αρχαία αποικία θεωρείται η **Κύμη** και η **Νάξος**, με τη συνέχεια να έχει ως εξής :

- ❑ Το 729 π.Χ. οι Μεγαρείς ιδρύουν την **Ύβλα**,
- ❑ Την ίδια εποχή οι Χαλκιδείς, οι Κουμιώτες κι άλλοι Ευβοιώτες καταλαμβάνουν τη **Ζάγκλη**,
- ❑ Το 720 π.Χ. ιδρύθηκε από τους Τροιζήνιους η **Σύβαρη**,
- ❑ Το 720 π.Χ. επίσης οι Χαλκιδείς και οι Μεσσήνιοι οικοδόμησαν το **Ρήγιον**,
- ❑ Το 710 π.Χ. οι Αχαιοί ίδρυσαν τον **Κρότωνα** και το **Μεταπόντιο**,

- ❑ Το 690 π.Χ. οι Ρόδιοι και οι Κρήτες ίδρυσαν τη **Γέλα**, η οποία αργότερα, το 582 π.Χ., οικοδόμησε ακόμα πιο δυτικά τον **Ακράγαντα**,
- ❑ Το 683 π.Χ. οι Λοκροί της Ελλάδας ίδρυσαν τους **Επιζεφύριους Λοκρούς**,

Οι Έλληνες ιδρύουν πολυάριθμες αποικίες, αλλά συγχρόνως “ως δάσκαλοι” της Δημοκρατίας, του πολιτισμού, της πλούσιας γλώσσας και του ήθους ζουν και συγγενεύουν πολιτιστικά με τους ντόπιους. Οι άντρες που μετοικούν στην Κάτω Ιταλία παντρεύονται Ιταλίδες και η αφομοίωση γίνεται αμοιβαία, εμφανής και ιδιαίτερη. Για δύομισι αιώνες ολοκληρώνεται ο πολιτιστικός συγκερασμός.

Η δεύτερη περίοδος αποίκησης χρονολογείται στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. με τον Μ. Αλέξανδρο. Ως κατακτητής ίδρυσε ξανά νέες και πολυάριθμες αποικίες και εξελλήνισε μεταξύ άλλων και όλη την Κάτω Ιταλία και τη Σικελία. Μέχρι το 14 και το 15ο αιώνα μ.Χ. ακόμα και τα δημόσια έγγραφα συντάσσονταν εκεί πολύ συχνά στην ελληνική γλώσσα και τα ονόματα των χωριών στη **Σικελία** και στην **Καλαβρία** είναι εξελληνισμένα. Στη Magna Grecia ο τουρίστας ακούει λέξεις, μύθους, δοξασίες, ενσωματώνεται με παραδόσεις και ακολουθεί το ίδιο τελετουργικό της θρησκείας, σα να βρίσκεται στη μητέρα Ελλάδα. Μόνο που οι ελληνικές εκείνες πόλεις στην Κάτω Ιταλία είναι πολύ πιο λαμπρές από κάθε άλλη πόλη της Ελλάδας. Γι’ αυτό και στον 6ο αιώνα π.Χ., με περηφάνια το ελληνικό έθνος ονόμασε την Κάτω Ιταλία «Μεγάλη Ελλάδα».

5.3 ΓΛΩΣΣΑ ΓΚΡΙΚΟ Ή ΓΚΡΕΚΑΝΙΚΑ

Οι πρόγονοί μας που εγκαταστάθηκαν στη Magna Grecia συνηθίζεται να αποκαλούνται από τους Ιταλούς γείτονές τους, Γρίκοι ή Γκρίκοι ή Γραίκοι ή Γραικάνοι. Πρόκειται για μία ελληνική μειονότητα που διαμένει στο εξωτερικό και αποτελεί κληρονόμο μιας τεράστιας ιστορικής παράδοσης. Οι απόγονοι του Λυσία, του Αριστοτέλη και όλων των αρχαίων ελλήνων, όπως θεωρούν τον εαυτό τους οι Γκρικοί είναι και κληρονόμοι κλασσικής παιδείας και νόησης. Η γλώσσα είναι ένα στοιχείο αυτής της κουλτούρας.

Παραδοσιακά μιλούν τη γλώσσα **Γκρίκο ή γκρεκάνικα** (ή αλλιώς την Κατω Ιταλική γλώσσα) η οποία είναι μια διάλεκτος των Νεοελληνικών. Είναι η ελληνική γλώσσα με ιταλικές επιρροές ή αλλιώς θα λέγαμε ένα ελληνικό ιδίωμα με λατινικούς χαρακτήρες. Σύμφωνα με το “*Ευρωπαϊκό Γραφείο για τις Λιγότερο Χρησιμοποιούμενες Γλώσσες*” περί τα 10 με 12 χιλιάδες άτομα μιλούν “γκρίκο”. Το ενδιαφέρον αποτέλεσμα αυτού του παντρέματος είναι ότι γίνεται κατανοητή την ίδια στιγμή από τους Έλληνες και τους Ιταλούς.

Αναφορικά με την προέλευση των γκρεκανικών υπάρχουν δύο θεωρίες. Σύμφωνα με την πρώτη, ο γλωσσολόγος *Morosi* υποστηρίζει ότι προέρχονται από τους Βυζαντινούς εποίκους του 9ου αιώνα. Η δεύτερη και επικρατέστερη θεωρία του γλωσσολόγου *Gerhard Rohlfs* αναφέρει τα γκρεκανικά ως εξέλιξη των Αρχαίων Ελληνικών. Το γεγονός δε, ότι οι Γκρίκοι έζησαν απομονωμένοι στις ελληνικές αυτές κοινότητες αποκομμένοι απ' την υπόλοιπη Ιταλία συντέλεσε στην άριστη διατήρηση αυτού του ιδιώματος.

Με την πάροδο του χρόνου, το 19ο αιώνα και αργότερα τα γκρεκάνικα χάθηκαν εξ ολοκλήρου από πολλές περιοχές της Περιφέρειας Απουλία (*Provincia di Grecia Salentina*) και της Μποβεςία (*Bovesia*). Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξε έντονη η τάση ιταλοποίησης και συνάμα ο φόβος εξαφάνισης της διαλέκτου. Το έτος 1999 ψηφίστηκε ιταλικός Νόμος που αναγνωρίζει επίσημα τη Γκραικανική κοινότητα ως “ελληνική και γλωσσική μειονότητα”. Μέχρι το 2005 η μητέρα Ελλάδα έστελνε δασκάλους έτσι ώστε τα γκρεκάνικα να αποτελούν μάθημα στο σχολικό πρόγραμμα μία ώρα τη βδομάδα. Η οικονομική κρίση όμως έφερε το τέλος σε αυτή την ελληνική ενέργεια.

Σήμερα σε κάποιες κωμοπόλεις της Καλαβρίας όπως ο Άγιος Παντελεήμων (*San Pantaleone*) και η Αγία Κατερίνα (*Santa Caterina*) και Μοντεμπέλο (*Montebello*) δε χρησιμοποιούνται καθόλου τα γκρεκάνικα. Σε αυτό συνετέλεσε η αύξηση του τουρισμού και η ανάγκη προσέλκυσης τουριστών καθώς οι λατινο ιταλικοί χαρακτήρες στα ονόματα των χωριών/ τουριστικών θέρετρων ήταν πιο προσίτοι και κατανοητοί.

Αντιθέτως τα Δεκατρία Χωριά (*Decatria Choria*), παραμένουν μία παραδοσιακή ελληνόφωνη περιοχή του Σαλέντο με αυθεντικό όνομα, η οποία αποτελείται από εννέα ελληνόφωνα χωριά της Γκρέτσια Σαλεντίνα μαζί με τα Σολάνο Καβούρ (*Solano Cavour*), Κούρσι Κανόλε (*Koursi da Canoa*) και Κουτροφιάνο (*Cutrofiano*). Οι εναπομείναντες αυτοί πληθυσμοί των ελληνικών αποικιών της αρχαιότητας διατηρούν και μοιράζονται έως και σήμερα τα γκρεκάνικα. Εδώ δεν παρατηρείται καμία θυσία της παράδοσης στο βωμό της τουριστικής ανάπτυξης.

Οι Έλληνες όπου κι αν βρέθηκαν ανά τον κόσμο έγραψαν με την πολιτιστική τους πένα στην πιο πλούσια γλώσσα του κόσμου. Έτσι και σε αυτές τις περιοχές αυτή η μοναδική διάλεκτος που επιβίωσε 2.500 χρόνια είναι ένας από τους πολλούς τουριστικούς μαγνήτες της. Τα γκρεκανικά μεταλαμπαδεύονται στις νέες γενιές ευχάριστα μέσα από νέα τραγούδια ή παλαιά που ηχογραφούνται ξανά στην Κατωιταλική διάλεκτο.

Οργανώνονται πλέον συνέδρια στην Ελλάδα και την Κάτω Ιταλία για να μείνουν ζωντανά τα Γκρίκο :

- Το 1982, οργανώθηκε στη Στερνατία (*Sternatia*) της Επαρχίας *Lecce* το "1ο Συνέδριο γκρεκάνικων (*grecanici*) Σπουδών" με την πρόθεση να υπάρξει μια σαφής εικόνα των προβλημάτων του **Griko** .

- Σε ειδική εκδήλωση το **1989** παρουσιάστηκε το εντυπωσιακό σε όγκο έργο του αείμνηστου καθηγητή *Paolo Stomeo* διακεκριμένου μελετητή της γκρεκάνικης γλώσσας και των παραδόσεων της με τίτλο "*Racconti Greci Inediti di Sternatia*" «Ανέκδοτες Ιστορίες των Ελλήνων της Στερνατία» .
- Το **1989** πραγματοποιούνται συνέδρια στο *Palazzo Granafei* με σημαντικότερο το συνέδριο με θέμα που σχετίζεται με τον πολιτισμό των **Μεσσαπίων** (*Messapi*). Ομιλητές ήταν καθηγητές του Τμήματος Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Πανεπιστημίου του Lecce (*Francesco D'Andria, Cosimo Pagliara, Mario Lombardo*).

...πώς να μάθουμε Γκρίκο...*Λοιπά Οπτικά Μέσα (1)*

Αξίζει να ταξιδέψει κάποιος ως εκεί για να ακούσει: “...κοντέσποινα...(η γυναίκα)”, ή “...να σας φιλέψουμε νερό magno (μέγα) που χει ο κάναλος τση αγκάπης...” (1) ή την παροιμία: “Τις φαίνει νιφτού ε κάνει μάτι”(μάτι-ιμμάτιο-ρούχο), “Όποιος υφαίνει νύχτα δεν κάνει πουκάμισο.” !

(1)(*Condemi,2000*)

5.4 ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

Σικελία	5,036 εκατομμύρια (2019)
Απουλία	4,029 εκατομμύρια (2019)
Καλαβρία	1,94 εκατομμύρια (2019)
Παλέρμο	673,000 (2017)
Μπαζιλικάτα	575,000 (2019)

Πίνακας (1)

Η πιο πυκνοκατοικημένη περιοχή της Κάτω Ιταλίας, μετά τη Σικελία που μετράει πέντε εκατομμύρια κατοίκους, είναι η Απουλία με τέσσερις περίπου εκατομμύρια κατοίκους, η Καλαβρία με σχεδόν 2 εκατομμύρια κατοίκους και μετά έρχεται το Παλέρμο με 673,000 και η Μπαζιλικάτα με 575,000.

5.5 ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑΣ

Παρουσιάζουμε μερικές μόνο από τις βασικές ελληνικές Περιφέρειες (*Regione*) της Κάτω Ιταλίας και τις πιο ονομαστές Επαρχίες (*Province*) τους με μεγάλη επισκευσιμότητα :

Περιφέρεια Σικελίας - σημερινή *Sicilia*

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΑΠΟΙΚΙΕΣ
Συρακούσες - <i>Siracusa</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ορτυγία - <i>Ortigia</i> • Παντάλικα - <i>Pantalica</i>
Μεσσήνα ή Ζάγκλη - <i>Messina</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Ταορμίνα - <i>Taormina</i>
Πάνορμον - <i>Palermo</i>	
Τράπανι - <i>Trapanio</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Σελινούς ή Σελινούντας - <i>Selinounta</i>
Ακράγας ή Ακράγαντας - <i>Agrigento</i>	

Πίνακας (2)

Περιφέρεια Καλαβρίας - σημερινή Calabria

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΑΠΟΙΚΙΕΣ
Ρήγιον - <i>Reggio Calabria</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Γαλλικιανό - <i>Galliciano</i>
Κοζέντσα - <i>Cosenza</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Τσιβιτά - <i>Civita</i>
Κότρωνας - <i>Crotone</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Λακίνιο Άκρο - <i>Capo Colonna</i> ● Καστέλλα - <i>Le Castella</i>

Πίνακας (3)

Περιφέρεια Μπαζιλικάτα - σημερινή Basilicata

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΑΠΟΙΚΙΕΣ
Ματέρα - <i>Matera</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Πέτρες της Ματέρα - <i>Sassi di Matera</i> ● Σάσσο Μπαριζάνο - <i>Sasso Barisano</i> ● Μεταπόντιο - <i>Metaponto</i>
Ποτέντσα - <i>Potenza</i>	

Πίνακας (4)

Περιφέρεια Απουλίας- σημερινή Puglia ή Grecia Salentina στη γερασόνησο του Salento

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΑΠΟΙΚΙΕΣ
Μπάρι ή Βάρις ή Βάριον - <i>Bari</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Αλμπερομπέλο - <i>Alberobello</i>
Λέτσε - <i>Lecce</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Καλλίπολη - <i>Gallipoli</i> ● Λέουκα - <i>Leuca</i> ή <i>Santa Maria di Leuca</i> ● Χωριό Καλημέρα - <i>Citta di Kalimera</i>
Τάρας - <i>Taranto</i>	
Μπρίντιζι ή Μπρίντεζι - <i>Brindisi</i>	<ul style="list-style-type: none"> ● Στενό του Οτράντο - <i>Canale d'Otranto</i>

Πίνακας (5)

Αιολίδες Νήσοι - σημερινά Isole Eoli

Λίπαρι	Σαλίνα - <i>Salina</i>
Βουλκάνο	Στρόμπολι - <i>Stromboli</i>
Φιλικούντι	Αλικούντι - <i>Alicudi</i>
Παναρέα	Μπαζιλούτσο - <i>Basiluzzo</i>

Πίνακας (6)

5.5.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΙΚΕΛΙΑΣ

Χάρτης (2)

Η Σικελία (*Sicilia*), έχει Ελληνικό όνομα Τρινακρία (3 άκρες) λόγω του τριγωνικού της σχήματος. Αποτελεί το μεγαλύτερο νησί της Μεσογείου (ζουν 5.000.000 κάτοικοι). Το γεγονός ότι κατακτήθηκε 500 χρόνια από Έλληνες (800-300 π.Χ) δικαιολογεί γιατί το ελληνικό στοιχείο βρίσκεται διάσπαρτο στην επικράτεια. Εμφανής είναι ολόγυρα η παρουσία του Στησίχορου, αρχαίου λυρικού ποιητή από την Ιμέρα της Σικελίας. Άλλη μία μεγάλη φυσιογνωμία που μετανάστευσε στις Συρακούσες ενώ έζησε και στην Ιταλία είναι ο Επίχαρμος, κωμωδιογράφος και φιλόσοφος, ο οποίος αναδείχθηκε ως ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές της αρχαίας Ελλάδας.

Τα ήθη και τα έθιμα όμως ταξιδεύουν τον πολιτιστικό τουρίστα σε άλλη εποχή. Αρκεί να αναφέρουμε ότι οι Σιτσιλιάνες ενώ ζουν στο σύγχρονο ρυθμό, δε θα τις δει κανένας στο παράθυρο ή στο μπαλκόνι να φαίνονται τα πόδια τους ή να περπατάνε στο δρόμο χωρίς να συνοδεύονται.

5.5.1.1 ΣΥΡΑΚΟΥΣΕΣ

Οι Συρακούσες (*Siracusa*) ιδρύθηκαν τον 8ο αιώνα π.Χ. (το 735 περίπου) από τους Κορίνθιους και είναι η πιο μεγάλη και ισχυρή από τις δυτικές μας αποικίες στη Magna Grecia. Είναι περήφανη γενέτειρα του φυσικού, μαθηματικού, μηχανικού και εφευρέτη Αρχιμήδη ο οποίος γεννήθηκε το 287 π.Χ.

Ο Εμπεδοκλής ο Ακραγαντινός, αρχαίος Έλληνας Πυθαγόρειος φιλόσοφος, είχε πει για τους Έλληνες εκεί : “Ζουν σα να πρόκειται να πεθάνουν την επόμενη μέρα και χιτίζουν τις οικίες τους σα να είναι αθάνατοι.”

5.5.1.1 ΟΡΤΥΓΙΑ

Η μεγαλύτερη ελληνική αποικία των Συρακουσών στην αρχαιότητα ήταν η Ορτυγία (*Ortigia*)- το όνομά της προέκυψε από τα πολλά ορτύκια που συνάντησαν εκεί οι πρόγονοί μας. Στην Ορτυγία κρύβεται το ελληνικό κόσμημα “Αθηναίον” , ο αρχαίος ελληνικός ναός αφιερωμένος στην Αθηνά, ο οποίος έχει τρία “μοναδικά χαρακτηριστικά” :

- Είναι παλαιότερος από τον Παρθενώνα,
- Έχει τις μεγαλύτερες Δωρικές κολόνες,
- Είναι αφιερωμένος στη Σάντα Λουκσία (προστάτιδα της πόλης) - Αββαείο (*Chiesa di Santa Lucia alla Badia*). Η Αγία Λουκία καταγγέλθηκε ως χριστιανή από τον μνηστήρα της, τον άρχοντα Πασχάσιο, ο οποίος για τιμωρία την έκλεισε σε πορνείο. Σκοτώθηκε με ξίφος, επειδή αρνήθηκε να τεθεί στη διάθεση των πελατών του πορνείου.

Στα χώματα της Ορτυγίας βρίσκεται η Πηγή της Αρεθούσας (*Fontana di Aretousa*), νύμφη των πηγών και των δασών, κόρη του Νηρέα και της Ωκεανίδας. Σύμφωνα με τη Μυθολογία η Αρεθούσα για να αποφύγει τον ποταμό Αλφειό που την είχε ερωτευτεί πέρασε από την Πελοπόννησο απέναντι στις Συρακούσας και έφτασε στη μικρή νησίδα της Ορτυγίας όπου τη μεταμόρφωσε η Άρτεμις σε "πηγή" πλούσια σε γάργαρο νερό.

Φωτογραφία (5)

www.tripAdvisor.gr

5.5.1.1.2 ΠΑΝΤΑΛΙΚΑ

Στις Συρακούσες της Σικελίας αποδεικνύεται ότι ο πολιτισμός είναι κίνηση, ταξίδι όχι λιμάνι. Στην Παντάλικα (*Pantalica*) ο επισκέπτης συναντάει έργα πολιτισμού, τέχνης και λογοτεχνίας μέσα στο σημαντικό αρχαιολογικό χώρο Νεκρόπολις με (*Monumenti Antichi*). Το 1997 δημιουργήθηκε στην Παντάλικα το Εθνικό Πάρκο με αξιοθέατα ορόσημο : “Η κοιλάδα του Άναπου, ο χείμαρος Κάβα Γκράντε” (*La valle di Anapos e il torrente Cava Grande*). Το Πάρκο προστατεύεται ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της *Unesco*.

5.5.1.2 ΜΕΣΣΗΝΑ

Φωτογραφία (6)

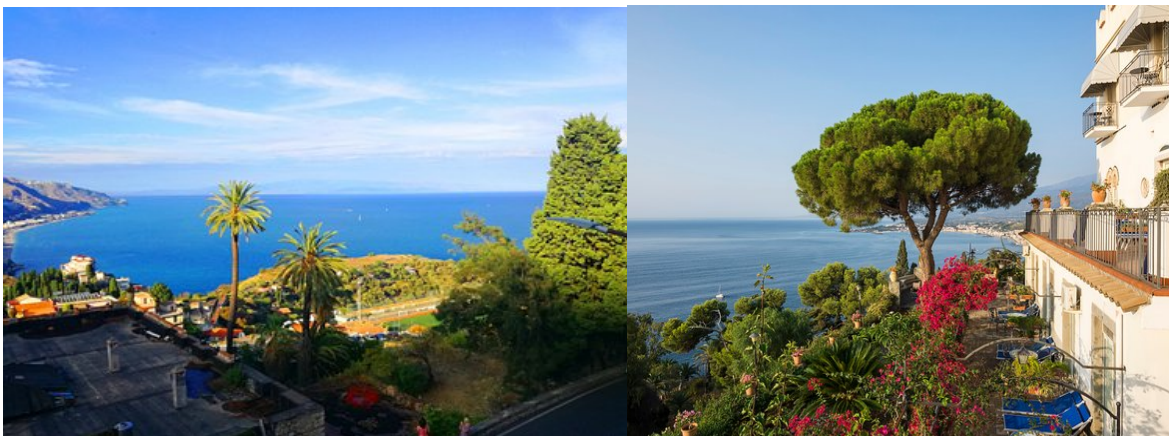
Η Μεσσήνα (*Messina*) όνομα προς τιμήν της πελοποννησιακής Μεσσήνης καθώς είναι χτισμένη πάνω στο Στενό της Μεσσήνης. Ιδρύθηκε από Έλληνες Κουμιώτες (από την Κύμη) και Χαλκιδείς το 730 π.Χ. Αρχικά ονομαζόταν Ζάγκλη - που μεταφράζεται ως «δρεπάνι» χάρη στο σχήμα που έχει το λιμάνι της.

Ο φιλόσοφος, γεωγράφος, συγγραφέας και μαθηματικός Δικαίαρχος γεννήθηκε στη Μεσσήνα κι έτσι προς τιμήν του το έμβλημα της πόλης είναι τα λόγια του “...από την τέφρα μου ξαναγεννιέμαι.”. Δεν είναι τυχαία λόγια όμως, καθώς η πόλη το 1908 ισοπεδώθηκε από τον μεγαλύτερο σεισμό της Ευρώπης (7,1 R) που σήκωσε και τσουνάμι, αλλά ξαναχτίστηκε με πιο σύγχρονη όψη .

Θαυμασμό προκαλεί το εκπληκτικό συντριβάνι του Ποσειδώνα (*Fontana del Nettuno*) που φιλοτεχνήθηκε από τον *Giovanni Angelo Montorsoli*, μαθητή του γλύπτη Μιχαήλ Άγγελου (*Michelangelo*).

Η κληρονομιά αυτής της Κατωϊταλικής ελληνικής αποικίας μας “ταξιδεύει” στον αρχαιοελληνικό μύθο της Σκύλας και της Χάρυβδης του Ομήρου στην Οδύσσεια και του μύθου των Αργοναυτών. Ο μύθος θέλει τη Σκύλλα (κόρη του Φορβάντα και της Εκάτης) και τη Χάρυβδη (κόρη του Ποσειδώνα και της Γης) να έχουν την κατοικία τους στον πορθμό της Μεσσήνης καθώς στο στενό αυτό δημιουργείται μια φυσική δίνη. Μια δίνη που έδωσε “τροφή” στο μύθο του Σκύλλαιον. Ένας μύθος, μία δίνη που ανέκαθεν ακόμη και ως σήμερα παρασέρνει τους ναυτικούς στο φόβο.

5.5.1.2.1 ΤΑΟΡΜΙΝΑ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (4) www.hotelvillanettuno.gr

www.hotelwww.belsoggiorno

Η Ταορμίνα (*Taormina* ή σικελικά *Taurmina*) είναι μια κωμόπολη που ιδρύθηκε από τους αποίκους της Νάξου και τη χαρακτηρίζουν το “Διαμάντι της Σικελίας”. Αμφιθεατρική με πολυτελή ξενοδοχεία πάνω από τις δαντελωτές ακτές *..e le spiagge splendide* - εκπληκτικές παραλίες.

5.5.1.3 ΠΑΝΟΡΜΟ

Ο Πάνορμος ή αλλιώς το Παλέρμο (*Comune di Palermo*) είναι η πρωτεύουσα της Σικελίας και κάθε λαβύρινθος στα σοκάκια της έχει μεγάλη ιστορία και παράδοση στην γαστρονομία, την αρχιτεκτονική και τον πολιτισμό. Μια πόλη με ιστορία περισσότερο από 2.700 χρόνια, η οποία πέρασε από τα χέρια των Σαρακηνών στους Νορμανδούς και από τους Φοίνικες στους Έλληνες αποίκους. Οι τελευταίοι της έδωσαν το όνομα “Πάνορμος” -Panormus- δηλαδή “Μεγάλο λιμάνι” ή “Όλο λιμάνι” γιατί προστατεύεται από τους ανέμους από το βουνό Πελεγκρίνο (υψηλότερη κορυφή 1.333μ.). Για τις πλαγιές του Πελεγκρίνο ο Γερμανός φυσιοδίφης, συγγραφέας Γκαίτε (*Goethe*) αναφέρει : “*Η ωραιότερη τοποθεσία στον κόσμο*” .

Το Παλέρμο είναι ανερχόμενος προορισμός της Μεσογείου. Οι tour operators διαφημίζουν επίσης την πλατεία Βιλιένα (*Piazza Vigliena*) ή όπως λέγεται επίσημα από τους ιστορικούς Τέσσερις Γωνιές (*Quattro*

Canti) . Έχει οκταγωνικό σχήμα και αποτελεί ένα υπέροχο δείγμα αστικής χρήσης του μπαρόκ. Τις τέσσερις πλευρές του οκταγώνου καταλαμβάνουν οι δύο κεντρικές οδοί που διασταυρώνονται. Το δίκαια πολυφωτογραφημένο αξιοθέατο κοσμούν κόγχες με αγάλματα των τεσσάρων βασιλέων της Σικελίας και των τεσσάρων προστάτιδων αγίων του Παλέρμο (Christina, Ninfa, Olivia και Agata).

Σε αυτή την πόλη στη γραφική πλατεία Piazza Pretoria, βρίσκεται επίσης το καλαίσθητο και ονομαστό στην Ευρώπη συντριβάνι της ντροπής (*Fontana Della Vergogna*). Ονομάζεται έτσι καθώς φιλοτεχνείται από πολλά αγάλματα θεοτήτων...γυμνά.

5.5.1.4 ΤΡΑΠΑΝΙ

Η *Provincia di Trapani* είναι το δυτικότερο άκρο της Σικελίας. Το όνομα αυτό στα Λατινικά σημαίνει δρέπανο και την περιοχή την ονόμασαν έτσι λόγω του σχήματός της.

5.5.1.4.1 ΣΕΛΙΝΟΥΝΤΑΣ

Ο Σελινούντας Σικελίας (*Selinunte*) αποικήθηκε το 628 π.Χ. από Μεγαρείς. Η λέξη προέρχεται από την ελληνική “σέλινα” που ευδοκίμοιούσαν στον τόπο . Γνωστό αξιοθέατο της περιοχής σε όλη τη Μεσόγειο είναι ο Ναός της Ήρας καθώς απεικονίζει αριστουργηματικά τον “Ιερό Γάμο” του Δία με την Ήρα στο όρος Ίδα.

5.5.1.5 ΑΚΡΑΓΑΣ

Φωτογραφία (7) www.kosmos.wordpress.com :Αναπαράσταση τμήματος της πόλης του Ακράγαντα με τον τεράστιο ναό του Δία.

Ο μύθος θέλει να έχτισε τον Ακράγαντα, γιος του Δία και της Αστερόπης. Η ιστορία θέλει τον Ακράγαντα (*Comune di Agrigento*) να είναι μια ελληνική πόλη που αποικήθηκε από τους κατοίκους της Γέλα (*Gela*) όταν η τελευταία ισοπεδώθηκε από τον έλληνα αρχαίο τύραννο Φιντία του Ακράγαντα ο οποίος στη συνέχεια μετέφερε τους κατοίκους στην νέα αυτή πόλη (280 π.Χ.). Η Γέλα ιδρύθηκε το 690 π.Χ. από Ρόδιους και Κρήτες. Στην πορεία έγινε από τις πιο σπουδαίες αποικίες μετά τις Συρακούσες. Εκεί έζησαν και μετέδωσαν τα έργα και τις σοφίες τους ο μαθηματικός Πυθαγόρας και ο γλύπτης Μύρωνας.

Η “Κοιλιάδα των Ναών” είναι ένας λόφος στον Ακράγαντα με ναούς που έχουν ανασκαφεί και μερικώς αναστηλωθεί. Αποτελούν τους καλύτερα διατηρημένους αρχαιολογικούς ναούς όλου του κόσμου (σωριασμένο άγαλμα του Άτλαντα, ο ναός των Διοσκούρων Κάστορα και Πολυδεύκη, ναός της Ομόνοιας κ.α.). Ο λυρικός ποιητής Πίνδαρος ονόμασε τον Ακράγαντα την «ομορφότερη πόλη θνητών ανθρώπων».

Φωτογραφία (8) www.tripadvisor.com Ο ναός της Ομόνοιας στην κοιλάδα των ναών.

5.5.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΛΑΒΡΙΑΣ

Η Περιφέρεια της **Καλαβρίας** (*Regione Calabria*) είναι μια μακριά και στενή χερσόνησος στα νότια της Ιταλίας. Νότια και δυτικά περιβάλλεται από το Ιόνιο Πέλαγος και την Τυρρηνική θάλασσα ενώ ανατολικά χωρίζεται από την υπόλοιπη Ιταλία από τον ορεινό όγκο του Μόντε Πολίνο (*Monte Polino*) - ένας ορεινός όγκος στα νότια Απέννινα στα σύνορα μεταξύ Καλαβρίας και Μπαζιλικάτα. Το 1992 γίνεται μέρος του Εθνικού Πάρκου *Pollino*.

Χάρτης (3)

Ο ταξιδιώτης εδώ θα βρεθεί σε ένα μονότονο, μεγαλόπρεπο και άγριο εσωτερικό. Μετά την οθωμανική κατάκτηση οι Έλληνες για λόγους επιβίωσης και για να γλιτώσουν τον τουρκικό ζυγό πραγματοποιούν ένα

νέο κύμα μετανάστευσης προς την Καλαβρία. Πιστεύεται ότι η *Ντραγκέτα*, ή τοπική μαφία, προέρχεται από αυτούς τους μετανάστες και τις παραδόσεις τους όπως η βεντέτα.

Φωτογραφία (9)

Μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα, η νότια Ιταλία ήταν από τις φτωχότερες περιφέρειες της Ευρώπης. Το αποτέλεσμα ήταν πολλοί Καλαβροί να κινηθούν προς τα βιομηχανικά κέντρα της βόρειας Ιταλίας, της υπόλοιπης Ευρώπης, την Αυστραλία ή την Αμερική για ένα καλύτερο μέλλον.

Την Καλαβρία ο τουρίστας την επιλέγει βάση των ψυχολογικών/κοινωνικών αναγκών του ώστε :

- ★ να κάνει ένα ταξίδι περιήγησης και αναζήτησης γνώσης μέσα αυτό τον τόπο με τα ιδιαίτερα αναλλοίωτα ιστορικά χαρακτηριστικά μέσα στο χρόνο,
- ★ να αποκτήσει την εμπειρία συναναστροφής με τους ντόπιους και τα ήθη και έθιμά τους,
- ★ να υπερβεί τις συνήθειες καθημερινές του ασχολίες ακολουθώντας το κυνήγι άγριων πτηνών και αρπακτικών σε μια εμπειρία νατουραλιστικής πορείας - *Percorso Naturalistico*.

5.5.2.1 ΡΗΓΙΟΝ

Φωτογραφία (10)

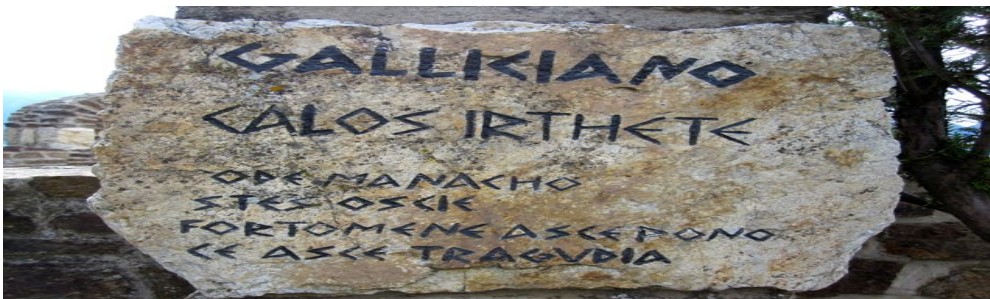
(1) Riace warrior A, warrior B. www.turismo.emozionimediterranee.it/ReggioCalabria

Η επαρχία Ρέτζιο - Καλάμπρια (*Provincia di Reggio Calabria*) ή Ρήγιο - Καλαμπρία ιδρύθηκε από Έλληνες Χαλκιδείς τον 8ο αιώνα π.Χ. Είναι μια πόλη με περίτεχνες φοντάνες αλλά το σύμβολο της πόλης είναι τα μπρούτζινα γλυπτά δύο πολεμιστών (1) (*i bronzi di Riace*). Τα μπρούτζινα γλυπτά πήραν το όνομά τους από τη μαρίνα Ριάτσε (*Riace*), καθώς εκεί κοντά βούτηξε ένας ερασιτέχνης δύτης 16 Αυγούστου 1972 και τα ανέσυρε από το βυθό. Θεωρούνται αυθεντικά δείγματα της Ελληνικής τέχνης του 5ου αιώνα π.Χ. και παράλληλα απ' τα πολύ λίγα χάλκινα αγάλματα που έχουν έρθει στην επιφάνεια πλήρη.

Φωτογραφία (11)

5.5.2.1.1 ΓΑΛΛΙΚΙΑΝΟ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (5)

Αυτή η ελληνική πολιτιστική νησίδα με τις βυζαντινές επιρροές όπου το όνομά του (*Galliciano*) προέρχεται από μια πόλη κοντά στο σύγχρονο Κιλκίς, του οποίου οι κάτοικοι μετανάστευσαν στη νότια Ιταλία μετά τις καταστροφές που προκάλεσαν οι βουλγαρικές επιδρομές.

Οι μόλις 60 κάτοικοι μιλούν αποκλειστικά γκρεκανικά και διακρίνονται για τη φυσική τους κλίση προς την ποίηση και το χορό. Όταν λέμε χορό εννοούμε την **Ταραντέλα**, τον παραδοσιακό χορό όλης της Μεγάλης

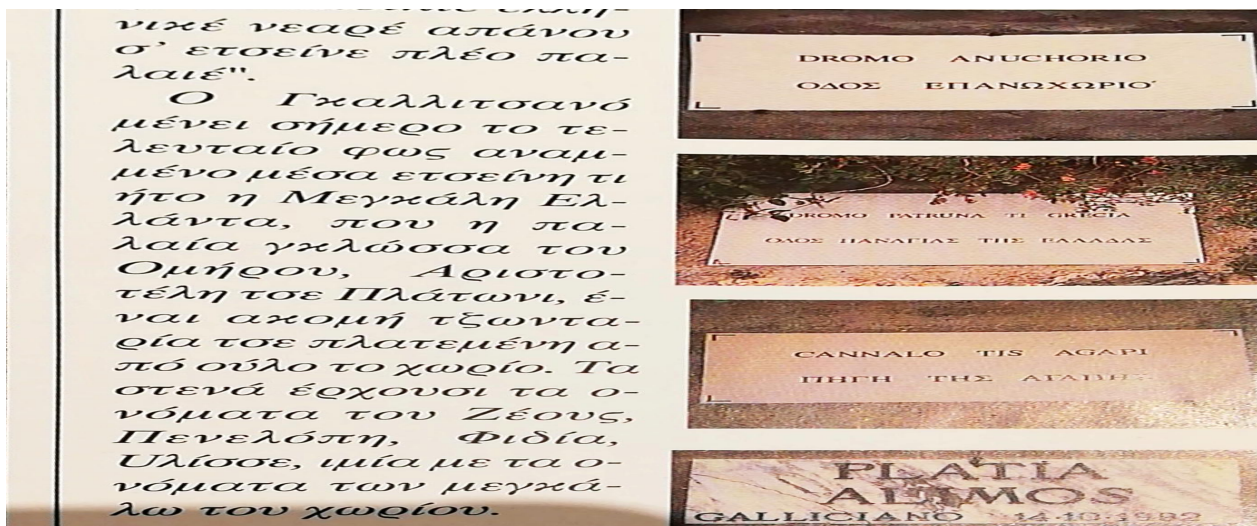

Ελλάδας.

Φωτογραφία (12)

Ο χορός χορεύεται κατά ζεύγη ομόφυλα ή άντρας με γυναίκα. Διαφορετική και συμβολική η συμπεριφορά των χορευτών στις δύο περιπτώσεις. Αντιπαλότητα με διεκδίκηση εξουσίας διακρίνεται όταν χορεύουν δύο άντρες, προσπάθεια ερωτικής κατάκτησης, ευγένειας και γοητείας με λιγότερο βίαιους βηματισμούς όταν πρόκειται για ετερόφυλα ζευγάρια χορευτές.

Αργκία στα γκρεκανικά ή Αργία στα ελληνικά η 1η Απριλίου ως Ημέρα Ελληνική : “...πρωτινή τσουριασιή του Απριλίου - πικς θέλει να φάει έχει να πλατέσει ελληνικό...” (1)

Λοιπά

Οπτικά Μέσα (6)

Συναντάμε πινακίδες στους δρόμους όπως Οδός Επανωχωριό (*DROMO ANUCHORIO*), Παναγιάς της Ελλάδας (*DROMO PATRUNA TI GRECIA*), Πηγή της Αγάπης (*CANNALO TIS AGAPI*), Πλατεία Άλιμος (*PLATIA ALIMOS*) και φυσικά την προτομή του Πυθαγόρα ως Σύμβολο της Ελληνοϊταλικής φιλίας (*Simbolo dell'amizia ellenoitalica*).

(1)(Condemi,2000)

5.5.2.2 ΚΟΖΕΝΤΣΑ

Η Κοζέντσα (*Provincia di Cosenza*) είναι μια πανέμορφη πόλη που κατακτά τον επισκέπτη καθώς είναι χτισμένη μέσα σε λόφους και χωρίζεται στη μέση από τον ποταμό Κράθιδος (*Crati*)- ένα σπάνιο φυσικό φαινόμενο .

5.5.2.2.1 ΧΩΡΙΟ ΤΣΙΒΙΤΑ

Το χωριό Τσιβιτά (*Civita*) το επιλέγουν τουρίστες που επιθυμούν κάτι τελείως ξεχωριστό, ζώντας μία μέρα επιλέγοντας είτε :

- να κάνουν αναρρίχηση στο γεφύρι ή αλλιώς το μονοπάτι του διαβόλου (*Il ponte del diavolo*) μέσα στο Εθνικό Πάρκο *Pollino*, ή απλά

- να ξεκουραστούν δίπλα στο φαράγγι Ραγγάνελο (*il Canyon del Raganello*) απολαμβάνοντας ντόπια εδέσματα υπό το άκουσμα ιταλικών τραγουδιών.

5.5.2.3 ΚΟΤΡΩΝΑΣ

Ο Κότρωνας (*Provincia di Crotona*) είναι μία πόλη – ορόσημο της Magna Grecia, καθώς εκεί εγκαταστάθηκε και ίδρυσε τη σχολή του ο Πυθαγόρας στα 530 π.Χ. Το παρατσούκλι της *FC Crotona* είναι άλλωστε «*Pitagorici*», προς τιμήν του σπουδαίου Έλληνα φιλοσόφου και μαθηματικού.

5.5.2.3.1 ΛΑΚΙΝΙΟ ΑΚΡΟ

Το Λακίνιο Άκρο ή *Capo Colonne* (επικεφαλείς στήλες/κολώνες) αποτελούσε στην αρχαιότητα ακρωτήριο στην είσοδο του Κόλπου του Τάραντα . Ονομάζεται έτσι γιατί πλάι στο φάρο του κάβου δεσπόζει μία και μοναδική αρχαιοελληνική κολόνα. Είναι ό,τι απέμεινε από το ναό της Ήρας, ο οποίος χτίστηκε την εποχή της ακμής της Μεγάλης Ελλάδας.

5.5.2.3.2 ΚΑΣΤΕΛΛΑ

Η Καστέλλα ή *Le Castella* είναι μία παραθαλάσσια τουριστική κωμόπολη στο Ιόνιο Πέλαγος το οποίο είναι διάσημο για του 16ου αιώνα Αραγονέζικο κάστρο. Επίσης από το 1999 μέχρι σήμερα γυρίζονται εκεί όλα τα επεισόδια της τηλεοπτικής σειράς Παιχνίδια χωρίς σύνορα.

5.5.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΜΠΑΖΙΛΙΚΑΤΑ

Χάρτης (4)

Η **Μπαζιλικάτα** (*Basilicata*), γνωστή και ως Λουκανία, είναι περιφέρεια της Νότια Ιταλίας . Πρωτεύουσα της είναι η Ποτέντσα (*Potenza*). Η οικονομία της περιφέρειας βασίζεται στην καλλιέργεια σιτηρών,

πατατών, ελιών και αμπελιών, ενώ υπάρχουν και πολλές βιομηχανίες. Μία από αυτές είναι ένα εργοστάσιο της Fiat στην πόλη Μέλφι (*Melfi*).

Η Μπαζιλικάτα είναι φτωχή αλλά η μοναδικότητα και συγχρόνως η ελκυστικότητα της έγκειται στο ότι είναι ένα από τα πιο παρθένα χωριά της Ευρώπης. Αυτός είναι και ο λόγος που αποτελεί τουριστικό προορισμό για εκείνους τους τουρίστες που είναι offbeat και δεν τους ενδιαφέρει να επισκεφτούν έναν τόπο επειδή είναι στη “μόδα”.

5.5.3.1 ΜΑΤΕΡΑ

Αυτή την πόλη-θαύμα **Ματέρα** (*Matera*) την ονομάζουν Καππαδοκία της Ιταλία λόγω των τρωγλοδυτικών σπιτιών που υπάρχουν εκεί. Αυτά δεν είναι άλλα από σπίτια σπηλιές μέσα στα βράχια τα οποία χρονολογούνται από την προϊστορική περίοδο, την παλαιολιθική εποχή και κόβουν την ανάσα.

Στα πλαίσια του storytelling (αφήγημα), περίτεχο εργαλείο του “brand making”(1) ενός τόπου, “λέγεται” πως στη Ματέρα κατοικούσαν οι πρώτοι άνθρωποι στην Ιταλία. Ενώ τα τουριστικά γραφεία προσελκύουν τουρίστες που ενδιαφέρονται για την κληρονομιά (*heritage*) και την ιστορία της ανθρώπινης ύπαρξης απ την απαρχή της στον πλανήτη και τους γυρνάνε στις ρίζες τους ή όπως θα λεγαν οι Ιταλοί *...le proprie radici*.

(1)(Μητούλα, Καλδής, 2018:18,33)

5.5.3.1.1 ΣΑΣΣΙ

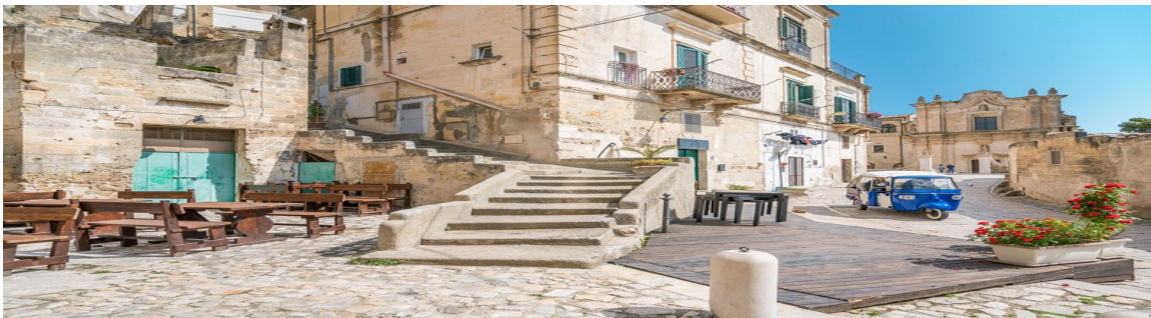
Φωτογραφία (13) www.nostraitalia.org Sassi di Matera (οι πέτρες-σπίτια-σπηλιές της Ματέρα)

Το 1993 η *UNESCO* κηρύσσει τα *Sassi di Matera*, Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, καθώς το μοναδικό αυτό φυσικό τοπίο πρέπει να προστατευτεί και να αναδειχθεί. Το *Fodor's Travel Guide* έχει περιγράψει τα *Sassi* ως “ένα από τα πιο μοναδικά τοπία στην Ευρώπη”! Αργότερα το 2019 ανακηρύσσεται Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης μαζί με το Plovdiv στη Βουλγαρία .

Ο κινηματογραφικός τουρισμός επίσης έχει στη Ματέρα την τιμητική του καθώς εκεί γύρισε ο Φράνκο Τζεφιρέλι (*Franco Zeffirelli's Jesus*) τα Πάθη του Χριστού σε “**μια άλλη Βηθλεέμ**”.

5.5.3.1.2 ΣΑΣΣΟ ΜΠΑΡΙΖΑΝΟ

Αξίζει να αναφέρουμε την υπέροχης ομορφιάς περιοχή (*zone meraviglioso da visitare*) *Sasso Barisano*. Είναι μια γραφική πόλη όπου οι τουριστικές πινακίδες οδηγούν στη **Via Fiorentini**, απ'όπου φαίνεται το μεγαλύτερο *Sasso* με τα πέτρινα σπίτια που έχουν μετατραπεί σε εστιατόρια και γκαλερί τέχνης.

Φωτογραφία (14) “Το κρυφό διαμάντι”

5.5.4 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΠΟΥΛΙΑ

Χάρτης (5)

Η Απουλία (*Puglia*), Περιφέρεια της Ιταλίας, είναι ένας κόσμος διαφορετικός και συγχρόνως γεμάτος εκπλήξεις (*un mondo diverso ma entrambi sorprendendo*). Όταν ο τουρίστας ανταμώνει τους ντόπιους αυτού του μέρους, αυτού του πολιτισμού με τις βυζαντινές και αρχαιοελληνικές επιρροές τότε συζητάμε για ένα θαύμα που του επιτρέπει να συνδεθεί πολιτισμικά με τον τόπο, τους ανθρώπους...το χρόνο τον ίδιο.

5.5.4.1 ΜΠΑΡΙ

Φωτογραφία (15)

Το Μπάρι (*Comune di Bari*) αποτελεί το δεύτερο πιο σημαντικό οικονομικό κέντρο της Κάτω Ιταλίας μετά τη Νάπολη και είναι γνωστό ως λιμάνι και έδρα αρκετών πανεπιστημιακών σχολών. Στο “τακούι” της ιταλικής μπότας, το Μπάρι μαράζωσε και ξαναγεννήθηκε στα χέρια Ελλήνων, Ρωμαίων, Βυζαντινών, Αράβων, Ενετών, Νορμανδών, Αραγόνων και Βουρβόνων.

Η έννοια του τουρισμού εμπεριέχει όμως και τον όρο “ιερό-ιερότητα”. Ο τουρίστας ανεπηρέαστος από την καθημερινότητα του, αδειάζει το μυαλό και την ψυχή του και “αφοσιώνεται” στις αισθήσεις, τις εικόνες, το άρωμα, την ιστορία κάθε τόπου. Στο Μπάρι αναφερόμαστε στο θρησκευτικό τουρισμό και στην κάθαρση, χάρη σε δύο υπέροχους ναούς :

- ❑ Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου (*Basilica di San Nicola*) αφιερωμένη στον Άγιο και χώρος όπου βρίσκονται τα Ιερά του Λείψανα. . Το 1087 τα έκλεψαν Καθολικοί ναυτικοί από τα Μύρα της Μικράς Ασίας και τα μετέφεραν στην Ιταλία. Ο ναός είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα αρχιτεκτονικής, που συνδυάζει τη ρωμαϊκή αρχιτεκτονική, με αυτή της Απουλίας.
- ❑ Ο Ρωμανικός Καθεδρικός ναός του Αγίου Σαβίνου της Κανόσα (*Cattedrale di San Sabinus*), ο οποίος στεγάζει τα Λείψανα του Αγίου και την εικόνα της Παναγίας Οδηγήτριας. Είναι χτισμένος μεταξύ του 12ου και 13ου αιώνα σε *Romanesque Barok* ύφος πάνω στα χαλάσματα μιας αυθεντικής βυζαντινής εκκλησίας, που λεηλατήθηκε το 1156 μ.Χ.. Μπαίνοντας μέσα μπορεί να δει κάποιος απ’ όλες τις μεριές και υπό το διαφορετικό φως του ήλιου όλο το ιστορικό κέντρο (*Centro Storico*) της πόλης. Εκεί το ιστορικό κέντρο είναι ένας συγκλονιστικός λαβύρινθος που περπατάει ο επισκέπτης έξω από ένα κατάστημα αρτοποιιών και συνεχίζει δίπλα σε ένα εργαστήριο τεχνίτη(1).

5.5.4.1.1 ΑΛΜΠΕΡΟΜΠΕΛΟ

Το Αλμπερομπέλο (*Alberobello*) είναι μια μικρή ιταλική πόλη κόσμημα. Είναι η πόλη με τους τρούλους (*trulli*) ή στα λατινικά *turrula* (μικρός πύργος). Τα σπίτια των ντόπιων είναι μεσαιωνικές πέτρινες κατασκευές με στρογγυλή περίμετρο και κάτασπρο χρώμα οι οποίες σκεπάζονται από μια λίθινη κωνική στέγη σε γκρι απόχρωση. Το χωριό θυμίζει καταφύγιο των Επτά Νάνων από το παραμύθι της Χιονάτης. Σύμβολα χριστιανικά, αλλά και παγανιστικά είναι παντού στις σκεπές και στους δρόμους.

Φωτογραφία (16) Πηγή : Roundtravel.gr “πόλη κόσμημα”

Άλλη μία αποικία που το 1996 η UNESCO ανακήρυξε ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ως ένα από τα σημαντικότερα προστατευόμενα αξιοθέατα στη Νότια Ιταλία.

(1) (Γέροντα, 2004)

5.5.4.2 ΛΕΤΣΕ

Στην επαρχία Λέτσε (*Provincia di Lecce*) της Απουλίας ακούγεται η καρδιά της ελληνόφωνης παρουσίας. Τα υπέροχα κτίρια της είναι χτισμένα με την αρχιτεκτονική του 17ου και 18ου αιώνα με τοπική πέτρα σε ρυθμό Μπαρόκ και Ροκοκό γι’ αυτό και αποκαλείται επίσης η “Φλωρεντία του Μπαρόκ” ή “η Φλωρεντία του Νότου”. Είναι μία απ’ τις πιο ομορφότερες πόλεις της Ιταλίας και συγχρόνως η μόνη πόλη που έχει συμπεριληφθεί στον κατάλογο των “*Best in Travel 2010*”.

5.5.4.2.1 ΚΑΛΛΙΠΟΛΗ

Η Καλλίπολη (*Comune Gallipoli*), αναφέρεται και ως μαργαριτάρι του Ιονίου, που στέκει και κοιτάει ανατολικά. Είναι μια παραθαλάσσια πόλη του Λέτσε που φωνάζει Ελλάδα, φωνάζει Καλή Πόλη. Ο τουρίστας στέκεται να θαυμάσει την Ελληνική βρύση που θεωρείται η πιο παλιά βρύση της Ιταλίας(1). Η βρύση διακοσμείται με τρία ανάγλυφα της κλασικής εποχής, που χωρίζεται με τέσσερις Καρυάτιδες σκαλισμένες και περιβάλλονται από ένα μπαρόκ πλαίσιο Ελληνορωμαϊκής τεχνικής. Παρά την αλμύρα της θάλασσας και το χρόνο, που είναι και τα δύο αμείλικτα, είναι τόσο εκπληκτική η δουλειά πάνω στους

ογκόλιθους που επιτρέπουν στον επισκέπτη να δει να ζωντανεύουν μέσα σκηνές μυθολογικές από τις μεταμορφώσεις τριών γυναικών σε βρύσες.

Φωτογραφία (17) (1)www.oikonomou-blogspot.com Grecia Salentina.

Η Καλλίπολη έχει δύο όψεις, χωρίζεται θα λέγαμε στα δύο :

- ★ Στην παλιά και οχυρωμένη με τα βυζαντινά μοναστήρια που θυμίζουν πώς ήταν επισκοπική έδρα και ανήκε στην Κωνσταντινούπολη. Μπορεί να θαυμάσει κάποιος το βασιλικό καθεδρικό ναό της Αγίας Αγάθης να δεσπόζει “αυστηρός”, ή την Εκκλησία του Σταυρού (*Chiesa del Crocefisco*) και
- ★ Στη μοντέρνα πόλη (*Borgo=Villagio*), κοντά στη γέφυρα της παλιάς που κατασκευάστηκε τον 16ο αιώνα με τα κτίρια νέου ρυθμού.

5.5.4.2.2 ΧΩΡΙΟ ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Η ιστορία θέλει η *Citta di Kalimera* να ονομάστηκε έτσι γιατί όταν πέρασε ένας ταξιδιώτης από εκεί ρώτησε έναν ντόπιο πώς το λένε τον τόπο, εκείνος δεν κατάλαβε τι του είπε ο ξένος και θέλει απλά να του πει μια “καλημέρα”...kalimera... Ο Δήμος Αθηναίων έκανε δώρο στο χωριό μια επιτύμβια στήλη που κοσμεί το Δημοτικό Κήπο και γράφει : “ΕΣΥ ΔΕΝ ΕΙΣΑΙ ΞΕΝΟΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΗΜΕΡΑ”, με έννοια κυριολεκτική και μεταφορική. Πολλοί οδοί στο χωριό Καλημέρα έχουν ελληνικά ονόματα όπως Αθηνάς, Κωνσταντινούπολης, κλπ.

5.5.4.2.3 ΛΕΟΥΚΑ

Τη μικρή ελληνική πόλη/αποικία *Leuca* ή *Santa Maria di Leuca* την ονόμαζαν οι έλληνες Λευκός που σημαίνει λαμπρός Ήλιος ενώ ο θρύλος θέλει η πόλη να πήρε το όνομά της από τη "Λευκασία", μια λευκή όμορφη γοργόνα που κυριεύσε ναύτες και αγρότες με τη γοητευτική φωνή της. Μια μεταγενέστερη παράδοση, θέλει την Παναγία - *Santa Maria* - να έσωσε κάποτε μερικές βάρκες από μια καταιγίδα, έτσι το όνομά της προστέθηκε μαζί με το Λέουκα. .

Είναι μια πόλη ήρεμη με μια αριστοκρατική αίσθηση, καταπληκτικές παραλίες και το δεύτερο πιο σημαντικό φάρο στην Ιταλία - μετά της Γένοβας - με ύψος 102 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας (*Faro di Leuca*).

Ο Απόστολος Παύλος πέρασε από τη *Santa Maria di Leuca* στο δρόμο του προς τη Ρώμη και εκχριστιάνισε τον κόσμο. Προς τιμήν του χτίστηκε το μεγάλο Ιερό, ή "Τέλος της Γης" ή "*De finibus Terrae*" ή "*Fine della Terra*".

5.5.4.3 ΤΑΡΑΣ

Ο Τάραντας (*Comune di Taranto*) θεωρείται ίσως η πόλη απ' την οποία ξεκίνησε ο αποικισμός της Ιταλικής Χερσονήσου. Ιδρύθηκε από Σπαρτιάτες - η μοναδική τους στη Magna Grecia- τον 7ο αιώνα π.Χ (707 π.Χ.). Πήρε το όνομα γιου του Ποσειδώνα και της τοπικής νύμφης. Η πόλη έχει αναπτυχθεί πάνω σε μια μικρή νησίδα στο εσωτερικό της τοπικής λιμνοθάλασσας.

Αποτελεί μεγάλο λιμάνι της Magna Grecia. Την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου θεωρούνταν ο μεγαλύτερος πολεμικός ναύσταθμος της Ιταλίας. Στις 11-11-1940 ο ιταλικός στόλος που ήταν αραγμένος εκεί, δέχτηκε επίθεση και καταβυθίστηκε από τα αγγλικά αεροπλάνα, εφορμώντας από το αεροπλανοφόρο "Ίλούστριους".

Είναι όμως και μία πόλη με μεγάλη επισκεψιμότητα. Το ιστορικό κέντρο της πόλης (*centro storico*) βρίσκεται σε ένα μικρό νησάκι ανάμεσα στις θάλασσες της Αδριατικής και της Τυρρηνικής. Στολίδι του θεωρείται το πιο χαρακτηριστικό Αραγωνέζικο Κάστρο της Ιταλίας, το *Castello Aragonese*.

Εκεί δεσπόζει ένα από τα κορυφαία παγκόσμια κλάσης Μουσεία. Το Εθνικό Μουσείο (*Museo Nazionale Archeologico*). Ο τουρίστας πολιτισμού έχει τη δυνατότητα να θαυμάσει το κοινό πεπρωμένο Ελλάδας και Ιταλίας που καθόρισε το παρελθόν και το παρόν ολόκληρου του Δυτικού κόσμου. Εκτίθεται η μεγαλύτερη συλλογή από ελληνικές τερακότες (50.000 κομμάτια), ένα ζευγάρι κόρες Ελληνικές, τα μπούστα του

Απόλλωνα και της Αφροδίτης και άλλα προσεκτικά επιλεγμένα έργα τέχνης προϊστορικής και αρχαίας εποχής.(1)

(1) (Corrado,1960)

5.5.4.4 ΜΠΡΙΝΤΙΖΙ ή ΜΠΙΡΙΝΤΕΖΙ

Ο Δήμος Μπρίντεζι (*Commune di Bridisi*) με το φυσικό του λιμάνι - ένα από τα **καλύτερα φυσικά λιμάνια** στη Μεσόγειο με μεγάλη κίνηση - έχει παίξει σημαντικό ρόλο στο εμπόριο, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Από το λιμάνι υπάρχει ακτοπλοϊκή σύνδεση με Ηγουμενίτσα, Πάτρα και Κέρκυρα, όπως επίσης με Αυλώνα (Αλβανίας). Εξυπηρετεί μεγάλο αριθμό ταξιδιωτών κάθε χρόνο (είτε πρόκειται για εκπαιδευτικό, ιστορικό τουρισμό ή αναψυχής).

5.5.4.4.1 ΣΤΕΝΟ ΤΟΥ ΟΤΡΑΝΤΟ - ΑΡΧΑΙΑ ΥΔΡΟΥΝΤΑ

Το στενό πήρε το όνομά του από την ιταλική πόλη Οτράντο (*Canale d' Otranto*). Οι αρχαίοι άποικοι που βγήκαν εκεί είκοσι πέντε αιώνες πριν, ίδρυσαν στις εκβολές του ποταμού Υδρία την Υδρούς/Υδρούντας και την ονόμαζαν και Καστρούπολη. “Η Παναγία των Μαρτύρων” παρουσιάζει μεγάλη επισκεψιμότητα καθώς διασώζει στο εσωτερικό της το μεγαλύτερο ψηφιδωτό δάπεδο της Ευρώπης (το δέντρο της ζωής) αλλά και την υπόγεια στέρνα πιστό αντίγραφο της στέρνας της Κων/πολης που την κοσμούν 68 κολώνες ρωμαϊκές πάνω σε ελληνικές βάσεις με βυζαντινά κιονόκρανα. Το στενό χαρακτηρίζεται ως “Συνάντηση Ρώμης - Βυζαντίου - Ελλάδας - Κωνσταντινούπολης”.

5.6 ΑΙΟΛΙΔΕΣ ΝΗΣΟΙ

Οι Αιολίδες Νήσοι ή Αιολικά Νησιά (ιταλικά *Isole Eolie*, σικελικά *Isuli Eoli*) αποικήθηκαν το 580 π.Χ. από Ρόδιους. Είναι ένα σύμπλεγμα 8 μικρών ηφαιστειογενών νησιών και πολλών βραχονησίδων, με κάποια από αυτά να ανήκουν διοικητικά στη Μεσσήνα και κάποια άλλα στη Σικελία. Το γλυκό κρασί Μαλβαζία (*Malvasia*), είναι το σήμα κατατεθέν των νησιών. Αναφέρουμε Τις νήσους :

→ Λίπαρι - *Lipari*, Σαλίνα - *Salina*, Βουλκάνο - *Vulcano*, Στρόμπολι - *Stromboli*, Φιλικούντι - *Filicudi*, Αλικούντι - *Alicudi*, Παναρέα - *Panarea*, Μπαζιλούτσο - *Basiluzzo*.

Χάρτης (6)

5.6.1 ΛΙΠΑΡΙ

Το Λίπαρι (*Lipari*) είναι σχεδόν όσο η Ανάφη της Ελλάδας και το μεγαλύτερο από το σύμπλεγμα των νησιών του Αιόλου. Υπάρχει μια μικρή πόλη χτισμένη γύρω από το Κάστρο που την καθιστά υψηλά στις τουριστικές επιλογές. Θα συναντήσει ο επισκέπτης ισπανικά οχυρά και έναν ελληνικό πύργο.

Φωτογραφία (18)

5.6.2 ΣΑΛΙΝΑ

Η (*Salina*) είναι ένα μικρό νησί όσο η Χάλκη στο οποίο μεγάλα τμήματα του νησιού ανακηρύχθηκαν φυσικά καταφύγια (*Riserva Naturale*) και αυτός είναι ο λόγος που συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της *UNESCO* από το 2000. Βασική πηγή πλούτου του νησιού είναι ο τουρισμός που προσελκύεται από το ενδιαφέρον θέαμα των σβησμένων κρατήρων στη Σαλίνα και τις μαγευτικές παραλίες, με πιο γνωστή την Πολάρα (*Spiaggia Polara*).

5.6.3 ΒΟΥΛΚΑΝΟ

Το *Vulcano* μοιάζει να αποτελείται από δύο νησιά, το *Vulcano* και το *Vulcanelo*, τα οποία ενώνονται με έναν ισθμό που σκεπάζεται από τη θάλασσα όταν έχει τρικυμία. Στο νησί ανθεί ο τουρισμός και συγκεκριμένα ο ιατρικός, επειδή συγκεντρώνονται ιαματικές πηγές και λασπόλουτρα. Παράγει επίσης κρασί ίδιας ποιότητας με το σαντορινιό.

5.6.4 ΣΤΡΟΜΠΟΛΙ

Πρόκειται για ένα νησί 470 κατοίκων οι οποίοι έχουν κτίσει τα σπίτια τους στις πλαγιές του βουνού. Εκεί υπάρχει το ένα από τα τέσσερα ενεργά ηφαίστεια της Ιταλίας. Το *Stromboli* σύμφωνα με τη μυθολογία είναι το νησί που κατοικούσε ο Αίολος, ο “ταμίας των ανέμων”. Με τη γυναίκα του Αμφιθέα είχαν 6 γιους (που είχαν τους δυνατούς ανέμους) και 6 κόρες (που είχαν τις πιο ήπιες αύρες). Είναι γνωστό από τον ποιητή Όμηρο, το ασκί του Αιόλου που είχε δοθεί στον Οδυσσέα και οι σύντροφοί του το άνοιξαν, χωρίς εντολή του Δία.

Σε αυτό το νησί γύρισε ο *Roberto Rossellini* το 1949 την ταινία «Στρόμπολι», η οποία προσέλκυσε το ενδιαφέρον του κοινού και έδωσε ώθηση στον τουρισμό.

5.6.5 ΦΙΛΙΚΟΥΝΤΙ

Το όνομά του προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό “Φοινικούσσα” καθώς στο νησί αυτό βρέθηκε ένα είδος φοίνικα. Βασικός προορισμός των επισκεπτών του *Filicudi* είναι η Φόσα Φέλτσι (*Fossa Felci*), ο κώνος του -σβησμένου εδώ και 35.000 χρόνια- ηφαιστείου.

5.6.6 ΑΛΙΚΟΥΝΤΙ

Το όνομα της - *Alicudi* αποτελεί παραφθορά του αρχαιοελληνικού Ερικούσσα καθώς εκεί οι Έλληνες άποικοι βρήκαν πολλά ρείκια. Χορδή της Άρπας (*Filo dell'Arpa*) αποκαλείται από τους ντόπιους το ηφαίστειο του νησιού και θεωρείται σβησμένο.

5.6.7 ΠΑΝΑΡΕΑ

Η (*Panarea*) με πρωτεύουσα το *San Pietro* έχει μόλις 240 κατοίκους κι ας είναι πανέμορφη.

Φωτογραφία (19)

5.6.8 ΜΠΑΖΙΛΟΥΤΣΟ

Το *Basiluzzo* είναι το τελευταίο νησί των νήσων του Αιόλου και είναι ακατοίκητο. Υπάρχουν πληροφορίες ότι οι Γραικοί το ονόμαζαν “Ίκεσία”.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΜΑΝΗ - MANI/COUNTRY OF MAGNA

6.1 ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΟΝΟΜΑΤΟΣ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (7)

Η σημαία της Μάνης(de facto)

Υπάρχουν πολλές και ενδιαφέρουσες πολιτιστικά και ιστορικά εκδοχές για την προέλευση της ονομασίας *Μάνη*:

- ❖ Το 1824 αναγνωρίζεται η Ελευθερολακωνία ως "Χώρα της Μάνης" και "*Country of Magna*" παραπέμποντας στο *Magna Grecia* και την κυρίαρχη Ελλάδα ακριβώς για να ενισχυθεί το ηθικό των επαναστατημένων ελλήνων με την ιδέα της αδέσμευτης Ελλάδας που "ποτέ δεν λησμονήθηκε και ποτέ δεν θα λησμονηθεί" .
- ❖ Σύμφωνα με τον Έλληνα Λόγιο Δωρόθεο Μονεμβασία αφορμή για την ονομασία *Μάνη* ήταν "η μανίαν και η κακίαν" των Μανιατών. Καθώς η εκδίκηση ή όπως θα το αποκαλούσαν οι ίδιοι η απόδοση δικαιοσύνης γινόταν ενίοτε αυτοσκοπός σε ολόκληρες οικογένειες και για πολλές γενεές.
- ❖ Το λατινικό *Maina* - "μάνια τα πανιά" - μεταβίβαση ιστίων, καθώς σε μεγάλες τρικυμίες στο Ακροταίναρο οι καπετάνιοι κατέβαζαν τα ιστία.
- ❖ Το λατινικό *Manes* - ψυχές ή σκιές θανόντων - λόγω του ότι οι ιστορικοί τοποθετούν το Ψυχοπομπείο, την πύλη του Άδη, στην Κάτω Μάνη.
- ❖ *Brazzo di Maina* - βραχίονα της Μάνης - θα ακουστεί επίσης για τη Μάνη αφού η σημαία των Μανιατών είχε ως σύμβολο χείρα που κρατούσε ξίφος.

6.2 ΟΙ ΠΥΡΓΟΙ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

Το “Πέτρινο Σώμα” της Μάνης... είπε ο Δίκαιος Βαγιακάκος αναφερόμενος στους Πύργους της. Στέκουν ουλάχιστον 800 Πύργοι σε όλο το τον άγριο αλλά ιστορικό φωτεινό τόπο.

Είναι σύμβολο ελευθερίας, ανεξαρτησίας και αυτονομίας ενός αδούλωτου τόπου. Βασικές αξίες και ήθη της Μάνης μαζί με την περηφάνια και τη δύναμη που χαρακτηρίζει τους κατοίκους της. Οχυρά αδιαπέραστα, ψηλά, συμμετρικά με τις πολεμίστρες να ξεχωρίζουν ως σύμβολο υπεράσπισης του Ονόματος ή του Γοήτρου της κάθε Οικογένειας ή ακόμα πιο σωστά της κάθε “πατριάς”.

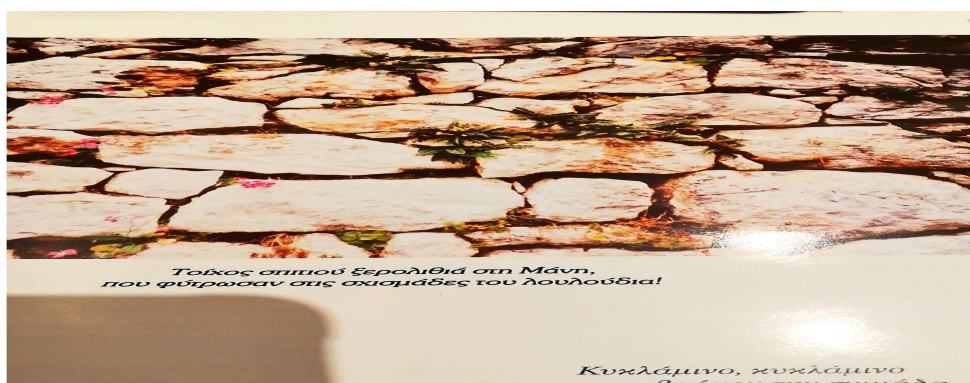
Αποτελούν πολεμικό εργαλείο άμυνας και επιβίωσης. Επιβίωσης από τους πειρατικούς κινδύνους εκατέρωθεν τον δύο κόλπων Μεσσηνιακού και Λακωνικού. Αλλά και αμυντικό μετερίζι από τις επεμβάσεις των ξένων δυνάμεων που κατά καιρούς θέλησαν να τους υποδουλώσουν.

Οι **πετρομάχοι** είναι τετράγωνα εξογκώματα συνήθως πάνω από την πόρτα με τρύπες από κάτω και ζεματίστρες να ρίχνουν πέτρες και καυτό νερό ή λάδι στον επιτιθέμενο.

Οι **πυργίσκοι** συνήθως ήταν κυλινδρικά χτισμένοι στις γωνίες του Πύργου και χρησίμευαν για πολεμίστρες και παρατηρητήρια. Οι πολεμότρυπες ήταν διάσπαρτες παντού. Οι όροφοι μεταξύ τους επικοινωνούσαν με καταρράκτες (καταπακτή) χωρίς σκάλα. Στο κορφάρι (ταράτσα) υπάρχει μεγάλο στηθαίο με ξερολιθιά(1) ώστε να μπορεί ο αμυνόμενος να πετροβολεί τον επιτιθέμενο (2).

Εμπνευσμένος από τις ξερολιθιές ο Γ. Ρίτσος (Ρωμιοσύνη):

“...Κυκλάμινο, κυκλάμινο, στου βράχου τη σχισμάδα
πού βρίσκεις χρώματα κι ανθείς, πού μίσχο και σαλεύεις...”

Φωτογραφία (20)

Οι πύργοι χρησίμευαν ως καταφύγιο των οικογενειών που ήθελαν να προστατευτούν από την παράδοση του γδικιωμού, του οποίου ο ορισμός “κατάγεται” από τη Μάνη. Ο γδικιωμός δεν ήταν άλλο από την εκδίκηση

της οικογένειας του θύματος, με φόνο στον φονιά, δηλαδή να επικρατήσει ή να αποκατασταθεί η δικαιοσύνη. Ήταν άγραφος νόμος που τον τηρούσαν πιστά καθώς καταλαβαίνουμε από τα ρητά : «το κρατάνε Μανιάτικο» ή “Υπήρχε βεντέτα (λέξη προερχόμενη από την ιταλική *vendetta* που σημαίνει εκδίκηση)”.

(1)(2)(Καλαποθαράκος, 2002)

Μάνα προς το γιο : «Να μεγαλώσης ν’ αξιωθής και το σαρμά (=όπλο) να ζαλουθής (=φορτωθείς), να κυνηγήσης τον φονιά, απ’ αγκρεμά και από βουνά, το δίκιο μας να γδικιωθή.

6.3 Η ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΗ

Φωτογραφία (21)

(Από έρευνα του Στεφανόπουλου πριν το 1821, Καλαποθαράκος 2002.)

...Δάσκαλος : Ποιός είσαι?

Μαθητής : Ένας ελεύθερος άνθρωπος.

Δ.: Ελευθερος-υποταγμένος σε μια τυραννική εξουσία ?

Μ. : Είμαι ελεύθερος γιατί διαθέτω όπως θέλω τη σκέψη μου και την επιθυμία μου.

Δ.: Πού στηρίζεις την ελευθερία σου ?

Μ. : Στη θύμηση των ανυπόταχτων προγόνων μου, στους Σπαρτιάτες...

Οι Μανιάτες είχαν για δάσκαλο τους παπάδες, τους καλόγερους και τους πατεράδες τους. Εκείνοι λοιπόν τους δίδαξαν την ανάγνωση, τη γραφή, αλλά και το ήθος και τις αξίες. Αξίες όπως :

- Να βοηθούν τα γηρατειά.
- Να σέβονται εκείνους που τους έφεραν στον κόσμο.
- Να αναλαμβάνουν με σύνεση τις υποχρεώσεις τους.

- Να αγαπούν τις γυναίκες και τις κόρες τους.
- Να υπερασπίζονται την ελευθερία τους με την ίδια τους τη ζωή.

Τα σερνικά όμως διέφεραν από τα κορίτσια. Η γέννηση του σερνικού ήταν αληθινό πανηγύρι, αναφέρουμε ποίημα του Νηφάκου :

- *Για τα παιδιά τα σερνικά, οπότεν γεννηθούσι, χυλόπιτες μοιράζουσι για να ευχηθούσι. Στην πόρτα όλοι τρέχουσι...φωνάζουσι: ...Καλός να γίνει στ άρματα και τους οχτρούς να σβήσει.”*

Τα κορίτσια, “ η θηλυκοπαραγωγή” όπως αποκαλούνταν ερχόταν καλοδεχούμενη για να σπείρει κι άλλα σερνικά:

- *“Καλώς ήρθε κι η νέα, να ζήση να σούρη κι άλλους σερνικούς.”*

6.4 ΤΑ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

Οι Μανιάτισσες είναι έξοχες μοιρολογίστρες, “μαστόρισσες” στο είδος. Στο είδος αυτό που αφορά - σύμφωνα με τα λεγόμενα του Σωκράτη Κουγέα - *Τραγούδια του Κάτω Κόσμου και του Χάρου*.

Το μοιρολόι αποτελεί στην Ελλάδα μία από τις σημαντικότερες κατηγορίες δημοτικού τραγουδιού. Το έχουμε συναντήσει από την Αρχαία Ελλάδα ακόμα όπως το έβαλε ο Όμηρος στην Ιλιάδα στο στόμα του Αχιλλέα όταν θρηνεί τον Πάτροκλο. Ξαναχρησιμοποιεί το μοιρολόι όταν θρηνούν η Ανδρομάχη και η Εκάβη τον Έκτορα, μόνο που εκεί υπάρχουν και οι γυναίκες που ακολουθούν τα θρηνητικά τραγούδια των αιδών - να το θέσουμε λοιπόν ως προπομπό των σημερινών Μοιρολογίστρων .

Στη σύγχρονη εποχή τα μοιρολόγια κάνουν την εμφάνισή τους το 1909 οπότε δημοσιεύεται άρθρο στη “*Les monde Hellenique*” με τίτλο “*Les complaints maniotes*”. Εδώ έχουμε την πρώτη αναφορά στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τα μανιάτικα μοιρολόγια. Πρόκειται για δημοσίευση του Άγη Θέρου στον πρώτο τόμο του περιοδικού ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ.

Η Μάνη είναι “μητέρα” αυτών των λυρικών τραγουδιών που έχουν θρηνητικό, επαινετικό και εγκωμιαστικό χαρακτήρα. Στη Μάνη γεννήθηκε αυτός ο τρόπος έκφρασης της θλίψης για το θάνατο ενός “δικού τους ανθρώπου”.

6.5 ΤΑΥΓΕΤΟΣ “ΤΟ ΑΡΣΕΝΙΚΟ ΒΟΥΝΟ”

“Ο Ταϋγετος είναι απερίγραπτος, αδύνατο να εκφραστεί χωρίς τη μουσική του Μπετόβεν. Τόσο πυκνή, τόσο κυριαρχική είναι η επιβολή του πάνω στην ψυχή του ανθρώπου. Είναι το ίδιο σα να αντικρίζεις ένα τεράστιο μνημείο μεγαλοφυΐας.

...Το νόημα της αρσενικάδας του πο δεν δέχεται συμβιβασμούς, που δεν κάνει ένα βήμα αμφιβολίας προς τα πίσω, μόνο στυλώνεται πάνω στα ριζωμένα πόδια του κατά μέτωπο της Μοίρας.

Στρατής Μυριβήλης

Ο Ταϋγετος είναι το μεγάλο βουνό, η υψηλότερη οροσειρά του Μοριά στη Ν.Πελοπόννησο που εκτείνεται ως το Ακρωτήριο Ταίναρο, τον κάβο Ματαπά. Οι μύθοι και οι ιστορικές πληροφορίες γύρω από το όνομά του είναι πολλές και μεγάλες - όχι τόσο όσο η φήμη του βέβαια :

- ★ Ο Πausanίας εξιστορεί την Ταϋγέτη, μία από τις Ατλαντίδες, η οποία, γεμάτη ντροπή από το αθέλητο ζευγάρωμά της με τον Δία, έβαλε τέλος στη ζωή της πέφτοντας σε γκρεμό του βουνού.
- ★ Ο Ησύχιος ο Αλεξανδρεύς ή Αλεξανδρινός - Έλληνας γραμματικός και λεξικογράφος του 5ου αιώνα π.Χ. - θεωρεί ότι το όνομά του προέρχεται από τη λέξη "ταϋς", η οποία σημαίνει "μέγας" ή "πολύς".
- ★ Κατά τη βυζαντινή περίοδο λεγόταν και Πενταδάκτυλος, λόγω των πέντε κορυφών του κεντρικού συγκροτήματος που τις συνοδεύουν ποικιλία πανίδας και χλωρίδας σε έναν καμβά χρωμάτων, πηγών και καταρρακτών.

6.6 ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

6.6.1 ΟΙ ΠΑΤΡΙΕΣ

Οι πολεμικές συγκρούσεις στη Μάνη μπορεί να μην αφορούσαν πάντα τους Τούρκους αλλά και οικογένειες ντόπιων για το λύσιμο διαφορών.

Έτσι γεννήθηκε η «ένοπλη, αγροτική μανιάτικη πατριά», ο θεσμός των κληρονομικών καπετανίων, τα οχυρωμένα συγκροτήματα Μπέδων και καπεταναίων, που χαρακτήρισε την ιστορική πορεία της Έξω Μάνης. Τον πρώτο λόγο εδώ τον είχε ο “Καπετάνιος” όπως επίσης και προνομιακή εκμετάλλευση εκτάσεων, το μονοπώλια εμπορίας προϊόντων, τη δυνατότητα είσπραξης δασμών και φόρων. Ακόμα και για τους γάμους είχε λόγο, αφού κανονικά ο γάμος έξω από την καπετανία δεν επιτρεπόταν.

Η Πατριά είναι το κύτταρο της αιματοσυγγενική μανιάτικης οικογένειας. Πρόκειται για το σύνολο των προγόνων από τη μεριά του πατέρα. Αποτελεί μία μορφή πρωτόγονης κοινωνικής οργάνωσης, ένα είδος

ευρύτερης οικογένειας, καθώς πάει γενεές πίσω όπου εμπλέκονται όλα τα προηγούμενα επώνυμα μες την οικογένεια.

Αυτοί οι δεσμοί αίματος που απορρέουν από την πατρία γενεαλογική γραμμή ενώνουν κάθετα και πλάγια όλα τα μέλη της κοινωνική ομάδας. Τα ενώνουν και στα καλά (χωράφια, λάδι, οικονομική, ψυχολογική βοήθεια, γλέντια, κλπ) αλλά και στα κακά (έχθρα, γδικιωμό ή βεντέτα).

Στην πατριά συνεδρίαζαν για να πάρουν αποφάσεις όλοι οι άντρες των οικογενειών άνω των 18 ετών. Αρχηγός βέβαια και υπέρτατος κριτής όλων ήταν ο γεροντότερος που κουβαλούσε την εμπειρία και τη σοφία στις σχέσεις της γενιάς. Κατόπιν της συνεδρίασης, εκείνος είχε την τελική απόφαση για τα πιο καίρια, όπως τις έχθρες ή τις φιλίες της πατριάς, αλλά και τα πιο πρακτικά, όπως για τη χορτονομή, για το αλάτι από τη θάλασσα, τους τόπους ψαρέματος, το μοίρασμα των ορτυκιών, κ.α. Οι υπόλοιποι όφειλαν να υπακούν στο “κράτος” της πατριάς.

Οι πολεμικές συγκρούσεις μπορεί να μην αφορούσαν πάντα τους Τούρκους αλλά και οικογένειες ντόπιων για το λύσιμο διαφορών.

Έτσι γεννήθηκε η «ένοπλη, αγροτική μανιάτικη πατριά», ο θεσμός των κληρονομικών καπετανιών, τα οχυρωμένα συγκροτήματα Μπέηδων και καπεταναίων, που χαρακτήρισε την ιστορική πορεία της Έξω Μάνης. Τον πρώτο λόγο εδώ τον είχε ο “Καπετάνιος” όπως επίσης και προνομιακή εκμετάλλευση εκτάσεων, το μονοπώλια εμπορίας προϊόντων, τη δυνατότητα είσπραξης δασμών και φόρων. Ακόμα και για τους γάμους είχε λόγο, αφού κανονικά ο γάμος έξω από την καπετανία δεν επιτρεπόταν.

Ενίοτε συνέρχεται το γεροντικό συμβούλιο, συμβούλιο δηλαδή μεταξύ των γερόντων μόνο των πατριών.

Αυτή η κοινωνική οργάνωση έμεινε αμετακίνητη μέχρι το 1950, υπολείμματα αυτής διαφαίνονται έως σήμερα, καθώς το “αίμα νερό δε γίνεται”.

6.6.2 Η ΕΥΝΟΜΙΑ

Ο κ. Αλεξάκης έχει προσεγγίσει το ιδιαίτερο μοναδικό μεγαλείο της Μάνης στο βιβλίο του και του Καλαποθαράκου με τα λόγια :

“... καράβι πέτρινο σταματημένο...φυσικό φρούριο...άκρον της Βαλκανικής...”, ο λόγος για τον οποίο μιλάμε για Ευνομία ή πολιτική αυθυπαρξία.

Μεταξύ των Μανιατών όμως επικρατεί η Ευνομία. Πρόκειται για το παλιό σπαρτιατικό πολίτευμα, όπου λειτουργούν οι άγραφοι νόμοι της ισονομίας, του δικαίου, της ισορροπίας, της ένδειας, της αυτοδικίας και της ισχύος. Βάση της Ευνομίας η συγχώρεση είναι από δύσκολη έως αδύνατη, γνωρίζει όμως να συγχωρεί...αρκεί να μη..! Η εκπαίδευση στα όπλα και η εκγύμναση των ντόπιων είναι υποχρεωτική και γίνεται από νεαρή ηλικία. Αυτό ήταν καθιερωμένο έως και τον προηγούμενο αιώνα, η μανιάτικη αντίληψη για τη ζωή και το θάνατο δεν ξεριζώνεται τόσο εύκολα με τους αιώνες.

Οι πέτρινοι οικισμοί βρίσκονται σε φυσική απομόνωση και είναι χτισμένοι σε αποτρεπτικές τοποθεσίες ως προς την πρόσβαση από τους υπόλοιπους Έλληνες. Σε αυτό οφείλεται η “πέτρινη” απόμακρη στάση και ψυχολογία των ντόπιων, διαφορετική από τη λοιπή Ελλάδα. Το απροσπέλαστο - ακόμα και από την Οθωμανο-κρατεία - έδαφος γέννησε και μεγάλωσε σκληρούς και περήφανους Μανιάτες. Ανθρώπους που υποστηρίζουν ότι όταν η Μάνη κινδυνεύει δεν υπάρχει άμαχος πληθυσμός.

Αυτό βοήθησε βέβαια τον τόπο να αυτοεξελιχθεί, ή το καράβι να αυτομολήσει θα λέγαμε εμείς.

6.7 ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΑ

Οι Μανιάτες έχουν για κληρονομιά τη γεωγραφία, τη φύση, τη λαογραφία, τα έθιμα, το μνημειακό πλούτο αλλά και σπουδαίες προσωπικότητες όπως :

- ❑ του Ελευθέριου Βενιζέλου, ηγετική φυσιογνωμία, κορυφαίος πολιτικός και μοχλός πολιτικών δρώμενων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τα λεγόμενά του κομμάτι της οικογένειάς του έρχεται από τη Λακωνική Μάνη.

“...αισθάνομαι υπερηφάνεια, διότι στις φλέβες μου ρέει διασταυρωμένο Λακωνικό και Κρητικό αίμα και άμα έχω κοντά μου τους Κρητικούς και τους Μανιάτες έχω ολόκληρη την Ελλάδα..”.

- ❑ του Νικηφόρου Βρεττάκου, ποιητή και ακαδημαϊκού τέσσερις φορές προτεινόμενου για Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας, με καταγωγή από τις Κροκεές της Κάτω Μάνης.

Ο τουρισμός κληρονομιάς καλεί τον τουρίστα να επισκεφτεί τα μέρη απ'όπου κατάγονται δύο από τις σημαντικότερες μορφές του πνεύματος της Ελλάδας. Η αγορά στόχος της Μάνης μπορεί να είναι ο elite διανοούμενος περιηγητής που έχει προετοιμαστεί ψυχικά και κουβαλάει μισο άδειες επισκευές για να τις γυρίσει από το ταξίδι του γεμάτες εικόνες και εμπειρίες από τον ιστορικό τόπο.

Δε λείπουν όμως και οι κλασσικοί απλοί θερινοί περιηγητές που για να επιλέξουν τη Μάνη έχουν το μεράκι να γίνουν ένα με τους ντόπιους, την ιστορία και τον άγριο αλλά φωτισμένο κόσμο της πέτρας που έχουν δημιουργήσει.

Στη Μάνη συναντάμε και τους ιερούς προσκυνητές του θρησκευτικού τουρισμού που γνωρίζουν ότι μόνο εκεί θα βρουν 1000 πετρόχτιστα εκκλησάκια και θα μυρίσουν το θυμιατό μέσα σ' ένα τοπίο που από μόνο του μυρίζει ελευθερία και αφοσίωση.

Χρησιμοποιώντας τα “πολύτιμα εργαλεία” του τόπου τους οι Μανιάτες διαφημίζουν τον τόπο και τις δράσεις του προσελκύοντας επισκέπτες μέσα από τον Τύπο. Αναφερόμαστε στη ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ του δημοσιογράφου, εκδότη και λειτουργού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Λακωνίας Νικ.Καλαποθαράκου. Μνεία γίνεται και για την ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΒΙΓΛΑΤΟΡΑΣ και την ομάδα ΟΙ ΜΑΝΙΑΤΕΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΑΝΤΟΥ με πρώτη ανάρτηση το 2008.

6.8 ΠΑΛΙΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (8) www.manivoicegreece η τραπέλα στη Μάνη.

Η “Τραπέλα” είναι σύστημα κυνηγιού του ορτυκιού. Όταν λέμε τραπέλα εννοούμε ολόκληρη την παρέα, και τον τρόπο και τον τόπο όπου θα κυνηγήσει ορτύκια. Ο πιο επιδέξιος κυνηγός χρίζεται “αρχηγός”. Ο αρχηγός ορίζει τις θέσεις του καθενός. Σχηματίζουν ένα είδος παραλληλόγραμμου, στου οποίου τη μία πλευρά παρατάσσονται δύο καλοί κυνηγοί με τον αρχηγό στη μέση. Στις δύο άλλες γωνίες του

παράλληλογράμμου στέκουν από δύο ή και περισσότεροι κυνηγοί, οι λεγόμενοι «Ξεφτέρια». Στην θέση αυτή τοποθετούνται συνήθως γυναίκες και παιδιά.

Τα μεσημέρια η οικογένεια, μαζεύεται γύρω από το τραπέζι για να φάνε όλοι μαζί και να επικοινωνήσουν τα μέλη της. Το τραπέζι εδώ είναι στρογγυλό και το ονομάζουν “σουφρά”.

Λοιπά Οπτικά Μέσα (9) ο σουφράς, το μεσημεριανό τραπέζι.

Το ψωμί παραδοσιακά ψηνόταν στους ξύλινους τεράστιους πετρόχτιστους φούρνους. Οι γυναίκες ασχολούνταν αποκλειστικά με αυτό και η παράδοση περνούν από γενιά σε γενιά.

Λοιπά Οπτικά Μέσα (10) το φούρνισμα.

6.9 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΝΟΜΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Χάρτης (7) www.HotelsAndRooms.gr

Η Μάνη βρίσκεται σε δύο Νομούς. Στο Νομό Μεσσηνίας όπου βρίσκεται η Δυτική Μάνη και στο Νομό Λακωνίας όπου βρίσκεται η Ανατολική Μάνη. Ο Νομός Λακωνίας συγκεκριμένα σχηματίστηκε με το Βασιλικό Διάταγμα της 3ης (15) Απριλίου 1833, (ΦΕΚ 12). Η Μάνη είναι “ένα σώμα” με το ένα του πόδι να βρέχεται στη Δύση από το Μεσσηνιακό Κόλπο και το άλλο στην Ανατολή από το Λακωνικό Κόλπο. Είναι “μια ψυχή”, αυτή του λεβέντη Μανιάτη με το πνεύμα του αδέσμευτου Έλληνα.

6.10 ΔΗΜΟΙ ΒΑΣΗ Ν.3852/2010 ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ

6.10.1 ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΝΗ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (11) Λογότυπο Δήμου Δυτικής Μάνης (εύλογη χρήση) www.DimosDytikisManis.png

Ο Δήμος Δυτικής Μάνης, η Μεσσηνιακή Μάνη, με έδρα την Καρδαμύλη και έκταση 402,8 km² ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα της Μεσσηνίας. Η Δυτική Μάνη αριθμεί 7.280 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή 2011. Τα επώνυμα των ντόπιων έχουν κατάληξη σε -έας .

Η οικονομία του τόπου βασίζεται στις αγροτικές καλλιέργειες και κυρίως της ελιάς, όπως επίσης σημαντική είναι και η κτηνοτροφία .Πυλώνα της οικονομίας όμως δεν παύει να αποτελεί και ο τουρισμός ο οποίος

βρίσκεται σε ανάπτυξη χάρη στις ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες το άγριο φυσικό κάλλος και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου.

Ακολουθούν οι Δημοτικές Ενότητες της Δυτικής Μάνης με σημαντικότερες Τοπικές Κοινότητες:

ΑΒΙΑΣ	Αβία	Αλτομυρά	Κάμπος
ΛΕΥΚΤΡΟ	Καρδαμύλη	Άγιος Νικόλαος	Θαλάμες

Πίνακας (7)

6.10.2 ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΝΗ

Ο Δήμος Ανατολικής Μάνης, η Λακωνική Μάνη, με έδρα το Γύθειο - Ιστορική έδρα την Αρεόπολη - και έκταση 510,5 km² ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα της Λακωνίας. Η Ανατολική Μάνη αριθμεί 17.157 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή 2011. Τα επώνυμα των ντόπιων έχουν κατάληξη σε -άκος .

Η οικονομία του τόπου βασίζεται, όπως και στη Δυτική Μάνη, στην αγροτική παραγωγή τη κτηνοτροφία και φυσικά στους τουρίστες εγχώριους και αλλοδαπούς που εκτιμούν την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική και ιστορία του τόπου με τις αγνές ανέγγιχτες από τον υπερτουρισμό παραλίες.

Ακολουθούν οι Δημοτικές Ενότητες της Ανατολικής Μάνης με σημαντικότερες Τοπικές Κοινότητες:

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΝΗ	Δρυμού	Έξω Νυμφίου	Κότρωνα
ΓΥΘΕΙΟ	Άγιος Βασίλειος	Αιγιών	Καλυβίων
ΟΙΤΥΛΟ	Αρεόπολη	Πύργος Διρού	Βάθεια
ΣΜΥΝΟΥΣ	Αρχοντικό	Καστανιά	Μελιτίνη

Πίνακας (8)

6.11 ΓΕΩΦΥΣΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ - ΤΟΠΙΚΕΣ ΟΝΟΜΑΣΙΕΣ ΒΑΣΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ο άνωθι διαχωρισμός δεν αρκεί για τους ομοϊδεάτες ψυχαδερφούς Μανιάτες. Θέλοντας να αποτελούν διοικητικά αυτόνομη και πολιτισμικά συμπαγή περιοχή που δεν την διαιρεί ο άνθρωπος ή ο Νόμος του Καλλικράτη. Οι Μανιάτες έχουν δώσει τοπικές ονομασίες, όπως ορίζει η φύση. Στην περίπτωση μας εδώ, η κορυφογραμμή του αυχένα του Ταυγέτου με την σκληροτράχηλη κορυφή του Σαγιά και καταλήγει στο Ακρωτήριο Ταίναρο, δηλαδή:

Χάρτης (8)

- Έξω Μάνη - η Βορειοδυτική - Μεσσηνιακή ή Αποσκιαδερή (Απόσκηρη),
 - Αλμυρός, Τείχος της Βέργας
 - Καρδαμύλη,
 - Ανδρουβίστα ή Ξωχώρι
- Μέσα Μάνη - η Νοτιοδυτική - Λακωνική, ή Αποσκιαδερή (Απόσκηρη), ή Κακαβούλια
 - Αρεόπολη,
 - Οίτυλο,
 - Σπήλαιο Διρού,
 - Λιμένι,
 - Γερολιμένας,
 - Βάθεια,
 - Μέζαπος, Ακρωτήριο Τηγάνι
- Κάτω Μάνη - η Βορειοανατολική - Λακωνική ή Προσηλιακή.
 - Γύθειο,
 - Ακρωτήριο Ταίναρο.
 - Μαρμάρι,
 - Πόρτο Κάγιο.

Σε αυτές θα αναφερθούμε αναλυτικότερα παρακάτω.

6.11.1 ΜΕΣΣΗΝΙΑΚΗ ΜΑΝΗ - Η ΕΞΩ ΜΑΝΗ -

Η ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΠΟΣΚΙΑΔΕΡΗ (ΑΠΟΣΚΕΡΗ)

Από τη Βέργα ως τον Άγιο Νίκων απλώνεται η Αποσκιαδερή με το αιματοσυγγενικό σύστημα οργάνωσης της κοινωνίας να τη χαρακτηρίζει. Η δυναμική του τόπου και η δράση μέσα στις γενιές είναι εκείνη που κατόρθωσε να κρατήσει τη μανιάτικη επικράτεια ανεξάρτητη σε όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας.

Χάρτης (9)

6.11.1.1 ΑΛΜΥΡΟΣ - ΤΕΙΧΟΣ ΤΗΣ ΒΕΡΓΑΣ

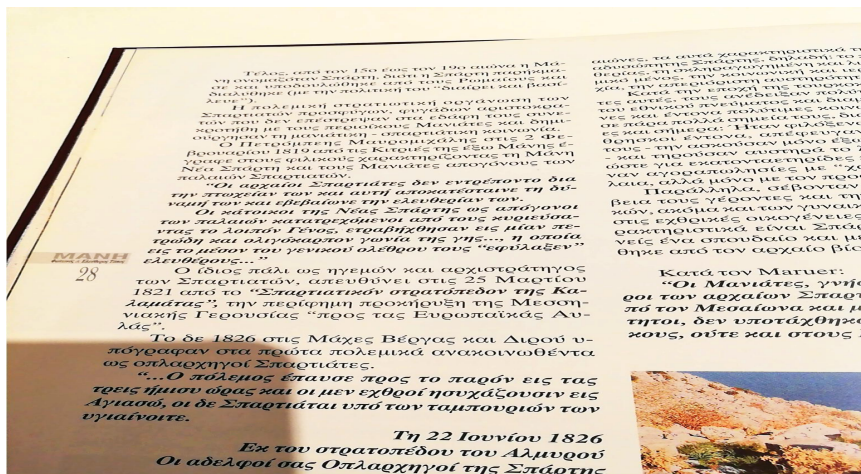
Στη Δυτική Μάνη που βλέπει στο Μεσσηνιακό κόλπο, δυτικά στο Βόρειο μέρος του Ταΰγετου, βρίσκεται ο Αλμυρός. Ο Αλμυρός είναι ένας πολυσύχναστος καλοκαιρινός προορισμός με δαντελωτές παραλίες στην Έξω Μάνη. Εκεί βρίσκεται η Παραλία της Βέργας που είναι ένας μικρός οικισμός με μεγάλη ιστορική σημασία.

Το τείχος της Βέργας είναι ένα μακρύ τείχος - οχυρό - ή ταμπούρι που χτίστηκε με πρωτοβουλία και έξοδα των Μανιατών για να φυλάει τη μεθοριακή πύλη προς την Καλαμάτα. Εκεί οι Μανιάτες απέκρουσαν το 1826 νικηφόρα τους Αιγύπτιους του Ιμπραήμ Πασά (1). Πρόκειται για άλλη μια μάχη της Ελλάδας με τους Τούρκους με ιππικές δυνάμεις που θύμιζαν Σαμψών και Γολιάθ. Τα τουρκικά στρατεύματα των 8.000 ανδρών ήρθαν αντιμέτωπα με μόλις 1.000 Μανιάτες, 500 Έλληνες πρόσφυγες και άλλες 3.500 Καλαματιανούς / Μεσσηνίους υπό την ηγεσία των οπλαρχηγών της οικογένειας Μαυρομιχάλη. Το τείχος

δεσπόζει έως σήμερα αν και είναι μισογκρεμισμένο. Η ημερομηνία 26 Ιουνίου είναι σημαντική για τους ντόπιους καθώς η νικητήρια μάχη στο σημείο αυτό αναπτέρωσε το πεσμένο εκείνη την περίοδο ηθικό των Ελλήνων.

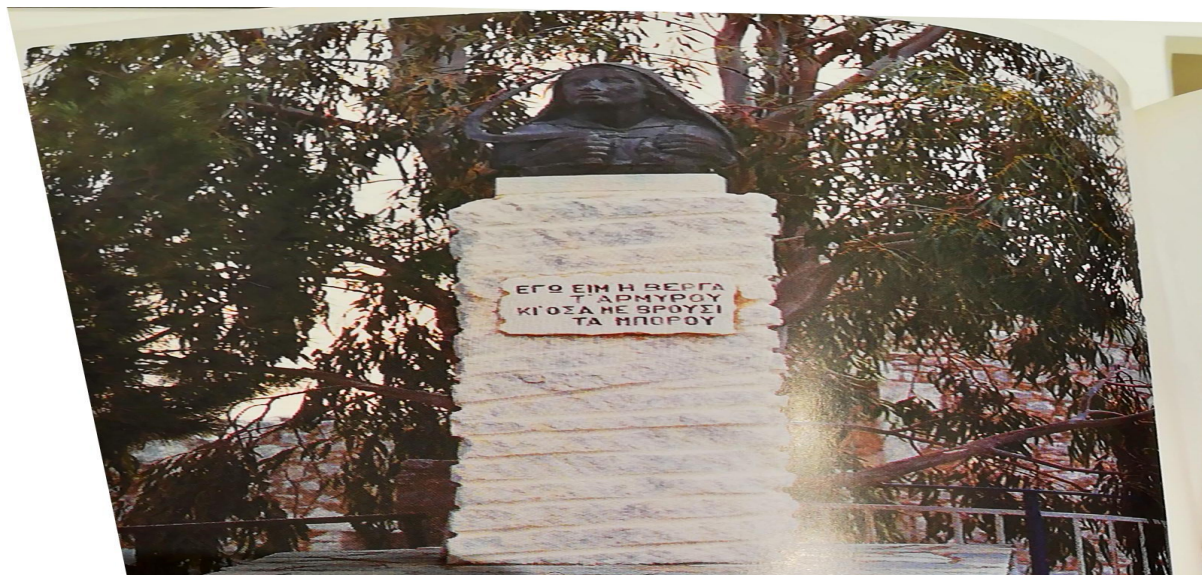
(1) (Καλαποθαράκος,2002)

Το κομβικό σημείο του Τείχους της Βέργας στον Αλμυρό δέχεται κάθε καλοκαίρι τους τουρίστες εκείνους που νοητά θέλουν να αναβιώσουν την Ελληνική Επανάσταση.

Λοιπά Οπτικά Μέσα (12) “...Ο πόλεμος έπαυσε

προς το παρόν εις τας τρεις ήμισυ ώρας και οι μεν εχθροί ησυχάζουσιν εις Αγιασό, οι δε Σπαρτιάται υπό των ταμπουριών των υγιάινοτε...” -22/6/1826- Εκ του στρατοπέδου του Αλμυρού. Οι αδελφοί σας Οπλαρχηγοί της Σπάρτης.

Φωτογραφία (22)

Φωτογραφία (23)

www.odysseus.culture.gr

6.11.1.2 ΚΑΡΔΑΜΥΛΗ

Φωτογραφία (24)

*“Περαστικός βλέπεις τη Μάνη σε τρεις μέρες,
περιπατητής σε τρεις μήνες ... και για να δεις την ψυχή της θέλεις τρεις ζωές.
Μια για τη θάλασσα, μια για τα βουνά της και μια για τους ανθρώπους της.”*

Αυτά είναι τα λόγια με τα οποία περιέγραψε ο σερ Πάτρικ Λη Φέρμορ (*Patrick Leigh-Fermor*) την αίσθηση που αφήνει η Μάνη στον ταξιδιώτη. Ο Βρετανός στρατιώτης, φιλέλληνας, συγγραφέας και μυθιστοριογράφος, έγραψε το βιβλίο με τίτλο : *“Μάνη - Ταξίδια στη Νότια Πελοπόννησο.”* Όχι τυχαία, καθώς ταξίδεψε στη Μάνη, ερωτεύτηκε τον τόπο και τους ανθρώπους του και εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Καρδαμύλη έως το θάνατό του στα 96 του χρόνια.

Η Καρδαμύλη, είναι **πόλη της αρχαίας Λακωνίας** και θεωρείται ότι υφίσταται από την προϊστορική εποχή. Σημειώνεται σε χάρτη του 1675 με το όνομα *Cardamilia*. Ο Όμηρος την αναφέρει ως μία από τις επτά πόλεις

που ο Αγαμέμνων υποσχέθηκε να παραχωρηθεί στον Αχιλλέα για να τον εξευμενίσει για την απόσπαση της Βρισηίδας, κατά την εκστρατεία στην Τροία, ώστε να πειστεί να επιστρέψει στη μάχη.

Στην παλαιά Καρδαμύλη της Έξω Μάνης γεννήθηκε ο φιλόλογος, ερευνητής και λογοτέχνης, Σταύρος Σκοπετέας (1908-1958) με πλούσιο συγγραφικό έργο, που διετέλεσε και ως Διευθυντής στη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων.

6.11.1.3 ΣΤΟΥΠΑ

Στη Βορειοδυτική Έξω Μάνη βρίσκεται ο οικισμός της Στούπας. Παλαιότερα ανήκε στο Δήμο Λεύκτρου, το δεύτερο μεγαλύτερο σε έκταση δήμο στο νομό Μεσσηνίας. Ο χώρος του τουρισμού - stakeholders και τουρίστες - γνωρίζει τη Στούπα για τις μεγάλες, αμμουδερές παραλίες της ομώνυμης Στούπας και της Καλογριάς. Οι παραλίες σφύζουν από ζωή την καλοκαιρινή περίοδο.

Πολλοί Έλληνες αλλά και ένας μεγάλος αριθμός εισερχόμενου τουρισμού, αναγνωρίζουν την ιστορική αξία της Στούπας λόγω της συγγραφής εκεί του βιβλίου του Νίκου Καζαντζάκη “Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά”. Είναι γνωστό πως ο μεγάλος συγγραφέας μας κατά τη διαμονή του εκεί και κατόπιν της φιλίας του με τον Γιώργο Ζορμπά εμπνεύστηκε το βιβλίο αυτό της ελληνικής ανάτασης και μεγαλοψυχίας. Ο Νίκος Καζαντζάκης κατά τα έτη 1917-1918 νοίκιαζε σπίτι στην Καλογριά και εργαζόταν με τον Γιώργο - πατέρα πολύτεκνης οικογένειας - στο λιγνιτωρυχείο της Πραστοβάς, περιοχής που βρίσκεται ανάμεσα στη Στούπα και το νέο Προάστιο. Η γνωριμία τους τον ενέπνευσε και “δημιούργησε” τον ήρωα του βιβλίου του, Αλέξη Ζορμπά, που έμελλε να είναι ένας Έλληνας αγέρωχος Μανιάτης σύμβολο της φιλοξενίας της χώρας μας.

Προτομή του συγγραφέα κοσμεί τη Στούπα. Η εικόνα από το συμβολικό αγκάλιασμα κατά το συρτάκι με τον Άντονι Κουίν στην βρετανο-ελληνική ταινία του 1964 του Μιχάλη Κακογιάννη, κοσμεί το Ελληνικό Όνειρο. Το Ελληνικό Όνειρο είναι ξέγνοιαστες διακοπές με μουσική, χαμόγελο, χορό και ήλιο .

Φωτογραφία (25)

6.11.1.4 ΑΝΔΡΟΥΒΙΣΤΑ - ΕΞΩΧΩΡΙ Ή ΞΩΧΩΡΙ

Η Ανδρούβιστα -σημερινό Εξωχώρι ή Ξωχώρι- ήταν η ορεινή και οχυρή παλαιά πρωτεύουσα όχι μόνο της Μεσαιωνικής, αλλά και της αρχαίας Καρδαμύλης. Ξεχωρίζει η οικογένεια των Τρουπάκηδων καθώς γίνεται γνωστό ότι, υπό τους καπετάνιους Παναγιώτη και Διονύση Τρουπάκη πολεμούν 800 ένοπλοι άντρες και άλλοι 300 υπό τον καπετάνιο Θεόδωρο Κολοκοτρώνη στον Αγώνα του 1821. Η οχυρωμένη κατοικία με τη χαρακτηριστική αρχιτεκτονική του καπετάνιου του γένους των Τρουπάκηδων-Μούρτζινων, αποτελεί σήμερα ένα συγκρότημα που εξυπηρετεί σκοπούς πολιτιστικούς και τουριστικούς. Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού αποκαταστάθηκε και αναμορφώθηκε αποτελώντας πλέον ένα χώρο εκπαίδευσης αλλά και αναλογισμού της κοινωνικής συγκρότησης της περιοχής.

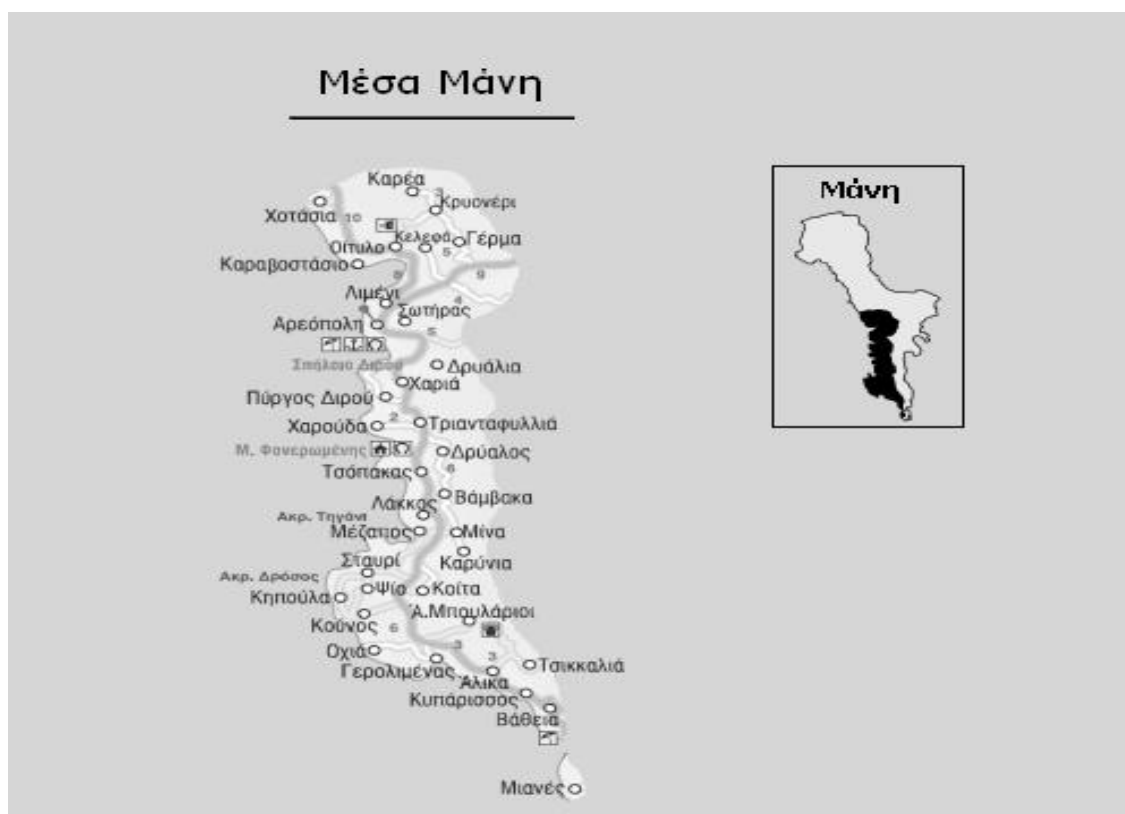
Στο σχολείο του χωριού έχει δημιουργηθεί Πολιτιστικό - Λαογραφικό Μουσείο που αποτελεί ένα ζωντανό πολιτιστικό οργανισμό. Σημαντικό εδώ να αναφερθούμε :

- ★ στο Σύλλογο Εξωχωριτών Καλαμάτας “Ο ΤΑΪΓΕΤΟΣ” και στις τοπικές εκδηλώσεις που οργανώνει και
- ★ στην αξιόλογη δραστηριότητα που παρουσιάζει ο Πολιτιστικός Σύλλογος Εξωχωριτών της Αθήνας.

6.11.2 ΛΑΚΩΝΙΚΗ ΜΑΝΗ- Η ΜΕΣΑ ΜΑΝΗ -

Η ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΠΟΣΚΙΑΔΕΡΗ (ΑΠΟΣΚΕΡΗ)

Από το Οίτυλο μέχρι το Ταίναρο ο επισκέπτης της Μέσα Μάνης έχει την τύχη να μυρίσει το άρωμα της πλούσιας βλάστησης των πεύκων και των έλατων. Ενώ κολυμπάει ο τουρίστας στις ήρεμες δαντελωτές θάλασσες κοιτάει ψηλά και θαυμάζει το ψηλό επιβλητικό βουνό που κρύβει ή φανερώνει τον ήλιο και ζωγραφίζει τη θάλασσα πράσινη, πορτοκαλί ή κόκκινη το σούρουπο. Ένα αρχέγονο τοπίο πύργων και πυργόσπιτων είναι η Μέσα Μάνη που αγκαλιάζει το χθες με το σήμερα. Ο προορισμός δεν είναι εύκολος. Θέλει πολύωρο οδήγημα και σε κάποιες περιπτώσεις περπάτημα ή ψάξιμο για να ανακαλύψει ο ταξιδιώτης το παρελθόν της που δεν είναι μόνο το παρελθόν του Μανιάτη αλλά και του Έλληνα.

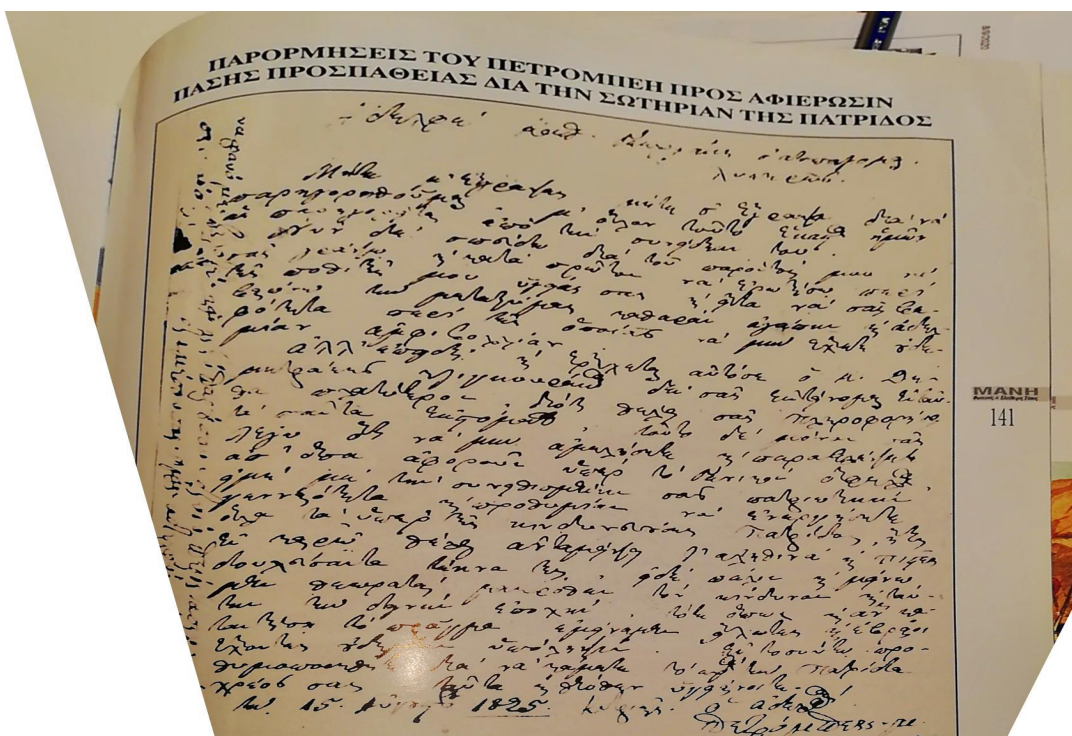

Χάρτης (10)

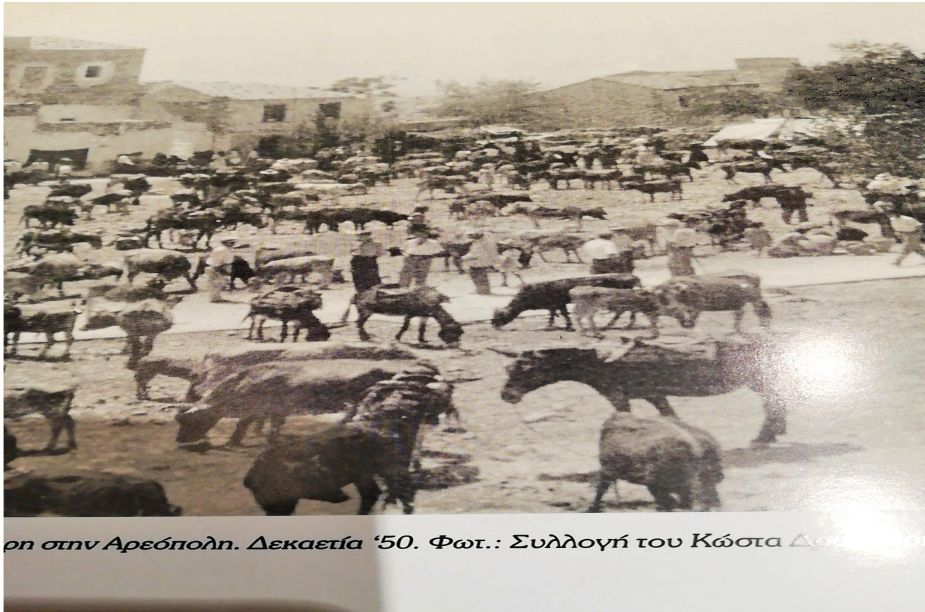
6.11.2.1 ΑΡΕΟΠΟΛΗ

Ο οικισμός της Αρεόπολης έχει χαρακτηριστεί διατηρητέος. Επί Τουρκοκρατίας λεγόταν **Τσίμοβα** ή **Τζίμοβα**. Αυτό επικράτησε λόγω μιας εκδοχής που ήθελε να την κατοικούν πρόσφυγες που ήρθαν από το Τσιμόβασι της περιοχής της Σμύρνης. Σύμφωνα με μια άλλη επικρατέστερη εκδοχή, η Τσίμοβα είναι σλαβική λέξη και σημαίνει *πόλη του διαβόλου* ή *μικρός κάμπος*. Με σοκάκια όμως που θυμίζουν νησί και την πέτρα να θυμίζει ότι εκεί είναι Πελοπόννησος, αυτό το όνομα σήμερα δεν την αντιπροσωπεύει πια.

Για τους θαυμαστές του ιστορικού τουρισμού είναι ο τόπος από τον οποίο κατάγεται η οικογένεια των *Μαυρομιχαλαίων* και κυρίως εκεί όπου ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση. Σύμφωνα με την προφορική παράδοση, η έναρξη του επαναστατικού αγώνα έγινε στην Πλατεία της 17ης Μαρτίου 1821 στην Τσίμοβα σε αυτή την ημερομηνία από τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη και άλλους Μανιάτες οπλαρχηγούς. Είχε προηγηθεί συμφωνία στη Συνέλευση της Φιλικής Εταιρείας.

Λοιπά Οπτικά Μέσα (13)

...ση στην Αρεόπολη. Δεκαετία '50. Φωτ.: Συλλογή του Κώστα Δ...

Φωτογραφία (26) Αρεόπολη, δεκαετία του '50, (Καλαποθαράκος 2002.)

Φωτογραφία (27,28) Προσωπικό Αρχείο

6.11.2.2 ΟΙΤΥΛΟ

Το Οίτυλο είναι ένα “Ομηρικό χωριό” καθώς έχει μείνει στην ιστορία από τους στίχους που έγραψε ο Όμηρος γι’ αυτό στο έπος της Ιλιάδας. Σύμφωνα με τον ποιητή ανήκε στο Βασίλειο το Μενελάου και έλαβε μέρος στον Τρωικό πόλεμο.

Φωτογραφία (29) www.kastra.eu

Το ιστορικό χωριό στέκει περήφανο στο χείλος ενός φαραγγιού. Δυτικά του χωριού και απέναντι από τον όρμο του Οιτύλου, συναντάει ο επισκέπτης το ερειπωμένο κάστρο της Κελεφάς Είναι ένα κάστρο ιστορικής σημασίας καθώς το έχτισαν οι Τούρκοι και δη στην νοτιότερη απόληξη της οροσειράς του Ταϋγέτου. Αυτό το κατέστησε ως φυσικό οχυρωματικό ώστε να ελέγχουν τους ανυπότακτους Μανιάτες. Αναρωτιόμαστε ποιο κάστρο θα μπορούσε να ελέγξει ή να υποτάξει έναν Μανιάτη, σε μια Μάνη που είναι απ’ τα λίγα μέρη που δεν κατακτήθηκαν από τους Οθωμανούς.

Εμείς υποστηρίζουμε σήμερα παρά ποτέ για άλλη μια φορά όπως είπε ο *Απ.Δασκαλάκης* : “...δεν πρέπει να σκύβουμε τον τράχηλον εις τον βαρβαρώτερον των επιδρομέων τους Τούρκους...”.

6.11.2.3 ΣΠΗΛΑΙΟ ΔΙΡΟΥ

Στο Σπήλαιο του Διρού πραγματοποιείται άλλο ένα ταξίδι της φαντασίας σε όμορφες εικόνες. Μια ποιητική συμφωνία νερού, πέτρας και χώματος. Μια εξερεύνηση στο μυστήριο των σταλακτιτών και των σταλαγμιτών, που ακολούθησε την εξής πορεία :

- ❑ Το 1900 γίνεται γνωστό ως σπήλαιο της Βλυχάδας,
- ❑ Το 1949 άρχισε να εξερευνείται το από την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία (Ιδρυτές της ο Γιάννης και η Άννα Πετροχείλου),
- ❑ Το 1960 έχουν χαρτογραφηθεί έως 1.600 μέτρα βάθος,

- ❑ Το 1987 η Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας του ΥΠΠΟ σε συνεργασία με διεθνή ομάδα σπηλαιοδυτών χαρτογραφεί έως 14.700 μέτρα διαδρομών.

Σήμερα οι ξεναγοί διασχίζουν με βάρκα το λίκναιο του σπηλαίου ώστε να θαυμάσει ο τουρίστας για 25 λεπτά περίπου στους 14ο θερμοκρασία τον πολύχρωμο διάκοσμο και να γευτεί ένα κομμάτι από τα μυστήρια της Φύσης. Κάποια από αυτά είναι αλαβάστρινα αραβουργήματα στους τοίχους, απολιθωμένα οστά πάνθηρα, ύαινας ακόμα και κεραμικά στη φυσική είσοδο του Σπηλαίου που σου αφήνουν την αίσθηση της πρότερης ανθρώπινης παρουσίας εκεί.

6.11.2.4 ΛΙΜΕΝΙ

Λιμένι, 1935. Φωτογ. Π. Καλονάρος

Φωτογραφία (30,31)

Είναι ένα παραθαλάσσιο χωριό, ένας μικρός όρμος με γαλαζοπράσινη βραχώδη θάλασσα που τον περιστοιχίζουν παλιά πέτρινα αγέρωχα σπίτια, ένα άξιο θαυμασμού οικιστικό σύνολο. Ένα κάλλος εξωπραγματικό θα έλεγε κανείς καθώς τα πετρόσπιτα στέκουν τεράστια σαν έρημα αλλά έχουν ζωή μέσα, καθώς κατοικούν οικογένειες.

Στο Λιμένι σταματάει ο τουρίστας στο Παλάτι του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, έναν τετραόροφο Πύργο με τοξωτά ανοίγματα, που μαρτυρά την αίγλη της εποχής, ενώ στην περιοχή βρίσκεται ο τάφος και η προτομή του μανιάτη στρατιωτικού ηγέτη.

Φωτογραφία (32) Ο Πύργος των Μαυρομιχалаίων στο Λιμένι. (Καλαποθαράκος, 2002)

6.11.2.5 ΓΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ

Ο Γερολιμένας ή αλλιώς “*Ιερός Λιμήν*” αποτελούσε σημαντικό αλιευτικό καταφύγιο καθώς και λιμάνι προσέγγισης σπογγαλιευτικών σκαφών με πολλές εγκαταστάσεις διάθεσης πάγου και καταστήματα διακίνησης αλιευμάτων. Ήταν ένα από τα τελευταία λιμάνια προσέγγισης των ελληνικών αλιευτικών που έπλεαν προς “*Μπαρμπαριά και Τούνεσι*” όπως ονόμαζαν οι αλιείς την Αλγερία και την Τυνησία αντίστοιχα στις ακτές της Αφρικής.

Ο άγρια φιλόξενος Γερολιμένας προφυλάσσεται από το Ακρωτήριο Κάβο Γκρόσο (*Cavo Grosso*). Σύμφωνα με το Γαλλικό Ινστιτούτο Ερευνών “...*εκεί βρίσκεται το πιο έντονο φως της Μεσογείου που λούζει τα πάντα...*”

6.11.2.6 ΒΑΘΕΙΑ

Η ονομαστή Βάθεια είναι γενέτειρα του μυθικού κουρσάρου Λυμπεράκη Γερακάρη του “*λύκου της θάλασσας*” όπως τον αποκαλούσαν. Ο γενναίος μαχητής είχε γυρίσει όλα τα κουρσαρονήσια και η φήμη του είχε φτάσει ως τα πέρατα του κόσμου. Πολλά έχουν ειπωθεί και γραφτεί για το θρυλικό πειρατή αυτό που θα αναφερθεί εδώ είναι ο ανεκπλήρωτος έρωτάς του με την πανέμορφη Καλή που δεν τη χάριξε ποτέ:

“...Ο θρύλος λέει πως αν μια νύχτα με καταιγίδα βρεθείς σ’ ένα καράβι που διασχίζει την τρομακτική θάλασσα στο ακρωτήρι Ταίναρο, θα ακούσεις την κραυγή του Γερακάρη να βγαίνει μες από τα κύματα, να φωνάζει το όνομά της και να της ζητά συγχώρεση, γιατί εξαιτίας του η Καλή καταστράφηκε...””

Φωτογραφία (33) www.travelphoto.gr

Πολλά κτίσματα στη Βάθεια διασώθηκαν και αναστηλώθηκαν μερικές δεκαετίες πριν.

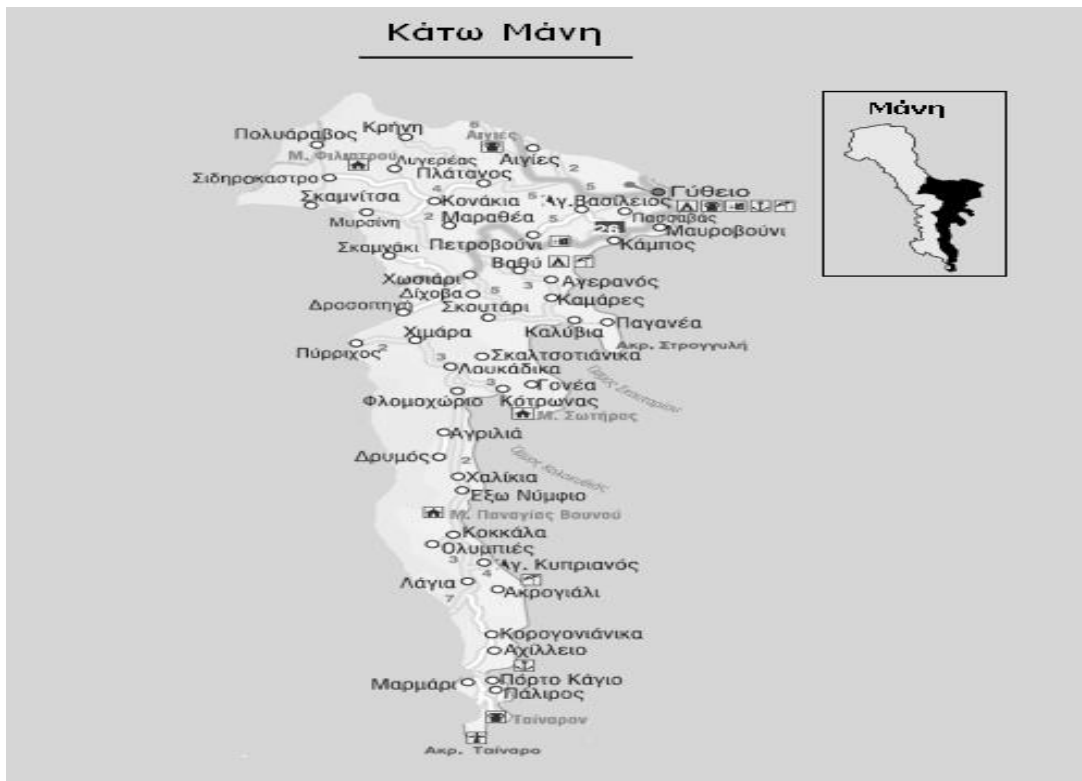
Όπως λέγεται χαρακτηριστικά για την οχρωματική εικόνα των διαδοχικών κλιμακωτών πυκνοκτισμένων πυργόσπιτων *“...έχουν μια ιδιαίτερη αρχιτεκτονική που φτιάχτηκε χωρίς αρχιτέκτονα...”*

6.11.2.7 ΜΕΖΑΠΟΣ - ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΤΗΓΑΝΙ

Ο Μέζαπος είναι ένα μικρό αλιευτικό λιμάνι και η παραλία του αναδύεται ανάμεσα από δύο ψηλούς βράχους στη θάλασσα. Φαίνεται σαν οι βράχοι να έχουν καταρρεύσει και διαμόρφωσαν την παραλία καθώς υπάρχουν ακόμη μεγάλα κομμάτια των βράχων εκεί. Η παραλία βλέπει στο λεγόμενο Τηγάνι ή Κάστρο Τηγάνι. Το περίφημο Τηγάνι είναι μια πέτρινη λωρίδα γης 1.700 μέτρων που τη γλείφει από παντού η θάλασσα και επάνω της χτίστηκε το Κάστρο του Τηγανιού. Για τον τουρίστα που επιθυμεί την εμπειρία και τη δράση ενδείκνυται η Μέζαπος για εξερεύνηση και πεζοπορία.

6.11.3 ΚΑΤΩ ΜΑΝΗ - Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΠΡΟΣΗΛΙΑΚΗ

Από το Γύθειο μέχρι το Πόρτο Κάγιο απλώνεται η Κάτω Μάνη, με γη από πέτρα και ήλιο, που αστράφτει γοητευτική αν και λιτή μέσα στα σκληρά ορεινά τοπία. Οι όρμοι της μάχονται τους ανέμους σε μια περιοχή ιστορικά και οικιστικά ξεχωριστή χάρη στη λαϊκή αρχιτεκτονική, τις αμέτρητες βυζαντινές εκκλησίες και τα σπήλαια από τα χρόνια του Βυζαντίου και της Τουρκοκρατίας έως σήμερα.

Χάρτης (11)

6.11.3.1 ΓΥΘΕΙΟ

Ο Ηρακλής και ο Απόλλωνας κατά το χτίσιμο της πόλης ήρθαν σε διένεξη για το αν θα ονομαστεί Ηράκλεια ή Απολλωνία έτσι σύμφωνα με τον Πausανία - έλληνα περιηγητή και γεωγράφο ή θα λέγαμε “τουρίστα” του 2ου αιώνα μ.Χ.- την ονόμασαν *Γη των Θεών* - Γύθειο.

Η νότια άκρη της πόλης ενώνεται μέσω μιας μικρής προβλήτας με ένα μικρό νησί το Μαραθονήσι ή Κρανάη. Εκεί αναφορές θέλουν να πέρασε την πρώτη του νύχτα ο Πάρις με την Ωραία Ελένη μετά την αρπαγή της, ξέχασε το κράνος και γι’ αυτό δόθηκε το όνομα Κρανάη στο νησάκι αυτό.

Στη βόρεια άκρη στέκει το αρχαίο θέατρο του Γυθείου καθώς και η Ακρόπολη δυτικά του θεάτρου. Η Αγγλική Αρχαιολογική Σχολή είναι μία Σχολή, εκτός από τους πολλούς αρχαιολόγους, σπηλαιολόγους και συγγραφείς που ασχολήθηκε με τα ευρήματα στον τόπο αυτό.

6.11.3.2 ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΤΑΙΝΑΡΟ

Φωτογραφία (34)

Η Ταίναρος, η Ταινάρια ακτή, ο Φάρος του Ακροταίναρου, το Φανάρι, ο κάβος Ματαπάς, ο Βραχίων της Μάνης, είναι μερικά από τα ονόματα που δίνουν οι ντόπιοι και οι ιστορικοί στο άγριο βραχώδες σημείο.

Το Ακρωτήριο Ταίναρο βρίσκεται ανάμεσα σε δύο κόλπους, στο μεσαίο πόδι της Πελοποννήσου και είναι **το νοτιότερο άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου** και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Τα απόκρημνα βράχια και τα μανιώδη κύματα δημιουργούν ένα άγριο και παράλληλα πανέμορφο τοπίο στο απώτατο άκρο του Μοριά.

Για χάρη του ιστορικού τουρισμού αναφερόμαστε στη «ναυμαχία του Ταινάρου» το 1941,

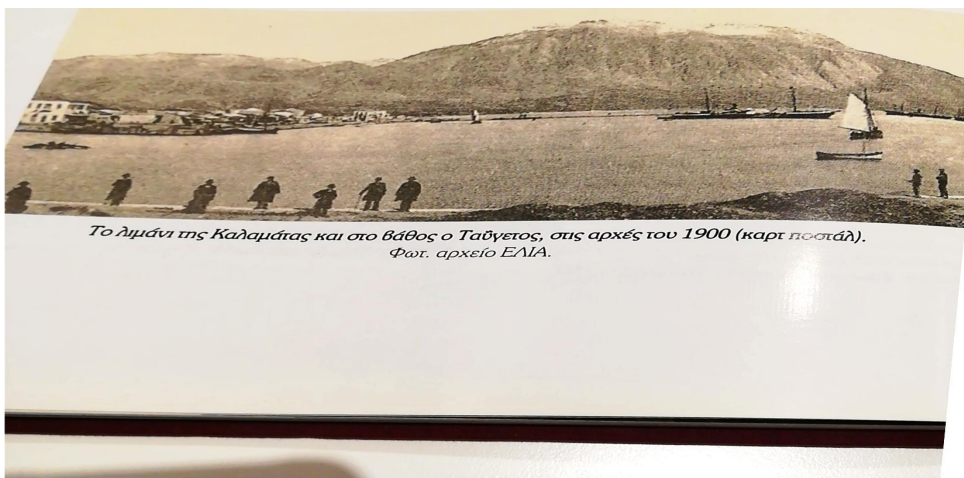
Φωτογραφία (35) <http://www.mixanitouxronou.gr> 8.8.2016 Ρόουλαντ Λαγκμείντ (Rowland Langmaid)...

Τον Μάρτιο του 1941 μπροστά από το ακρωτήριο διεξήχθη ναυμαχία μεταξύ των βρετανικού και του ιταλικού στόλου. Οι Βρετανοί είχαν καλέσει τα ελληνικά πολεμικά πλοία να συμμετέχουν αλλά τελικά δεν κατάφεραν να φτάσουν εγκαίρως λόγω κακής συνεννόησης. Τη νύχτα της 28ης Μαρτίου ο βρετανικός στόλος συγκρούστηκε με το βασιλικό ιταλικό ναυτικό με νικητές τους Βρετανούς.

Συναντάμε εδώ ξανά τον έλληνα γεωγράφο Στράβωνα, που σύμφωνα με τα λεγόμενά του από το Φάρο του Ακροταίναρου υπολόγιζαν οι ναυτικοί τις ναυτικές αποστάσεις. Άλλωστε στην περίοδο της Τουρκοκρατίας επειδή αποτελούσε ορμητήριο των πειρατών της Μάνης οι ναυτικοί φρόντιζαν να πλέουν σε απόσταση από το ακρωτήριο για να μην πέσουν θύματα πειρατείας. Από εκείνη την εποχή επικράτησε το γνωμικό: «Από τον Κάβο Ματαπά σαράντα μίλια αλαργινά!».

Σήμερα “Φύλακας του Ταινάρου” στέκει εκεί κοντά ο Πύργος του Γρηγοράκη.

6.11.3.2.1 ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ ΤΑΙΝΑΡΟΥ

Λοιπά Οπτικά Μέσα (14)

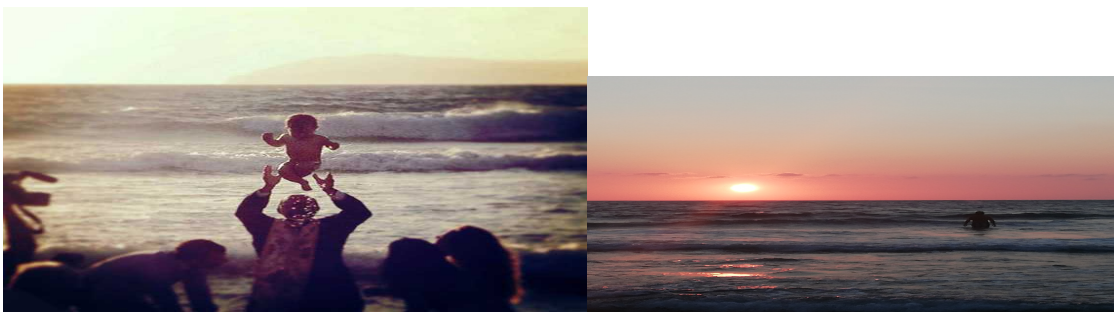
Οι μύθοι που ακολουθούν το κτίριο του 1822 :

1. Οι Δωριείς το είπαν «Μεταπέα Άκρα» όταν έφτασαν στο τελευταίο αυτό σημείο της Ευρωπαϊκής ηπείρου, δηλαδή ακρωτήριο που βρίσκεται ανάμεσα σε δύο θάλασσες (Λακωνικός και Μεσσηνιακός κόλπος).
2. Οι ιστορικοί τοποθετούν στο Τάιναρο το ονομαστό «Ψυχοπομπείο», απ' όπου κατέβαιναν οι ψυχές των πεθαμένων στον κάτω κόσμο!
3. Οι ντόπιοι λένε ότι η λέξη Κριτήρι, που λέγεται για το Ακροταίναρο δεν σημαίνει Ακρωτήριο, αλλά Κριτήριο των Ψυχών ή Ανώτατο Δικαστήριο.
4. Οι αρχαίοι πρόγονοί πίστευαν ότι εκεί βρισκόταν μία από τις πύλες του Άδη απ' όπου πέρασε ο Ηρακλής και ανέβασε τον Κέρβερο στην γη κατά τον τελευταίο του άθλο.
5. Ο Ορφέας κατέβηκε από το ίδιο σημείο στον Κάτω Κόσμο, για να φέρει πίσω την αγαπημένη του Ευρυδίκη. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Πλούτωνας δέχτηκε να τον βοηθήσει, με τον όρο όμως, να μην κοιτάξει καθόλου πίσω, μέχρι να βγουν στον έξω κόσμο. Λίγο πριν περάσουν τις πύλες του Άδη, ο

Ορφέας γύρισε για να δει αν τον ακολουθεί η Ευρυδίκη κι έτσι, αφού παραβίασε τον όρο, την έχασε για πάντα. Η λύρα του ακούγεται ακόμα στο Ακρωταινάριο!

6. Ο Ταΐναρος στη μυθολογία ήταν ένας ήρωας γιος του Δία.
7. Ο Πausanίας θεωρεί ότι ήταν ιερό σπήλαιο της Δήμητρας και ναός της Αφροδίτης.
8. Οι ναυτικοί που πέρασαν από το Φάρο συχνά, του έδωσαν το όνομα Καπετάν Ματαπά (*Cano Matara*) όπως έλεγαν τον Μιχαήλ Αναγνωστάκο, Μανιάτη αξιωματικό του στρατού ξηράς και Μακεδονομάχο.

6.11.3.3 ΜΑΡΜΑΡΙ

Φωτογραφία (36,37) www.marmariparadise.com

Προσωπικό Αρχείο

Η πανέμορφη παραλία χαρίζει στο βάθος θέα από την άκρη του Ταΐναρου. Η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, χάρη στην ιδιωτική πρωτοβουλία έχει εκτιναχθεί. Ο προορισμός έχει αρχίσει να γίνεται γνωστός και ως ιδανικός για τη διοργάνωση *events* όπως βάπτιση ή γάμοι.

6.11.3.4 ΠΟΡΤΟ ΚΑΓΙΟ

Το τελευταίο παραθαλάσσιο χωριό του μεσαιού ποδιού της Πελοποννήσου, που στα αρχαία χρόνια ο όρμος του ονομαζόταν Ψαμαθούς λόγω των χαλικιών της παραλίας, ενώ το τοπωνυμικό «Κάγιο» μπορεί να προέρχεται από τις γαλλικές λέξεις *cailliou* (καγιού), που σημαίνει χαλίκι ή *caille* (κάνγ) που σημαίνει ορτύκι.

Το Πόρτο Κάγιο ήταν ένα από τα σπουδαιότερα λιμάνια της Μάνης. Ένα φυσικό αραξοβόλι από το οποίο πέρασαν μεταξύ άλλων Φοίνικες, Ρωμαίοι, Βυζαντινοί, Φράγκοι αλλά και ο πειρατικός στόλος του Λάμπρου Κατσώνη. Γι' αυτό άλλωστε στην άκρη του όρμου, ένα σκουριασμένο κανόνι, μπηγμένο σαν πάσσαλος στο χώμα, πιστεύεται πως είναι ένα από τα κανόνια του Λάμπρου Κατσώνη!

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εργασία ολοκληρώθηκε χρονικά το Δεκέμβριο του 2020, εν μέσω του δεύτερου κύματος της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης. Σε αυτή την περίοδο συμπεράναμε όλοι πρώτα απ' όλα τη σημαντικότητα της προσωπικής υγείας αλλά και εκείνης των αγαπημένων μας προσώπων. Συνειδητοποιούμε όμως και δύο δευτερεύουσες αλλά ουσιαστικές ανάγκες εκείνη της συνεύρεσης και εκείνη του ταξιδιού. Του ταξιδιού ως εγχώριοι ή διεθνείς ταξιδιώτες, αλλά ακόμα και ως επισκέπτες, τουρίστες ή εκδρομείς. Το ταξίδι - νοερά - στη Μάνη και τα ελληνόφωνα χωριά της Κάτω Ιταλίας δεν έγινε τυχαία.

Οι περιοχές ενδιαφέροντος της εργασίας επιλέχθηκαν επειδή τις δύο περιοχές τις ενώνουν κοινές κλωστές ιστορίας και έλληνες “συγγενείς”, “αδέρφια” χειροτεχνούν από κοινού ένα υφαντό παράδοσης.

Αναλύουμε τις συγκλίνουσες που μας οδήγησαν σ' αυτή τη σκέψη :

Η Μάνη ονομαζόταν και Χώρα της Μάνης ή *Country of Magna* προς τιμήν της εξύψωσης του ελληνικού γοήτρου στα χρόνια της ελληνικής Επανάστασης, λέξη που παραπέμπει στη *Magna Grecia* η οποία με τη σειρά της ονομάζεται έτσι για να κρατάει την επαφή με τις ρίζες της στη μητέρα πατρίδα.

Το χωριό Λέουκα, αποικία της Magna Grecia, ιδρύθηκε τον 1ο αιώνα μ.χ. μετά το πέρασμα από εκεί του Απόστολου Παύλου για το δρόμο του προς τη Ρώμη όπου εκχριστιάνιζε τον κόσμο. Υπάρχει επιγραφή στο *Santuario di Santa Maria* : “Πύλη του Παραδείσου”. Στο Ταίναρο ή αλλιώς Ψυχοπομπείο ο μύθος θέλει να βρίσκεται εκεί το “Πέρασμα για τον Κάτω Κόσμο”.

Οι μοιρολογίστρες “μαστόρισσες” που γεννήθηκαν στη Μάνη όπως και ο χορευτής της ταραντέλλας στην Κάτω Ιταλία αποτελούν ζωντανά παραδείγματα ιστορίας.

Οι Πύργοι, παραδοσιακοί οικισμοί, δεν μπορούν ποτέ να θεωρηθούν νεκρά μουσειακά αντικείμενα γιατί η αρχιτεκτονική τους στηρίζεται στην ιστορία, τις θυσίες και τους πολέμους του ένδοξου αυτού τόπου.

Τη λέξη *vendetta*, υπό την αρχή του αντιπεπονητότος (της ανταπόδοσης) τη συναντάμε αρχικά στο Νομοθέτη Ζάλευκο που φέρεται να έζησε τον 7ο π.Χ. αιώνα στους Επιζεφύριους Λοκρούς στην Κάτω Ιταλία και θεωρείται υπεύθυνος για τους πρώτους γραπτούς νόμους των Ελλήνων. Κατόπιν έρχεται η συνάντησή μας με το γδικιωμό, αντίστοιχο έθιμο στη Μάνη.

Αυτούς τους καρπούς Ιστορίας Εθίμων και Πολιτισμού θα είχε στο μυαλό του ο Όμηρος - στην Κάτω Ιταλία άλλωστε τοποθετεί κυρίως το ταξίδι του Οδυσσέα - όταν αναφέρεται στους *Λωτούς (τροφή των Θεών)*.

Η Magna Grecia είναι **ίσως ξεχασμένη τα τελευταία χρόνια από τη μητέρα πατρίδα**. Η Μάνη έχει **ίσως παρεξηγημένο λαό που έχει όμως μια ψυχή γεμάτη πόνο που δε στερείται τραγικό μεγαλείο** (2).

Οι Νεοέλληνες λοιπόν έχοντας στη δικαιοδοσία τους τη μελέτη αυτών των δικών τους περιοχών οφείλουν να τους αποδώσουν τη μέγιστη δυνατότητα κοινοποίησης και συγχρόνως να φροντίσουν για την αποφυγή του εκφυλισμού τους ή της τυχών κακής διαχείρισης τους.

Με αυτά τα δεδομένα νομίζουμε ότι απαντώνται τα ερευνητικά ερωτήματα της εισαγωγής. Δηλαδή ο τουρίστας που επισκέπτεται Ιστορικά μέρη Κληρονομιάς γίνεται σαφώς πλουσιότερος, πιο ολοκληρωμένος και γυρνάει κατόπιν στην καθημερινότητά του με ποιοτικότερη σκέψη, αναντικατάστατα souvenirs και γνήσιες εμπειρίες .

Το παρελθόν, η ιστορία και η κληρονομιά, καταγεγραμμένα στην ανθρώπινη συνείδηση, ας γίνουν μοχλός ανάπτυξης για το μέλλον.

Για το τέλος τα λόγια του Ελύτη:

“...Μια μέρα το παρελθόν δε θα μας αιφνιδιάζει με τη δύναμη της επικαιρότητας του. Δε θα ‘χει αλλάξει εκείνο, αλλά το μυαλό μας... Στο παρελθόν βλέπουμε τα αντιστήλια για το μέλλον μας,...
Ίσως έφτασε η Ωρα της ωριμότητας...”

Οδ.Ελύτης, Η μαγεία του Παπαδιαμάντη, Αθήνα, 1976, σ.18 (2)

(1,2)(Ποίημα Ψυχικό)(Μπόφος - Πυργουλάκος, Β.Σταύρος,2000)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γαλάνη-Μουτάφη Βασιλική.(2002). *Έρευνες για τον τουρισμό στην Ελλάδα & την Κύπρο-Μια ανθρωπολογική προσέγγιση.* "Προπομπός, Αθήνα.
2. Γέροντα Ράνια.(2004). *Η καρδιά της Ελλάδας χτυπάει παντού*, Εντός, Αθήνα.
3. Ανδριώτης Κ.(2008). *Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός*, Σταμούλης, Αθήνα.
4. Καλαποθαράκος Θεμ. Νικόλαος.(2002). *Μάνη:φωτεινός και ελεύθερος τόπος*, εκδόσεις ΦΑΡΦΟΥΛΑΣ.
5. Μητούλα Ρόϊδω, Καλδής Π.(2018). *City branding και Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Παπαζήση, Αθήνα.
6. Μπόφος - Πυργουλάκος, Β.Σταύρος.(2000). *Μάνη : Ο σκληρός τόπος με το αζεπέραστο μεγαλείο*, Εκδόσεις : Αδούλωτη Μάνη.
7. Τμήμα Μηχανικών, χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και Δήμος Μαρεσίου (2004). *Πήλιο και Βιώσιμη Ανάπτυξη*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας/Βόλος.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

1. Κακαρούγκας Χ. *Διαλέξεις α'εξαμήνου Ειδικές Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού - Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής- Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα "Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία στον Τουρισμό"*.(2019-2020).

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Condemi Fillipo. (2000). *Γκαλλιτσανό : Η Ακρόπολη της Μεγάλης Ελλάδας, ελληνόφωνα χωριά της κάτω Ιταλίας, Galliciano, acropoli della Magna Grecia*, Αντίκτυπος, (μεταφρ., επιμ.) Κακολύρης Πέτρος, Μυλωνά Ελισάβετ.
2. Corrado Ricci (1960). *Le fontane d' Italia. Roma*

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

1. Πανδώρα, Σύγγραμμα Περιοδικόν (1 Ιανουαρίου 1870). [Pandōra: sygramma periodikon](#). Ελλάδα: Google e-books.
2. Professor Dipl.jur.Dr.,Dr.sc./Dr.habil.(DSc) Panos Terz www.blog.panosterz , Posted on 8 February 2014.
3. Ebooks.edu.gr Φωτόδεντρο Διαδραστικά βιβλία: *Μιλώντας για τον πολιτισμό*.
4. Ε-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, e-journal of Science & Technology(e-JST).Source :Moira, Mylonopoulos and Koundouraki 2017.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) https://el.wikipedia.org/Μεγάλη_Ελλάδα, πρόσβαση την 01 Σεπτεμβρίου 2020.
- 2) <https://el.wikipedia.org/wiki/Στράβων> πρόσβαση την 29 Σεπτεμβρίου 2020.
- 3) <https://eranistis.net> Οι αρχαίες ελληνικές αποικίες στη Δύση, 21/7/2019, κείμενο: Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, Μεταγλώττιση: Μαρία Αλεξίου – National Geographic Society.

- 4) [https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνες της Κάτω Ιταλίας](https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνες_της_Κάτω_Ιταλίας) πρόσβαση την 29 Σεπτεμβρίου 2020.
- 5) www.eleftherostypos.gr Ιστορίες : Οι τελευταίοι των Γραικανών: Ο ξεχασμένος ελληνισμός της Κάτω Ιταλίας, 9 Απριλίου 2019, κείμενο Θοδωρής Ρούλιας.
- 6) www.tripadvisor.com
- 7) www.oikonomou-travel.blogspot.com Στερνατία και ΧΩΡΑ ΜΑ, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2020.
- 8) www.tovima.gr culture : “Το κοινό πεπρωμένο Ελλάδας και Ιταλίας στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο”, 22 Οκτωβρίου 2014
- 9) www.viavolta.gr Ταξιδιωτικό γραφείο Θεσσαλονίκης, πρόσβαση 3 Οκτωβρίου 2020.
- 10) www.cnn.gr Προτάσεις : “Μπάρι, 9 λόγοι να το επισκεφτείς”, 28 Μαρτίου 2019.
- 11) <https://www.sansimera.gr/biographies> Santa Lucia,
- 12) www.animartists.gr “Valle dei Templi :Περπατώντας στην Κοιλιάδα των Θεών”, Ζέρδεβα Χριστίνα, 14 Νοεμβρίου 2014.
- 13) www.mazi.travel.gr “Palermo”, πρόσβαση 5 Οκτωβρίου 2020.
- 14) www.schoolpress.gr Αιολίδες νήσοι: Η κοινοκτημοσύνη στην Αρχαιότητα! σελίδες της ιστορίας, 02 Μαρτίου 2017 - Αναγνωστάκης Χρήστος, πρόσβαση 10 Οκτωβρίου 2020.
- 15) <https://kardamili.webnode.gr/istoria/istoria-tis-kardamyli/> Η ιστορία της Καρδαμύλης, πρόσβαση 15 Οκτωβρίου 2020.
- 16) <http://mani.org/>
- 17) www.tovima.gr Πύργος Μούρτζινου, 19 Σεπτεμβρίου 2014.
- 18) www.oimaniateseinaipantou.gr Εξωχώρι, Ομάδα : Οι Μανιάτες είναι παντού.
- 19) www.newsbeast.gr Λιμένι, ένα στολίδι στη Μάνη, 29 Φεβρουαρίου 2016.
- 20) www.protoghema.gr Ακρωτήριο Ταίναρο: Ταξίδι στα μυθικά μυστήρια της Μάνης, 9 Ιανουαρίου 2015.
- 21) www.healthyliving.gr Ακρωτήριο Ταίναρο, στις Πύλες του Άδη, 8 Ιουνίου 2011.
- 22) www.diroscaves.gr
- 23) www.boutiquehoteltrapela.com Ξενοδοχείο Τραπέλα.
- 24) www.ecopress.gr Αξιοποίηση πράσινων πόρων.
- 25) www.inedivim.gr Ίδρυμα Νεολαίας και Δια βίου Μάθησης.
- 26) www.olivetreeeroute.gr
- 27) www.eeta.gr Πρόγραμμα Life
- 28) www.analitis.gr FFMG, Πάνος Παναγιώτου, 13 Μαρτίου 2018.

ΞΕΝΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) www.ritaglidiaggiamento.it “Cosa vedere a Matera :guida alla citta dei Sassi”, 19 Ιουλίου 2015.
- 2) <https://cognoscoteam.gr> “Οι αρχαίες ελληνικές αποικίες σε Κάτω Ιταλία και Σικελία”, 21 Ιουλίου 2019, Κείμενο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος, Μεταγλώττιση: Μαρία Αλεξίου – National Geographic Society.
- 3) www.martulliviaggi.com “Viaggio in Puglia”.
- 4) www.pikist.com “Cattedrale St Sabinus in Trani”, πρόσβαση 3 Οκτωβρίου 2020.
- 5) www.namuseum.gr “Classicita ed Europa. Το κοινό πεπρωμένο Ελλάδας και Ιταλίας.” 28 Αυγούστου 2014.
- 6) www.artnet.com Guido Cadorin

